

การแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ
(Rahu Riding Garuda)

อนัส มอลาพงษ์

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาของบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในพระคุณ และใคร่ขอขอบพระคุณโดยลำดับ ดังนี้

ขอกราบขอบพระคุณ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และคณะกรรมการผู้พิจารณาทุนวิจัยทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนทุนงบประมาณเพื่องานวิจัยและสร้างสรรค์ ประจำปีงบประมาณ 2564 ให้แก่ผู้วิจัยได้สามารถพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ เกิดประสบการณ์ด้านการวิจัยได้อย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยความเมตตา ตลอดจนแก้ไขปัญหา และให้กำลังใจในการทำงานมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่เมตตาในการถ่ายทอดกระบวนการทำรำเพลงหน้าพาทย์ตระเวาประสิทธิ์ สำหรับให้ผู้วิจัยนำมาประกอบในผลงาน พร้อมได้กรุณาให้ข้อมูลสำคัญด้านต่าง ๆ สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณครูสมชาย ฝออนราตี ครูเชี่ยวชาญ ผู้ประพันธ์บทกลอนคุณครูนันทวัน สังขวร หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ไทย อนุเคราะห์สถานที่สำหรับบันทึกภาพผลงานแก่ผู้วิจัย พร้อมให้กำลังใจแนวทางในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการผู้ประเมินผลงาน ตลอดจนผู้ที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะ มีผลทำให้กระบวนการวิจัยงานสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ออกมาได้สมบูรณ์แบบ

ขอขอบพระคุณ คุณครูชิตา ทศมาลัย ครูชำนาญการพิเศษ คุณครูพิทักษ์ รมโพธิ์ทอง ครูชำนาญการ และนายรัชกรณ จ่าปาถิน ที่อนุเคราะห์เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และกรุณาสร้างศิระโขนเทพพระราหู และขอขอบคุณทีมงานเทคนิคแสงเสียงพร้อมการบันทึกข้อมูลภาพในตลอดระยะเวลาดำเนินการผลงานวิจัยอย่างเต็มกำลัง คือ คุณครูชานนท์ อนันตสูง ครู คศ.2 อาจารย์กฤษณ ชูดี และอาจารย์ตรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์ เพื่อนร่วมงาน

ขอขอบคุณนายเอกชัย สุคนธ์สังข์ นายวีรชัย สังวรวงค์ นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปบุรี ผู้แสดงตัวละครหลักสำคัญ รวมถึงผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่มีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือจนการดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

อนัส มาลาวงษ์

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พระราหูทรงครุฑ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานชุดใหม่ โดยได้นำแนวคิดเรื่อง คติความเชื่อในสังคมไทยปัจจุบันที่มีพิธีกรรมกราบไหว้บูชาพระราหูหนึ่งใน เทพนพเคราะห์ เพื่อการแสวงหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนที่กำลังประสบความทุกข์ในชีวิต โดยศาสตร์วิชาโหราศาสตร์ไทยกำหนดให้พระราหูเป็นเครื่องหมายมิติเชิงสัญลักษณ์ของการ เปลี่ยนแปลงกลับร้ายกลายเป็นดี เพื่อจะนำไปสู่สิ่งที่ดีมีสุขของชีวิตมนุษย์ ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิด ดังกล่าวมาสร้างสรรค์เป็นผลงานการแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) เลือกใช้บทคำกลอนโคลงสี่สุภาพบรรยายแนะนำตัวละครประกอบการแสดง 2) ดนตรีประกอบการแสดงใช้ทำนองดนตรีหลักวงปี่พาทย์ บรรเลงเป็นทำนองดนตรีผสมกับ เครื่องดนตรีสากลและการใช้เสียง Synthesizer เพิ่มให้มีความร่วมสมัย 3) การออกแบบกระบวนการทำ การแสดงด้วยการนำท่ารำหลักในนาฏศิลป์ไทย กระบวนท่าขึ้นลอยต่อตัว การออกกราวตรวจพลจัด ท่างอย่างการแสดงโขน นำมาใช้เป็นรูปแบบให้สอดคล้องกับการใช้พื้นที่บนเวที 4) การออกแบบเครื่อง แต่งกายและเครื่องประดับที่แสดงความหมายและสื่อถึงสัญลักษณ์ลักษณะของเทพพระราหูทรงครุฑ ตามคติโหราศาสตร์ไทย 5) กำหนดให้ผู้แสดงเพศชายที่มีทักษะประสบการณ์จากทางการเรียน นาฏศิลป์ไทยโขนตัวยักษ์ และให้เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร โดยรูปแบบการแสดง กำหนดแบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ชาติกำเนิดเทพนพเคราะห์พระราหู และ ช่วงที่ 2 บารมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์แห่งเทพพระราหู

ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนวิธีวิจัยในการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้โดย การเก็บรวบรวม ข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การทดลองฝึกซ้อมปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ และการ นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อกรรมการผู้วิพากษ์ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำผลการวิพากษ์ ไปปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำผลงานการแสดง ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ เผยแพร่สู่สาธารณชนลำดับต่อไป

คำสำคัญ พระราหู/เทพพระราหูทรงครุฑ/เทพนพเคราะห์

ABSTRACT

The creative dancing art "Rahu Riding Garuda" aims to create a new performance using the concept of faith in today's Thai society, which is the worship of *Phra Rahu*, one of the nine celestial bodies, as a moral support for people who are suffering in life. In Thai astrology, *Phra Rahu* is the symbol of the turn of fortune that leads to happiness of human life. The researcher applied this concept in the creation of dancing art, which consists of the following elements: 1)The use of *Khlong Si Suphap* (Thai traditional poem) to introduce the character; 2)The accompaniment of music using *Pi Phat* Ensemble with western instruments and synthesizer sound to create more modern tune; 3)the choreography design by applying fundamental dance postures of Thai traditional dance, such as the lifting-up posture (*Khon Loy*) and the troop reviewing dance (*Ok Graow*), along with the use of space on the stage; 4) The costumes and ornaments design that represent the characteristic of *Rahu Riding Garuda* according to Thai astrology; 5) The selection of skilled male performer with the experience in performing ogre character in Khon and with the personality suitable for the role of *Rahu*. The performance is divided into 2 parts: The first part "The Birth of Rahu, the Celestial Body" and the second part "The Sacred Power of Rahu."

The steps for creating this performance are as follows: collecting information, studying document, interviewing with experts, practicing dancing performance, and presenting the performance to critics, experts, and qualified specialists. The results of the critics will be used to improve the performance. This performance will be shown to the public in the final step.

Key words: Phra Rahu/Rahu Riding Garuda/Nine celestial bodies

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1	
บทนำ	1
แนวคิด.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
ขอบเขตของการสร้างสรรค์ผลงาน.....	3
วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2	
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิด.....	5
แนวคิดเรื่องความเชื่อ.....	5
แนวคิดด้านโหราศาสตร์.....	6
แนวคิดด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์.....	6
การศึกษาวรรณกรรม.....	8
คติความเชื่อในสังคมไทย.....	8
ประวัติโหราศาสตร์ไทย.....	9
ตำนานเทพนพเคราะห์.....	11
เทพนพเคราะห์ (เทพพระราหู).....	23
ตำนานกำเนิดพระราหู.....	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 28
บทที่ 3	วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งานและองค์ประกอบการแสดง..... 31
	วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งาน..... 31
	การค้นคว้าข้อมูล..... 31
	การดำเนินงาน..... 32
	องค์ประกอบการแสดงวิจัยสร้างสรรค์ ชูต เทพพระราหูทรงครุฑ..... 34
	การคัดเลือกนักแสดง..... 35
	เครื่องแต่งกาย ศิราภรณ์ และอุปกรณ์ประกอบการแสดง..... 37
	การประพันธ์เพลงประกอบการแสดง..... 46
	ท่ารำและรูปแบบการใช้พื้นที่เวที..... 52
บทที่ 4	กระบวนการสร้างสรรค์ท่ารำและรูปแบบแถว..... 64
	การประเมินคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์..... 110
	การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์..... 114
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 153
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	หลักฐานผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพผลงาน
ภาคผนวก ข	หลักฐานการเผยแพร่ผลงาน
ภาคผนวก ค	หลักฐานเอกสารใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โครงการวิจัยเรื่อง เทพพระราหูทรงครุฑ
ภาคผนวก ง	ประวัติผู้สร้างสรรค์ผลงาน

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผ่นศิลาสลักภาพเทพนพเคราะห์รักษาทิศ 9 องค์.....	12
2	เทวดานพเคราะห์ ในสมุดภาพไตรภูมิ ฉบับอักษรขอม สมัยอยุธยา.....	14
3	เทวดานพเคราะห์ ในสมุดภาพไตรภูมิสมัยกรุงธนบุรี เลขที่ 10.....	15
4	เทวดานพเคราะห์ ในสมุดภาพไตรภูมิสมัยกรุงธนบุรีเลขที่ 10/ก.....	15
5	พระราหู ในตำราภาพสมุดพระเทวรูป เทวดานพเคราะห์ เทวดาโมไทยธิบาท	17
6	เทวดานพเคราะห์ ในสมุดภาพไตรภูมิ ฉบับอักษรขอม.....	18
7	แว่นเทียนพระราหูทรงครุฑ (เลขหมวด ร.ส.33) (ทิศด้านหน้า).....	19
8	แว่นเทียนพระราหูทรงครุฑ (เลขหมวด ร.ส.33) (ทิศด้านหลัง).....	19
9	แว่นเทียนพระราหูทรงครุฑ (เลขหมวด ร.ส.41) (ทิศด้านหน้า).....	20
10	แว่นเทียนพระราหูทรงครุฑ (เลขหมวด ร.ส.41) (ทิศด้านหลัง).....	20
11	ประติมากรรมรูปเทวดานพเคราะห์ขนาดเล็ก แทนฐานประดับรูปสัตว์พาหนะ	21
12	แผ่นป้ายเทวดาพระเคราะห์(พระราหู) รูปทรงคล้ายเจี๊วด.....	21
13	จิตรกรรมเทวดานพเคราะห์พระราหูทรงครุฑ (ก-ข) หลังบานหน้าต่างอุโบสถ วัดราชนันทารามวรวิหาร.....	22
14	พระราหูทรงยักษ์ ในตำราสมุดพระเทวรูป.....	24
15	พระพระราหูทรงครุฑในตำราเทวรูป เลขที่ 31.....	24
16	ภาพพระเสาร์กับพระราหูทรงครุฑ บนหน้าต่างคู่ที่ 4 ของวิหารวัดสุทัศน์.....	25
17	แสดงคัดเลือกบทบาทเทพพระราหู นายวีรชัย สัจจรงค์.....	36
18	ผู้แสดงคัดเลือกบทบาทพญาครุฑ นายเอกชัย สุคนธสังข์.....	36
19	สมุดภาพไตรภูมิ เลขที่ 10.....	37
20	สมุดภาพไตรภูมิ เลขที่ 8.....	38

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
21	ภาพพระราหูในพระอุโบสถวัดดุสิตาราม.....	38
22	แผ่นป้ายพระราหูทรงครุฑ.....	39
23	รูปภาพถ่ายพระราหูทรงครุฑ.....	39
24	พระราหูทรงครุฑ (แว่นเทียน).....	39
25	ภาพเปรียบเทียบเครื่องแต่งกายพระราหู (ก) กับภาพจิตรกรรม (ข).....	40
26	ภาพเปรียบเทียบเครื่องแต่งกายพญาครุฑ (ก) กับภาพแว่นเทียนรูปพญาครุฑ (ข).....	40
27	ภาพอินทธนู และรัศมี (อุทรพันธะ) สร้างขึ้นจากหนังปะเก็งฉลุทาสีลงทอง...	42
28	ภาพรัศมี (อุทรพันธะ) ประดิษฐ์จากสร้อยสังวาล ประดับตาบทิศ.....	42
29	เครื่องแต่งกายเทพพระราหู (ด้านหน้า).....	43
30	เครื่องแต่งกายเทพพระราหู (ด้านหลัง).....	43
31	เครื่องแต่งกายพญาครุฑ (ด้านหน้า).....	44
32	เครื่องแต่งกายพญาครุฑ (ด้านหลัง).....	44
33	ภาพกระบองทองประดับกระจก (ก) ภาพกระบองเกลียว (ข).....	45
34	ลักษณะท่าทรงครุฑที่ 1.....	53
35	ลักษณะท่าทรงครุฑที่ 2.....	53
36	ท่ากระทีบพัน.....	54
37	ลักษณะท่ารำ (ผาลา).....	54
38	ลักษณะการตั้งวงและการจีบ.....	54
39	ลักษณะการกระดกเท้า.....	54
40	ท่าลงวงโขนตัวยักษ์.....	55
41	ท่าลงวงยักษ์ (พระราหู).....	55
42	ตราครุฑพ่าห์.....	55
43	เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ.....	55
44	เทพพระราหู.....	55
45	กิริยานกอินทรียี่ป็น.....	55

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
46	ท่าเลียนแบบการบินของนก.....	55
47	ท่าขึ้นลอยแบบที่ 1.....	56
48	ท่าขึ้นลอยแบบที่ 2.....	56
49	ท่าขึ้นลอยแบบที่ 3.....	56
50	ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 1 (ยึดกระบลงวง).....	57
51	ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 2 (ยึดกระบออกมือ).....	57
52	ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 3 (หลบฉากตัวพระ).....	57
53	ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 4 (ลงเสี้ยว).....	57
54	ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 5 (ออกกราวสี่ทิศ แสงอาทิตย์-วิจิตรไพรี).....	57
55	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 1.....	59
56	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 2.....	59
57	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 3.....	59
58	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 4.....	60
59	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 5.....	60
60	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 6.....	60
61	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 7.....	61
62	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 8.....	61
65	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 9.....	61
66	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 10.....	62
67	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 11.....	62
63	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 12.....	62
64	รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 13.....	63
68	ท่ารำที่ 1.....	65
69	ท่ารำที่ 2.....	66
70	ท่ารำที่ 3.....	67

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
71	ทำร่ำที่ 4.....	68
72	ทำร่ำที่ 5.....	69
73	ทำร่ำที่ 6.....	70
74	ทำร่ำที่ 7.....	71
75	ทำร่ำที่ 8.....	72
76	ทำร่ำที่ 9.....	73
77	ทำร่ำที่ 10.....	74
78	ทำร่ำที่ 11.....	75
79	ทำร่ำที่ 12.....	76
80	ทำร่ำที่ 13.....	77
81	ทำร่ำที่ 14.....	79
82	ทำร่ำที่ 15.....	80
83	ทำร่ำที่ 16.....	81
84	ทำร่ำที่ 17.....	82
85	ทำร่ำที่ 18.....	83
86	ทำร่ำที่ 19.....	84
87	ทำร่ำที่ 20.....	85
88	ทำร่ำที่ 21.....	86
89	ทำร่ำที่ 22.....	87
90	ทำร่ำที่ 23.....	88
91	ทำร่ำที่ 24.....	89
92	ทำร่ำที่ 25.....	90
93	ทำร่ำที่ 26.....	92
94	ทำร่ำที่ 27.....	93
95	ทำร่ำที่ 28.....	94

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
96	ทำร่ำที่ 29.....	95
97	ทำร่ำที่ 30.....	96
98	ทำร่ำที่ 31.....	97
99	ทำร่ำที่ 32.....	98
100	ทำร่ำที่ 33.....	99
101	ทำร่ำที่ 34.....	100
102	ทำร่ำที่ 35.....	101
103	ทำร่ำที่ 36.....	102
104	ทำร่ำที่ 37.....	103
105	ทำร่ำที่ 38.....	104
106	ทำร่ำที่ 39.....	105
107	ทำร่ำที่ 40.....	106
108	ทำร่ำที่ 41.....	107
109	ทำร่ำที่ 42.....	108
110	เครื่องแต่งกายพญาครุฑเดิม.....	112
111	เครื่องแต่งกายพญาครุฑปรับเพิ่มเติม.....	112
112	เกียรติบัตรเข้าร่วมเวทีการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5.....	114
113	เกียรติบัตรเข้าร่วมเวทีการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 ผู้วิจัยการแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหู ทรงครุฑ.....	114
114	เข้าร่วมเวทีการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 วิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ.....	115
115	การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 วิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ.....	115

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางจำแนกสัตว์พาหนะและอาวุธประจำพระราหูในตำราสมุทภาพ	25
2	ตารางจำแนกสัตว์พาหนะและอาวุธประจำประติมากรรมพระราหู	25
3	การปฏิบัติงานตามแผนดำเนินงานสร้างสรรค์	33

บทที่ 1

บทนำ

แนวคิด

การแสดงที่ได้แรงบันดาลใจมาจากรูปเคารพเทพพระราหูทรงครุฑตามความเชื่อทางคติโหราศาสตร์ไทย ที่เชื่อว่าการกราบไหว้เทพพระราหูย่อมเปลี่ยนแปลงดวงชะตาจากเคราะห์ร้ายให้กลายเป็นดี และสมปรารถนาในเรื่องโชคลาภ ความเป็นมงคล ความอุดมสมบูรณ์ การเปลี่ยนผ่านชีวิตพ้นร้ายเภทภัยทั้งปวงแก่ผู้ที่บูชา

ผู้วิจัยจึงนำแรงบันดาลใจนี้มาสร้างเป็นการแสดง โดยได้แรงบันดาลใจจากกระบวนการทำรำ การออกกราวของตัวโขนในการตรวจพล กระบวนท่าขึ้นลอย และลักษณะท่าทางของรูปปั้นเทวรูป ภาพจิตรกรรมเทพพระราหูทรงครุฑ มาประยุกต์ใช้ แบ่งเป็นช่วงการแสดง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ซาติกำเนิดเทพนพเคราะห์พระราหู กล่าวถึง การจุติของเทพพระราหู ที่ถูกเทวบัญชาขึ้นโดยพระอิศวร เทพพระราหูผู้ที่มีลักษณะเป็นเทพอสูร ทรงพาหนะพญาครุฑเวียนรอบไปตามแต่ละจักรราศรี

ช่วงที่ 2 บารมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์แห่งเทพพระราหู กล่าวถึง เทพผู้ประทานโชคลาภ ทรัพย์สิน ความอุดมสมบูรณ์ อำนาจพรให้ดวงชะตาเคราะห์ร้ายกลายเป็นดีแก่ผู้ที่บูชากราบไหว้

ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

สังคมไทยมีความเชื่อเรื่องกรรมในแบบพุทธศาสนา และพลังเหนือธรรมชาติแบบพราหมณ์ และผี ผนวกกับความเชื่อโหราศาสตร์โศกลาง เพราะคนไทยได้มีความเชื่อว่าสิ่งที่ดีในชีวิตอาจเกิดจากการกระทำในปัจจุบันหรือบุญกรรมในอดีต ประกอบกับสิ่งที่ไม่ดีในชีวิตก็อาจเกิดจากเคราะห์ร้ายที่เทพหรือพลังเหนือธรรมชาติดลบันดาลขึ้น

เทพพระราหู เป็นหนึ่งในเทพนพเคราะห์ ซึ่งพระราหู คือเทพฝ่ายบาปเคราะห์ เทพที่ส่งอิทธิพลต่อดวงชะตา เมื่อมีการพยากรณ์ถึงตำแหน่งดวงดาวราหูที่เปลี่ยนแปลงไป เรียกว่า ดาวย้าย หรือ เคลื่อนราศรี บุคคลใดก็ตามที่ดวงชะตาชีวิตถูกพระราหูแทรกหรือเสวยอายุตามคติโหราศาสตร์ จะส่งผลให้เกิดด้านที่ไม่เป็นมงคลแก่ชีวิต ดังนั้น การบูชาพระราหู หรือการสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตาในเชิงโหราศาสตร์พยากรณ์นั้น จึงเกิดมีพิธีกรรมขึ้น เพื่อให้ดวงชะตาบรรเทาทุกข์ผ่านพ้นเคราะห์กลับร้ายให้กลายเป็นดี

หากพิจารณาแล้วคติความเชื่อเกี่ยวกับพระราหูในสังคมไทยปัจจุบันยังคงฝังรากลึกอย่างชัดเจน เพื่อการแสวงหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนที่กำลังประสบความทุกข์ในชีวิต จึงเกิดพิธีการบูชา อ้อนวอนให้พระราหูงดการประทอนทุกข์โทษภัยให้กับมนุษย์ และประทอนบันดาลสุขสมหวังแก่ชีวิตเจ้าของดวงชะตา ดังนั้นสังคมไทยจึงได้เปลี่ยนแปลงให้เทพพระราหูเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นมงคล ความอุดมสมบูรณ์โชคลาภ การเปลี่ยนผ่านชีวิตไปสู่ความสมบูรณ์ พันธภัยเภทภัยทั้งปวง

พระราหู เป็น เทพอสูร หรือเทพฝ่ายยักษ์ เมื่อได้ศึกษาข้อมูลพระราหูยังเป็นทั้งตัวร้ายที่ปรากฏภายในตำนานต่าง ๆ ที่มักซึ่งให้ยักษ์เป็นฝ่ายอธรรมเสมอ แต่ในความเป็นจริงมิติของเทพพระราหูนั้นถือเป็นเทพอสูรที่มีหน้าที่พิทักษ์พระพุทธศาสนาอีกด้วย และมีฐานะเป็นเทวดาประเภทหนึ่ง ดังนั้นคำว่ายักษ์ อสูร จึงไม่ได้มีความหมายถึงตัวร้ายของวรรณคดีต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว แต่ในมิติที่กว้างออกไป ยักษ์ หรือ อสูร ก็คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทหนึ่งที่บังเกิดขึ้นเพื่อความสมดุลของโลกและจักรวาล โดยทำหน้าที่สำคัญ คือ ควบคุมภูตผีปีศาจ หมูยักษ์เหล่าอสูรมิให้สร้างความวุ่นวายเดือดร้อนแก่โลกและจักรวาล และดูแลช่วยเหลือมนุษย์ผู้ประพฤติธรรมตามเกณฑ์แห่งทิพยอำนาจของตน

เทพพระราหู จึงถือเป็นมิติเชิงสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะนำไปสู่สิ่งที่ดีมีสุขของชีวิตมนุษย์ ผู้สร้างสรรค์จึงได้นำคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ มาเป็นแรงบันดาลใจใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สร้างตัวละครขึ้นตามจินตนาการของผู้วิจัยขึ้นมาใหม่ โดยเป็น ตัวละครเทพพระราหู กับ ตัวละครพญาครุฑ ด้วยจากเดิมจะปรากฏเป็นเพียงแต่ในภาพจิตรกรรม ประติมากรรมตามวัด โบราณสถาน หนังสือหรือตำราเท่านั้นนำมาใช้เป็นตัวละครแสดงหลักที่มีชีวิต ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกใช้บทคำกลอนบรรยายประกอบการแสดงเพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงวัตถุประสงค์การแสดงมากยิ่งขึ้น ถ่ายทอดอารมณ์ประกอบพร้อมผ่านท่วงทำนอง จังหวะดนตรี ในส่วนด้านการออกแบบกระบวนท่ารำ ผู้วิจัยได้ใช้ท่าทางด้านนาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับจินตนาการ ถ่ายทอดอุปนิสัยลักษณะตัวละคร ให้เป็นไปตามอัตลักษณ์เพชรพรรณของตัวละครผ่านผลงานการแสดงสร้างสรรค์ และองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่สามารถถ่ายทอด ตีความหมายลักษณะของเทพพระราหูตามคติความเชื่อของไทย เกิดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาที่มาและคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเทวดานพเคราะห์เทพพระราหู
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ

ขอบเขตของการสร้างสรรค์ผลงาน

ศึกษาที่มาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเทวดานพเคราะห์ว่าด้วยเรื่องเทพพระราหูทรงครุฑ ตามคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางนำสู่การสร้างสรรค์เป็นชุดการแสดง เทพพระราหูทรงครุฑ

วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ
2. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม เกี่ยวกับบ่วงศ์ประกอบศิลป์และการสร้างสรรค์งานจาก ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์
4. ดำเนินการออกแบบท่วงทำนองดนตรี บทประพันธ์คำกลอน (โคลงสี่สุภาพ) ออกแบบ เครื่องแต่งกายการแสดงให้สอดคล้องกลมกลืนเหมาะสมกับชุดการแสดง
5. สร้างสรรค์กระบวนการทำรายการแสดง ตลอดจนรูปแบบทิศทางการแปรแถวของการแสดง
6. นำเสนอผลงานการแสดง (Focus Group) ต่อผู้ทรงคุณวุฒิกายใน และภายนอกสถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ สู่แนวทางการปรับปรุงผลงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้
 - 6.1 เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน หรือด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทย/ ดุริยางค์ไทย ไม่น้อยกว่า 20 ปี ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ประกอบด้วย
 - 1) อาจารย์รัตติยะ วิกสิตพงษ์ ศิลปินแห่งชาติ
 - 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
 - 3) ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก (ราชบัณฑิต) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
 - 4) รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
 - 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ คงถาวร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
 - 6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพคุณ สุดประเสริฐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางคศิลป์
 - 7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นัยนัปพร ชูติภาดา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
7. ดำเนินการบันทึกกระบวนการทำรำเป็นลายลักษณ์อักษร และภาพนิ่งพร้อมทั้งบันทึกวีดิทัศน์
8. นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย เรียบเรียงเป็นข้อมูลวิจัยเชิงพรรณนา ความแล้วจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มงานวิจัยพร้อมวีดิทัศน์การแสดง ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ
9. เผยแพร่ออกสู่สาธารณชน ทั้งในรูปแบบสังคมออนไลน์ และแวดวงเวทีวิชาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานตามกรอบของนาฏศิลป์ไทยต่อไป
2. เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันเชิงอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์สู่สากล

นิยามศัพท์เฉพาะ

เทพพระราหู คือ เทวดานพเคราะห์จากตำนานเทวกำเนิด ตามตำราโหราศาสตร์ทางคติฝ่ายไทย โหราศาสตร์โบราณอันเกี่ยวข้องกับดวงดาวและเทพนพเคราะห์

ครุฑ คือ พาหนะของเทพพระราหู เทพหนึ่งในเทวดานพเคราะห์ทั้ง 9 เทพผู้ถูกสร้างจากพระบัญชาองค์พระศิวะมหาเทพ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การสร้างสรรคผลงานการแสดงชุด เทพพระราหูทรงครุฑ เป็นการวิจัยสร้างสรรค์ โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด การศึกษาวรรณกรรม ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิด

แนวคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในงานวิจัยสร้างสรรค์ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ นี้ ประกอบด้วย แนวคิดเรื่องความเชื่อ แนวคิดด้านโหราศาสตร์ และแนวคิดด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 แนวคิดเรื่องความเชื่อ

นภาจิต วัฒนถาวร (2538) กล่าวว่า “ความเชื่อในเรื่องพระราหูเป็นความเชื่อที่เกิดจากความคิดและจินตนาการของมนุษย์ในอดีตภายใต้ความเชื่อในพลังอำนาจอันลึกลับศักดิ์สิทธิ์นอกเหนือธรรมชาติที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์อุปราคาแม้ว่ากาลเวลาได้ผ่านมาหลายยุคหลายสมัยแล้วก็ตาม แต่ความเชื่อนี้ก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน

อุดม เขยกวีวงศ์ (2545) กล่าวว่า “ความเชื่อ เป็นความรู้สึกเชื่อมั่น ศรัทธาของมนุษย์ต่อที่มีสิ่งต่าง ๆ ที่จะบันดาลให้เกิดทุกข์หรือสุขได้ หากการกระทำหรือปฏิบัติต่อความเชื่อในทางที่ถูกที่ควร ความสุขก็จะเกิดตามมา ในทางตรงกันข้าม หากกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือละเลยความทุกข์ร้อนอาจจะเกิดขึ้นได้”

ประเสริฐ รุณรา (2557) กล่าวว่า “ในสังคมไทยมีคติความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ที่เกี่ยวกับนพเคราะห์ซึ่งสัมพันธ์ทั้งศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพระพุทธศาสนา ในพระพุทธศาสนาเองก็ได้ผสมผสานความเชื่อต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่ในสังคมไทยท้องถิ่นดั้งเดิมโดยสะท้อนผ่านวิถีชีวิตและพิธีกรรมของคนไทย

สรุปว่า ความเชื่อ คือ ความนึกคิด การยอมรับนับถือ และมั่นใจในสิ่งหนึ่งสิ่งใดในลักษณะที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม โดยเป็นความคิดพื้นฐานให้มนุษย์กระทำการต่าง ๆ แสดงออกเป็นพฤติกรรม ตามสิ่งที่ตนยึดถือเคารพกราบไหว้อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

2.1.2 แนวคิดด้านโหราศาสตร์

ซีเซโร (2535) กล่าวว่า “ในสมัยโบราณเชื่อว่า มนุษย์และสรรพสิ่งในโลกนี้ต้องมีพลังงานหรือสิ่งพิเศษบางอย่างในธรรมชาติควบคุมอยู่ จึงได้สังเกต และแปลความหมายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในจักรวาล เช่น ดวงดาว ดินฟ้าอากาศ หรือฤดูกาล แล้วประมวลผลว่า ในปรากฏการณ์นั้น จะมีอะไรเกิดขึ้นแก่โลกและสังคมมนุษย์ อันเป็นต้นกำเนิดแห่งวิชาโหราศาสตร์”

พุทธทาสภิกขุ (2529) อธิบายถึงหลักโหราศาสตร์ว่า “ สิ่งที่เป็นเครื่องจักรที่หนุนให้กรรมดีหรือกรรมชั่ว หมุนวนมากระทบเจ้าของผู้กระทำ และเกิดผลต่างกรรมต่างวาระ คือหัวใจของโหราศาสตร์ เพราะโหราศาสตร์เป็นวิชาที่บอกถึงความหมุนเวียนนี้ ในทางพุทธศาสนา มิได้สมมติบุคลาธิษฐานขึ้น แต่คงความหมายโดยอรรถไว้ว่า “ธรรมชาติ” เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าทุก ๆ ศาสนาต่างมีความจริงรวมกันหมด คือ มนุษย์อยู่ใต้การบังคับของธรรมชาติ โดยอาศัยกรรมเป็นแรงส่ง และโหราศาสตร์คือ วิชาที่บอกอิทธิพลแห่งธรรมชาติ”

ศิริณญา นภาศัพท์ (2551) กล่าวว่า “โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีประวัติมายาวนาน เมื่อมนุษย์เริ่มสังเกตปรากฏการณ์บนท้องฟ้าซึ่งได้พัฒนาและผสมผสานมากับวิชาดาราศาสตร์ เทววิทยา และศาสนา ประโยชน์เด่นชัดของโหราศาสตร์คือ ช่วยให้คำปรึกษาเรื่องต่าง ๆ ช่วยในการทำความเข้าใจอุปนิสัย และศักยภาพของตนเอง รู้จุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยให้เข้าใจผู้อื่นด้วย เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

สรุป โหราศาสตร์ จึงเป็นศาสตร์แห่งการทำนายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติ อาทิ การเคลื่อนตัวของดวงดาวต่าง ๆ ในท้องฟ้า ซึ่งเชื่อว่ามีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์จึงเป็นเหตุหนึ่งให้เกิดคติความเชื่อในเรื่องเทพนพเคราะห์ ประจำวันต่าง ๆ ในสัปดาห์ขึ้น เพื่ออธิบายถึงบุคลิก อุปนิสัย คุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้ที่เกิดในวันใดวันหนึ่งในสัปดาห์ ตามหลักโหราศาสตร์ไทย ซึ่งเป็นแนวคิดส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยใช้การสร้างสรรค์ชุดการแสดง ชุด เทพพราหุทรงครุฑ

2.1.3 แนวคิดด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ทิศทาง การออกแบบนาฏศิลป์มีความจำเป็นอย่างยิ่งจากการคำนึงถึงทิศทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เพราะศิลปะการแสดงนาฏศิลป์เป็นศิลปะหนึ่งที่ใช้ การเคลื่อนไหวร่างกายบอกเล่าเรื่องราวหรือการกระทำต่าง ๆ ซึ่งการเคลื่อนไหวในทิศทางต่าง ๆ ย่อมมีความหมายในการแสดง ยกตัวอย่างเช่น 1) การเดินเข้าหาคนดู เป็นการเรียกร้องความสนใจ การสร้างความน่าเกรงขาม การแสดงความยิ่งใหญ่ 2) การวนเป็นวง เป็นการแสดงความผูกพัน

ความอ่อนโยน ความสามัคคี และ 3) การยกสูง เป็นแสดงความเบา ความสง่างาม ความยิ่งใหญ่ เป็นต้น

เสาวณิต วิงวอน (2554) กล่าวว่า การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำศึกทำสงครามระหว่างกองทัพฝ่ายพระรามและกองทัพฝ่ายทศกัณฐ์ในการดำเนินเรื่อง มีกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการจัดทัพ กระบวนการการรำเพลงหน้าพาทย์ กระบวนการรำตีบท กระบวนการรบ กระบวนการขึ้นลอย เป็นต้น

เฉลิมชัย ภิรมย์รักษ์ (2561) การขึ้นลอยในการแสดงนาฏศิลป์เป็นการที่ผู้แสดงได้แสดงความสามารถพิเศษ ด้านการต่อสู้เพื่อสร้างจุดเด่นในการแสดงและความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้ชม การขึ้นลอยในการแสดงโขน เป็นกระบวนการที่สำคัญซึ่งผู้แสดงตัวพระ ตัวยักษ์ และตัวลิงได้แสดงความสามารถในการต่อสู้ และแสดงท่าทางด้านนาฏศิลป์ไทย โดยผู้แสดงต้องมีความรู้ทักษะและความชำนาญ ในการทรงตัว การถ่ายน้ำหนักและการจัดวางโครงสร้างท่ารำตามรูปแบบนาฏศิลป์ไทย โดยนำแนวคิดจากงานด้านวรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรมและนาฏกรรม

พิชิต ชัยเสรี (2544) กล่าวว่า “ดนตรีเป็นเครื่องจูงใจที่สำคัญ เพราะเป็นศิลปะที่ให้เสรีภาพแก่การจินตนาการได้มากที่สุด มีทั้งความอ่อนโยน สง่างาม มีอำนาจ และลึกลับ เช่นในโบสถ์คริสต์ จึงมีการสวดมนต์ด้วยการขับร้องเป็นทำนองเพลง เพราะการกล่าวสรรเสริญพระเจ้าด้วยวิธีธรรมดา ย่อมไม่อาจเทียบได้กับการสรรเสริญด้วยบทเพลง ศาสนาประเภทเวทนิยม จึงมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับดนตรีอย่างแยกกันมิได้”

มนตรี ตราโมท (2540) กล่าวว่า “สิ่งที่ประกอบเข้ากันเป็นเพลงหนึ่ง ๆ นั้น มีอยู่หลายอย่างด้วยกัน บางเพลงก็มีมากอย่าง บางเพลงก็มีน้อยอย่าง ตามลักษณะและความประสงค์ของผู้ประดิษฐ์เพลงนั้น ๆ แต่สิ่งซึ่งสำคัญที่สุดของเพลงก็คือ ทำนองจังหวะ

สดับพิณ รัตน์เรือง (2542) กล่าวว่า “ดนตรีพรรณนา หมายถึง เพลงบรรเลง (Instrumental music) ที่มีภาพ (Image) เรื่องราว (Story) หรือบรรยากาศ (Atmosphere) อะไรบางอย่างที่เล่าถึงพูดถึงได้ เป็นจุดกำเนิดของบทเพลง และในบางกรณีก็เป็นหลักให้บทเพลงดำเนินไปโดยตลอด นอกจากนั้น ดนตรีพรรณนายังเป็นการพยายามบรรยายภาพ หรือเล่าเรื่องราวบางอย่างออกมาด้วยเสียง และองค์ประกอบของดนตรี

สรุป รูปแบบการแสดงโขน มีลักษณะเอกลักษณ์เฉพาะ คือ กระบวนการจัดทัพ (ออกกราว) การสู้รบ การขึ้นลอย และการรำตีบท โดยผู้แสดงต้องใช้ทักษะและความชำนาญในการแสดงอย่างยิ่ง อีกทั้งยังมีการออกแบบใช้พื้นที่เวทีที่แน่นอนว่าออกแบบอย่างไรจึงจะ สวยงาม มีความ

เหมาะสม มีตำแหน่งของผู้แสดงชัดเจนไม่ทับซ้อนกัน โดยคำนึงถึงความสมดุล ความมีเอกภาพ และทิศทางของการเคลื่อนไหว เพื่อการแสดงเกิดภาพที่สมบูรณ์ และงดงาม และที่สำคัญในการแสดงยังต้องมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญอีก คือ เสียงทำนองดนตรีเป็นสื่อถ่ายทอดเรื่องราวบางอย่าง ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสะเทือนใจ คล้อยไปตามอารมณ์ของบทเพลงที่ใช้ในการสื่อสาร เรื่องราวเหตุการณ์ของเรื่องที่แสดงขณะชมการแสดง

2.2 การศึกษาวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน โดยแบ่งตามหัวข้อออกเป็น 4 ประเด็น ประกอบด้วย

- 2.2.1 คติความเชื่อในสังคมไทย
- 2.2.2 ประวัติโหราศาสตร์ไทย
- 2.2.3 ตำนานเทพนพเคราะห์
- 2.2.4 เทพนพเคราะห์ (เทพพระราหู)

2.2.1 คติความเชื่อในสังคมไทย

การรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย นับเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมเรื่องคติความเชื่อทางโหราศาสตร์และพิธีกรรมเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับอิทธิพลความเชื่อจากวัฒนธรรมอินเดียเข้ามาปรับใช้ในวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย จากคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ได้เข้ามามีบทบาทความสำคัญทั้งในระดับราชสำนัก และระดับประชาชนสามัญทั่วไป โดยแสดงหลักฐานเห็นถึงอิทธิพลความเชื่อดังกล่าว ปรากฏทั้งเอกสารประวัติศาสตร์ งานศิลปกรรม รวมถึงวรรณกรรม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นหลักฐานสะท้อนถึงวัฒนธรรมความเชื่อของผู้คน ในยุคอดีตมาจนถึงปัจจุบันที่ยังคงสืบทอดต่อกันมา (ขนิษฐา มากทวี, 2553, น.12)

ความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และเป็นความคิดพื้นฐานให้มนุษย์กระทำการต่าง ๆ แสดงออกเป็นพฤติกรรม ตามสิ่งที่ตนยึดถือ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต สำหรับคติความเชื่อในสังคมไทย อาจจะได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งจากศาสนาพราหมณ์ฮินดู ที่มีคติความเชื่อแบบพหุเทวนิยม อีกทั้งมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมต้นเค้าของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในดินแดนแถบสุวรรณภูมิ (ประเทศไทยในปัจจุบัน) เกิดการหลอมรวมวิถีแห่งการบูชา วิญญาณ วิถีพุทธศาสนา และวิถีพราหมณ์ฮินดู ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน กลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มของความเชื่อได้ ดังนี้

1. ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา สังคมไทยนับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความเชื่อจึงมุ่งเน้นหลักธรรมคำสอนเป็นสำคัญ คือ เมื่อกล่าวถึงศรัทธาหรือความเชื่อแล้ว ต้องมีปัญญากำกับอยู่ในหลักธรรมนั้นเสมอ ซึ่งความเชื่อในทางพระพุทธศาสนามีมากมายหลายประเภท ดังนี้

1.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม (บุญบาป)

1.2 ความเชื่อเรื่องสังสารวัฏ (การตายแล้วเกิดใหม่)

1.3 ความเชื่อเรื่องไตรภูมิ (นรกสวรรค์)

2. ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับวิทยาาคม เป็นความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แบ่งออกดังนี้

2.1 ความเชื่อเรื่องเวทมนต์คาถา กล่าวรวมถึงอักขรหรืออักขระที่ผูกเป็นข้อความ ถือว่ามีอำนาจลึกลับแฝงเร้นทางวิทยาาคม

2.2 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง

3. ความเชื่อเรื่องผีसाงเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และอำนาจเหนือธรรมชาติความเชื่อในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาแต่อดีต ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถให้คุณให้โทษได้ โดยความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ก็อาจยังไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่ชัดว่ามีจริงหรือไม่ในบางครั้ง

4. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ โขกลางและฤกษ์ยาม คือ ศาสตร์วิชาที่ว่าด้วยการพยากรณ์ ทำนายอนาคต โดยอาศัยดาราศาสตร์เป็นหลัก ความเชื่อนี้ปรากฏแพร่หลายในทุกชนชั้นของสังคมไทย

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คติความเชื่อในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์อินเดียมีอิทธิพลต่อสังคมไทยมาแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบันเป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลในสังคม และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือ พิธีกรรมต่าง ๆ ดังเช่นเรื่องราวในตำนานเทพนพเคราะห์ ซึ่งมีความเชื่อว่ามีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์สามารถบันดาลพร ให้ความคุ้มครองและปกป้องรักษาผู้ที่เคารพนับถือได้

2.2.2 ประวัติโหราศาสตร์ไทย

คติความเชื่อในการบูชาเทวดานพเคราะห์ ก็เป็นสิ่งหนึ่งของวัฒนธรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโหราศาสตร์ คือ การนับถือเทวดานพเคราะห์ ได้แก่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ พระราหู และพระเกตุ การนับถือบูชาดังกล่าวนี้อาจมีความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรมที่แสดงถึงนัยยะเกี่ยวเนื่องระหว่างดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ รวมถึงศาสนาความเชื่ออย่างยากที่จะแยกออกจากกัน ด้วยมนุษย์มีความเชื่อว่าการโคจรของดวงดาวเป็นปัจจัยของพลังงานการดำเนินชีวิต จึงเกิดการพัฒนาเป็นการทำนาย

เหตุการณ์อนาคต หรือที่เรียกว่า โหราศาสตร์ ศาสตร์ที่ว่าด้วยการทำนายทายทัก พยายามหาทางป้องกันเหตุร้ายให้กลายเป็นดี เรื่องร้ายให้ผ่อนเบาลง แก้ไขให้เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมีความเชื่อถือศรัทธา และพยายามดิ่งสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติขึ้นมาเป็นเทพเจ้าในศาสนา ผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ทางไสยศาสตร์ เพื่อบูชาบวงสรวงเทพเจ้าที่เชื่อว่ามีอำนาจบันดาลสิ่งที่มีมนุษย์ปรารถนา (เจียนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ, 2557, น.1)

โหราศาสตร์ (Astrology) นับเป็นวิชาเก่าแก่แขนงหนึ่งในประวัติศาสตร์โลกโดยการสังเกตว่า ดาวดวงใดโคจรอยู่ ณ จุดใดบนท้องฟ้า แล้วจุดบนที่ตกเก็บเป็นสถิติขึ้นมาเป็นหลักฐานจนกลายเป็นวิชาโหราศาสตร์ในปัจจุบัน ซึ่งโหราศาสตร์เริ่มกำเนิดขึ้นเมื่อใดนั้น ไม่มีหลักฐานแน่ชัด แต่ระบุเวลาได้เมื่อประมาณ 35,000 ปีผ่านมาแล้ว พบหลักฐานการเรียงกระดูกทำปฏิทินบันทึกการเคลื่อนที่ของดวงจันทร์ การสวดขอพลังอำนาจจากดวงจันทร์เพื่อการเพาะปลูกในเวลาข้างขึ้นหรือข้างแรม และการขอแสงสว่างนำทางในการล่าสัตว์ของมนุษย์โบราณ เป็นต้น

ประวัติศาสตร์โหราศาสตร์ไทย ตามข้อค้นพบและหลักฐานต่าง ๆ สันนิษฐานว่า มีต้นกำเนิดจากอินเดีย เมื่อครั้งพระเจ้าอโศกราชปราบปรามชาวอินเดียตอนใต้ในราว พ.ศ.200 ทำให้ชาวอินเดียได้ รวมถึงพราหมณ์ต้องนำคัมภีร์พระเวทอพยพเข้ามาพึ่งอาณาจักรขอม ปรากฏหลักฐานคือ หลักศิลาจารึกภาษาสันสกฤตอักษรขอม มีการจารึกตำแหน่งดวงดาว(การผูกดวง) ในปราสาทบันทายศรี (ปัจจุบันอยู่ประเทศกัมพูชา) อายุมากกว่า 1,000 ปี ต่อมาเมื่อชาวไทยได้อพยพเข้ามาตั้งภูมิลำเนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ จึงได้รับลัทธิศาสนา พิธีกรรมหลักศาสนาฮินดู และวิชาโหราศาสตร์จากพราหมณ์เหล่านั้น ปรากฏในคัมภีร์ไตรเพท ซึ่งพวกพราหมณ์ได้เรียบเรียงขึ้นเป็นสูตรแบ่งออกเป็น 6 เวทวงศ์ (องค์แห่งเวท) หนึ่งในเวทวงศ์นั้นคือ วิชาโษษติษหรือวิชาโหราศาสตร์ คัมภีร์วิชาโษษติษอันเป็นโหราศาสตร์อินเดียนี้ ยังได้ตกทอดมาถึงประเทศไทย และหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เช่น คัมภีร์สุรยสิทธิธานตะ และคัมภีร์ภฤคคุปรีศันม (ตำราศุภฤกษ์ศุภยามของพระภฤคคุมหาฤชี) เป็นต้น ดังนั้น โหราศาสตร์ไทย จึงน่าจะมีต้นกำเนิดมาจากโหราศาสตร์ในประเทศอินเดียดังกล่าวมาข้างต้น (หลวงวิจารณ์พานิชกิจ, 2514)

พระยาบริรักษ์เวชการ (2535: น.3) กล่าวว่า วิชาโหราศาสตร์ไทยมีต้นกำเนิดมาจากอินเดียเกือบทั้งสิ้น โดยพบในหนังสือพงศาวดารและประวัติศาสตร์ปรากฏว่า การคำนวณผูกดวงชะตาตามหลักโหราศาสตร์ในประเทศไทย ได้มีมาตั้งแต่จุลศักราช 400 หรือราวพุทธศักราช 1600 คือประมาณ 900 กว่าปีเศษมาแล้วเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้เพราะปรากฏหลักฐานตามหนังสือพงศาวดารโยนก ได้แสดงดวงชะตาขุนเจือง ซึ่งเป็นกษัตริย์ผู้ครองนครไชยบุรีศรีเชียงแสนไว้ และบอกวันเกิดของขุนเจืองไว้ว่า เกิดวันอังคาร เดือน5 ขึ้นหนึ่งค่ำ ปีเถาะ จุลศักราช 436 เวลาใกล้รุ่ง ส่วนวิชาโหราศาสตร์ไทยจะได้มาจากไหนนั้น เห็นนั้นจะไม่มีปัญหาเดิมคงได้มาจากอินเดีย เพราะศัพท์ต่าง ๆ ที่เราใช้กันอยู่ เช่น ชื่อดาวนักษัตรฤกษ์ ชื่อราศี หลักการพยากรณ์ที่สำคัญมีต้นกำเนิดมาจากอินเดียเกือบทั้งสิ้น

โหราศาสตร์ไทย มีหลักฐานมาตั้งแต่ในสมัยกรุงสุโขทัย เมื่อมีการนำจุลศักราชซึ่งรับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดียมาใช้ในการคำนวณหาตำแหน่งของการโคจรของดาวพระเคราะห์จากคัมภีร์พระสุริยยาตร์ ในสมัยพระเจ้าลิไทแห่งราชวงศ์พระร่วง มีหลักฐานเป็นศิลาจารึกบันทึกว่าพระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพในการคำนวณคัมภีร์พระสุริยยาตร์ ถึงกับทรงเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ของไทยจากเดิม คือวันขึ้น 1 ค่ำเดือนอ้าย มาเป็นวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 โดยเริ่มใช้ตั้งแต่วันอาทิตย์ เดือน 5 ขึ้น 1 ค่ำ ปีฉลู มหาศักราช 1283 ตรงกับวันที่ 7 มีนาคม พุทธศักราช 1904 สมัยกรุงศรีอยุธยาปรากฏหลักฐานในพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ (ภารต ถิ่นคำ, 2555: ออนไลน์)

ความเชื่อในด้านโหราศาสตร์มีอิทธิพลต่อสังคมไทยมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภายในราชสำนักทุกยุคทุกสมัยในประวัติศาสตร์ชาติไทยมักมีการตั้งกรมโหรหลวงขึ้นเป็นประจำในฐานะที่ปรึกษาใกล้ชิดของพระมหากษัตริย์เกือบทุกพระองค์โดยมีหน้าที่คำนวณปฏิทินประจำปี คำนวณฤกษ์ยาม คำพยากรณ์ต่าง ๆ ทั้งส่วนพระองค์ และกิจการบ้านเมือง ถวายแต่พระเจ้าแผ่นดิน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 กรมโหรหลวงถูกยุบเป็นกองหนึ่งในราชสำนักพระราชวัง และเปลี่ยนฐานะเป็นเพียงแผนกหนึ่ง (เรียกว่า “งานโหรพราหมณ์”) สังกัดกองราชพิธี สำนักพระราชวังในปัจจุบันนี้ แต่ก็ยังมีหน้าที่จัดทำปฏิทินหลวงและดูฤกษ์ยามพิธีต่าง ๆ

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาอิทธิพลของดวงดาวในจักรวาล ซึ่งส่งผลกระทบต่อโลกและสรรพสิ่งทั้งหลาย โดยการพยากรณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกอันเนื่องมาจากตำแหน่งและลักษณะของดวงดาวเหล่านั้นเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาชีวิตได้ด้วยตนเองส่งผลให้การขับเคลื่อนภายในสังคมเป็นไปอย่างปกติสุข

2.2.3 ตำนานเทพนพเคราะห์

คติความเชื่อเกี่ยวกับตำนานเทพเจ้าต่าง ๆ ในประเทศไทย สันนิษฐานว่า ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย ซึ่งมีอิทธิพลในดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างมาก อีกส่วนหนึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลจากชาวเขมรหรือกัมพูชาในปัจจุบัน ซึ่งได้รับอิทธิพลสืบทอดมาจากชาวอินเดียอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้น บรรดาเทพเจ้าทั้งหลายในคติความเชื่อดังกล่าวข้างต้น อาจแบ่งออกเป็น 5 ประเภท (กิตติ วัฒนะมหาตม์, 2553) ได้แก่

- 1) เทพประจำเผ่า หมู่บ้าน หรืออาณาจักร ถือกำเนิดจากหัวหน้าเผ่าหรือผู้นำในยุคแรก ๆ มีทิพยฐานะสูงขึ้นตามการเจริญเติบโตของวัฒนธรรมนั้น ๆ
- 2) เทพผู้ควบคุมสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ เป็นเทพผู้ควบคุมหรือบังคับสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ เช่น พระพิรุณ พระแม่ธรณี พระพาย เป็นต้น

3) เทพบรมครู หรือเทพปรมาจารย์ ถือกำเนิดขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ มักมีเทพปรมาจารย์ทุกวิชาที่เป็นความรู้ของมนุษย์ ในวัฒนธรรมไทยปรากฏอยู่ในรูปพระภคตมุนี(พ่อแก่) พระปณโคณธรรพ พระปัญจสิขร

4) เทพแห่งดวงดาวหรือเทพนพเคราะห์ เป็นเทพผู้ควบคุมพลังและอิทธิพลจากดวงดาวต่าง ๆ ในสุริยจักรวาลที่มีอิทธิพลต่อสรรพสิ่งในโลก

5) เทพที่เกิดจากคัมภีร์ พระสูตร และคาถาต่าง ๆ

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยนับตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน ยังมีความผูกพันกับคติความเชื่อเรื่องเทพเจ้าทั้ง 5 ประเภทนี้ ซึ่งมีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะเทพเจ้าแห่งดวงดาว (เทพนพเคราะห์) หรือ นวเคราะห์ (Navagrahas) ถือว่าเป็นผู้ครองเรือนชะตาของมนุษย์ ซึ่งส่งอิทธิพลต่อมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งสิ้นชีวิต โดยเมื่อเกิดขึ้นมาก็จะมีเทพนพเคราะห์ประจำวันเกิด แต่ช่วงชีวิตเทพนพเคราะห์จะหมุนเวียนเข้าเสวยอายุ และจะส่งผลร้ายหรือดีก็ขึ้นอยู่กับเทพนพเคราะห์องค์นั้นอยู่ด้านดีหรือร้าย ความเชื่อเหล่านี้ มักเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์เป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 1 แผ่นศิลาสลักภาพเทพนพเคราะห์รักษาทิศ 9 องค์

ที่มา: สำเนาภาพ อัครนิยั เป็ลียนศรี

แผ่นศิลาสลักนี้แสดงให้เห็นว่าไทยได้รับอิทธิพลเรื่องเทพนพเคราะห์ โดยมีอิทธิพลดังกล่าวจากด้านศิลปะเขมรโบราณ ซึ่งได้รับอิทธิพลสืบทอดมาจากชาวอินเดียอีกชั้นหนึ่ง ดังภาพตัวอย่างข้างต้น การสลักภาพเทพพระเคราะห์ประดับอยู่ตามปราสาทหินต่าง ๆ หลายแห่ง ในแนวคิดเก่าแก่ของอินเดียเรื่องเทพผู้รักษาทิศ (ทิศปาล) โดยเชื่อว่า แต่ละทิศนั้นจะมีเทพผู้รักษาทิศ ดูแลและคุ้มครอง ผู้ใดต้องการความสำเร็จจะต้องให้ความเคารพบูชาเทพประจำทิศนั้น ๆ

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า คติการนับถือบูชาเทวดานพเคราะห์ในดินแดนประเทศไทยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 9 เป็นต้นมา แตกต่างไปจากที่เคยปรากฏมาในช่วงเวลาก่อนหน้า โดยในช่วงเวลาก่อนพุทธศตวรรษที่ 9 หลักฐานประติมากรรมที่ปรากฏ แสดงให้เห็นถึงการ

นับถือเทพพระเคราะห์เพียงบางองค์เท่านั้น คือ พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระราหู และพระเกตุ การปรากฏหลักฐานคติความเชื่อเกี่ยวกับเทวดานพเคราะห์ซึ่งเริ่มกลับมาปรากฏในสมัยอยุธยา ก่อนจะชัดเจนมากขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ อย่างน้อยน่าจะแสดงให้เห็นว่า คติความเชื่อในเรื่องดังกล่าว ตั้งแต่ราวหลังพุทธศตวรรษที่ 9 เป็นต้นมา ไม่ได้เป็นสิ่งที่สืบเนื่องต่อมาจากสมัยอิทธิพลวัฒนธรรมเขมรในช่วงเวลาที่ผ่านมาเหมือนกับงานศิลปกรรมบางประเภท ทั้งนี้ ย่อมต้องระลึกเสมอว่าการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากอินเดียมีหลายระลอก และอาจผ่านมาในทิศทางต่างกัน ทั้งในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ดังนั้น การขาดตอนในการสืบต่อคติความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ จึงอาจมีนัยยะแสดงให้เห็นถึงการขาดตอนทางวัฒนธรรมความเชื่อบางประการ อันอาจมีสาเหตุปัจจัยหลายประการ ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การปกครอง ซึ่งน่าจะผูกโยงอยู่กับลัทธิศาสนาอันหมายรวมถึงการเปลี่ยนกลุ่มพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกรรมด้วย เป็นต้น

สมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัย ไม่ปรากฏหลักฐานการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทวดานพเคราะห์โดยตรง แต่มีการกล่าวถึงเทวดานพเคราะห์ทั้งในจารึกและวรรณกรรม ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะคติความเชื่อที่ปรากฏในรูปของเทพเจ้าในศาสนา รวมทั้งองค์ความรู้และการนำองค์ความรู้ด้านดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ ดังหลักฐานสำคัญต่อไปนี้

จารึก เทวดานพเคราะห์ถูกรวมกล่าวถึงในศิลาจารึกปูชนียวัตถุขุขจอต ซึ่งกำหนดอายุอยู่ในปี พ.ศ. 1935 จารึกดังกล่าวมีเนื้อความกล่าวถึงการกระทำสัตย์สาบานระหว่างผู้เป็นใหญ่ในกรุงสุโขทัย โดยในด้านที่มีเนื้อความกล่าวถึงเทพเจ้าและสวรรค์ชั้นต่าง ๆ โดยปรากฏความว่า “...เทวดานพเคราะห์ ทวาทศรา...” (จตุพร ศิริสัมพันธ์, 2548, น.152)

วรรณกรรม ไตรภูมิภพหรือไตรภูมิพระร่วง เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนถึงองค์ความรู้ด้านจักรวาลวิทยารวมถึงโหราศาสตร์ สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นในสมัยสุโขทัย และมีการคัดลอกสืบต่อกันมาหลายสมัย 4 ในไตรภูมิภพปรากฏความกล่าวถึงดาวนพเคราะห์ โดยกล่าวถึงประโยชน์ในการบอกวันเวลาและเหตุการณ์ดีร้าย ความว่า “...แต่แดนกำแพงจักรวาล เถิงเขาขุขจอตระหว่างกลางเป็นหนทางพระอาทิตย์แลพระจันทร์แลพระนพเคราะห์ แลดารากรทั้งหลาย แต่งเที่ยวไปมาในหนทางวิถีให้เรา รู้จักว่าปีแลเดือนวันคืน แลให้รู้จักการณดีเลวร้ายนั้น ...” นอกจากนี้ ยังปรากฏการกล่าวนามพระเคราะห์บางดวงด้วย ความว่า “...เท่าแต่พระอาทิตย์พระจันทร์กับแลดาว ดวง คือดาวพระอังคารแลพระพุธ พฤษสบัติ ศุกร์ เสาร์ เกตุ อันเป็นพระนพเคราะห์...” (เรื่องเดียวกัน, 2548, น.157) อย่างไรก็ตาม การกล่าวความว่า “ให้รู้จักการณดีเลวร้ายนั้น” สะท้อนให้เห็นลักษณะของการคาดการณ์หรือพยากรณ์จากการสังสมสถิติของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเชิงโหราศาสตร์ รวมไปถึงการกล่าวถึงชื่อเทพเจ้าในวรรณกรรมดังกล่าว ล้วนแต่แสดงถึงการปะปนของคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ ซึ่งมีต้นเค้าอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมศาสนาฮินดูทั้งสิ้น

ทั้งนี้ การปรากฏชื่อพระเคราะห์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้ด้านดาราศาสตร์ และการให้ความสำคัญกับวิชาโหราศาสตร์ในยุคสมัยนี้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง ภาษาเขมร ซึ่งจารึกขึ้นในราวปี พ.ศ.904 ในด้านที่มีเนื้อความสรรเสริญพระปัญญาของพญาภุชเวงว่าทรงรอบรู้ศิลปปนาศิลปทั้งปวง ทรงได้แก้ไขศักราช ซึ่งแสดงถึงความเชี่ยวชาญด้านดาราศาสตร์ ดังปรากฏคำแปลว่า “...สมเด็จพระพิตรทรงประกาศเทศศาสตร์าคมหลักความยุติธรรมทั้งหลาย เป็นต้น โขยติศาสตร์ กล่าวคือ ดาราศาสตร์ เป็นต้น...” สะท้อนให้เห็นว่าวิชาดาราศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่ชนชั้นปกครองให้ความสำคัญ และโดยที่วิชาดาราศาสตร์และวิชาโหราศาสตร์ในสมัยนี้เป็นสิ่งที่ยังไม่แยกจากกัน จึงอาจอนุมานได้ว่าชนชั้นปกครองในสมัยสุโขทัยให้ความสำคัญกับวิชาโหราศาสตร์ด้วย ดังเป็นที่ทราบกันดีว่าวิชาโหราศาสตร์ในอดีตเกี่ยวเนื่องกับการนำไปใช้ประโยชน์หลายด้าน โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรม ฤดูกาล รวมไปถึงการคาดการณ์โรคภัย

สมัยอยุธยา - สมัยกรุงธนบุรี

หลักฐานการประกอบพิธีบูชาเทวดานพเคราะห์ที่ในสมัยอยุธยาไม่ปรากฏชัดเจนแต่สันนิษฐานว่าน่าจะมีการบูชาหรือมีความเกี่ยวข้องกับพระราชพิธีสำคัญที่เป็นมงคลเช่นเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้ แม้ไม่ปรากฏหลักฐานประติมากรรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปยังการประกอบพิธีกรรม แต่เทวดานพเคราะห์คงจะเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีและน่าจะมีการนับถือบูชาสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยา จึงพบการบูชาเทวดานพเคราะห์ปรากฏในพระราชพิธีสำคัญมาแล้วตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

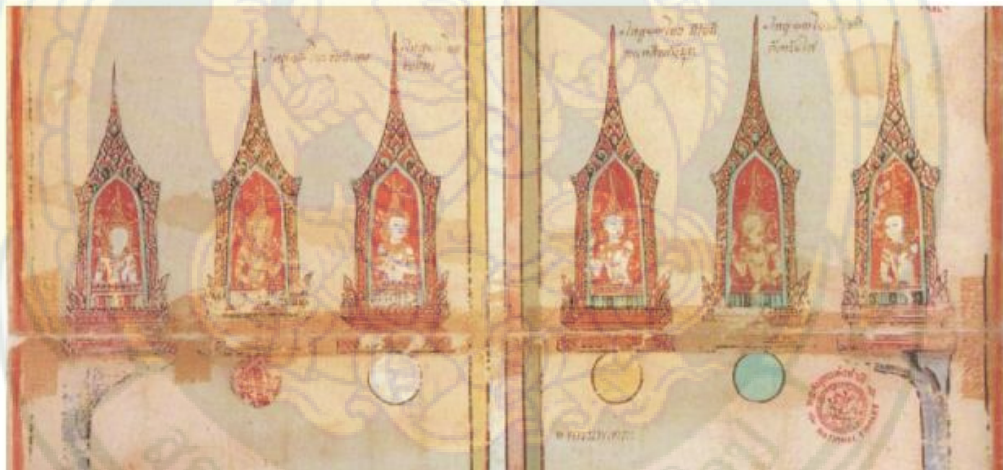
ทั้งนี้ การรับรู้เกี่ยวกับเทวดานพเคราะห์ยังคงเกี่ยวเนื่องกับองค์ความรู้ด้านดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ ดังสะท้อนผ่านภาพวาดในสมุดภาพไตรภูมิฉบับต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นในราวสมัยอยุธยาตอนปลายรวมถึงในสมัยกรุงธนบุรีที่มีการฟื้นฟูศิลปกรรมตามแบบราชธานีเดิมด้วย (กรมศิลปากร, 2552, น.33)

ภาพที่ 2 เทวดานพเคราะห์ ในสมุดภาพไตรภูมิ ฉบับอักษรขอม สมัยอยุธยา
ที่มา: กรมศิลปากร, หอสมุดแห่งชาติ, สมุดไตรภูมิฉบับอักษรขอม ภาษาไทย

ภาพที่ 3 เทวดานพเคราะห์ ในสมุดภาพไตรภูมิสมัยกรุงธนบุรี เลขที่ 10
ที่มา: กรมศิลปากร, หอสมุดแห่งชาติ, สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา-กรุงธนบุรี, เล่ม 2

ภาพที่ 4 เทวดานพเคราะห์ ในสมุดภาพไตรภูมิสมัยกรุงธนบุรีเลขที่ 10/ก
ที่มา: กรมศิลปากร, หอสมุดแห่งชาติ, สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา-กรุงธนบุรี, เล่ม 2
(กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2542, น.110)

แสดงให้เห็นว่าในสมัยสุโขทัยอยุธยา และในสมุดภาพสมัยกรุงธนบุรี เทวดานพเคราะห์ อยู่ในการรับรู้ของกลุ่มคนในสังคมโดยเฉพาะชนชั้นปกครองเป็นอย่างดี ดังพบการกล่าวถึง เทวดานพเคราะห์ในจารึก วรรณกรรม และการถ่ายทอดคติความเชื่อผ่านสมุดภาพไตรภูมิซึ่งแสดงถึงการมีอยู่ของดาวพระเคราะห์และเทวดาในวิมานประจำพระเคราะห์ อย่างไรก็ตาม หลักฐานที่แสดงถึงการพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องเนื่องกับคติความเชื่อในการบูชาเทวดานพเคราะห์ ปรากฏชัดเจนใน

สมัยรัตนโกสินทร์เท่านั้น โดยปรากฏหลักฐานเอกสารตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ เป็นต้นมา ซึ่งพบทั้งพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับการบูชาเทวดานพเคราะห์โดยตรง และเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดให้มีการบูชา ร่วมกับการบูชาเทพเทวดาองค์อื่น ๆ ในบางพระราชพิธีสำคัญ อาทิ พระราชพิธีมหาปราบดาภิเษก และพระราชพิธีเฉลิม พระราชมณเฑียร พระราชพิธีอุปราชาภิเษก เป็นต้น

สมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ หลักฐานคติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาเทวดานพเคราะห์ ปรากฏให้เห็นทั้งในระดับราชสำนักและในระดับราษฎร์ทั่วไป กล่าวเฉพาะหลักฐานเอกสารพบว่า เทวดานพเคราะห์ปรากฏอยู่ในเอกสารตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 เป็นต้นมา ซึ่งพบการบูชาในหลายพระราชพิธี ตัวอย่างเช่น

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ในสมัยรัชกาลที่ 1 ปรากฏความในพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ 1 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ความว่า “...ณ พระที่นั่งที่บรรทมที่พระมหลามนเฑียรข้างใน แต่งอาสนะปูลาดพรมเสียม สำหรับเป็นที่พระสงฆ์ราชาคณะสมณะ 5 รูป สวดพระปริตรพุทธมนต์ และกรรมโหรตั้งเครื่องบตรพลีบูชาเทวดานพเคราะห์ เพื่อเจริญพระชนมายุกาล...” (คณะกรรมกร พิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายภาฯ, 2536, น.7)

สมัยรัชกาลที่ 3 ปรากฏวรรณกรรมสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อเกี่ยวกับ เทวดานพเคราะห์ในทางโหราศาสตร์ คือ พระสี่เส้ารกลอนสวด ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

พระสี่เส้ารกลอนสวด เป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน มีที่มาจาก ลีโสรชาดก ในปัญญาสชาดก ไม่ปรากฏหลักฐานว่าแต่งเมื่อใด และใครเป็นผู้แต่ง แต่มีการกล่าวถึงในนิราศเดือน ซึ่งสันนิษฐานว่าแต่งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังปรากฏในบทหนึ่งของ นิราศเดือนว่า

...ให้สุดแค้นแสนวิตกในอกพี่ เหมือนพระสี่เส้ากระษัตริย์พลัดสถาน

พระเส้าที่บั้นซาอยู่ช้านาน พระภูบาลเป็นบ้าเข้าป่าไป... (กรมศิลปากร, 2547, น.4)

สมัยรัชกาลที่ 9 คติความเชื่อเกี่ยวกับเทวดานพเคราะห์ในราชสำนักปรากฏให้เห็น เสมอ อาทิ ด้ายพระขวัญที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงผูกพระราชทานพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ นั้น พรหมมณเฑียร โคมลวาทีน ดำเนินการอีกด้วยไหมญี่ปุ่น 9 สีตามสีของพระนพเคราะห์ (ทิพย์วรรณฯ ชุ่มเพ็ญพันธุ์, 2549, น.33) เป็นต้น

กล่าวเฉพาะการบูชาเทวดานพเคราะห์ตามคติความเชื่อโดยตรงคือความเชื่อในการให้อธิพลต่อเหตุการณ์ร้ายตลอดช่วงอายุชีวิตมนุษย์นั้น พบว่ามีการประกอบพระราชพิธีเนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งยังคงธรรมเนียมปฏิบัติมาจนถึงรัชกาลปัจจุบัน

ทั้งนี้ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ยังมีการปรับเปลี่ยนคติความเชื่อบางประการเรื่องการนำเทพเจ้าในศาสนาฮินดู ทั้งเทพเจ้าชั้นสูง เทพนพเคราะห์ หรือเทพชั้นรองอื่น ๆ ที่ปรากฏในปราสาทหินต่าง ๆ ตามแนวคิดเก่าแก่ของอินเดียเรื่องเทพประจำทิศ เปลี่ยนเป็นเทพอารักษ์ในพุทธสถานด้วยส่วนหนึ่งอาจเกิดจากอิทธิพลในพระพุทธศาสนามีมากขึ้นกว่าเดิมเป็น “เทพผู้พิทักษ์” หรือ “อารักษ์” เพื่อสำหรับประทานพร ความคุ้มครอง ปกป้องรักษา และอภิบาลสิ่งอันดั่งามตลอดจนป้องกัน สิ่งอัปมงคลไม่ให้ลักล้ายสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ต่อมาจึงปรากฏหลักฐานอื่น ๆ จำพวกตำราภาพวาด หรือเทวรูปเคารพเทพนพเคราะห์ในลักษณะอื่น ๆ เช่น หนังสือสมุดไทย หมวดตำราภาพ (นิยะดา ทาสุคนธ์, 2535) โดยผู้วิจัยจะขอนำแต่ข้อมูลภาพเฉพาะเทพพระราหู หนึ่งในเทพนพเคราะห์ นำเสนอในครั้งนี้อย่างลำดับ ดังนี้

ภาพที่ 5 พระราหู ในตำราภาพสมุดพระเทวรูป เทวดานพเคราะห์ เทวดาโกลไทยธิบาท

ที่มา: สำเนาภาพ นิยะดา ทาสุคนธ์

ภาพที่ 6 เทวดานพเคราะห์ ในสมุดภาพไตรภูมิ ฉบับอักษรขอม
ที่มา: กรมศิลปากร, หอสมุดแห่งชาติ, สมุดไตรภูมิฉบับอักษรขอม ภาษาไทย (กรุงเทพฯ:
 กรมศิลปากร, 2552)

แว่นเวียนเทียน รูปแบบที่1 ประติมากรรมชุดนี้ทำด้วยวัสดุโลหะ (ไม่ระบุชนิด) ปิดทองบนโลหะ ด้านหน้าทำประติมากรรมรูปเทวดานพเคราะห์เฉพาะองค์ ประกอบไปด้วย พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ พระราหู พระเกตุ ด้านหลังแต่ละแผ่นป้าย เขียนยันต์กำกับทุกองค์ โดยมีรายละเอียดปรากฏตามทะเบียนบัญชีศิลปวัตถุ โบราณวัตถุของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (ปิยนันท์ ชอบศิลปประกอบ, 2557, น.48) โดยผู้วิจัยจะขอยกเพียงเฉพาะแว่นเทียนพระราหูทรงครุฑ ครั้งนี้

ภาพที่ 7 แวนเทียนพระราหูทรงครุฑ (เลขหมวด ร.ส.33) (ทิศด้านหน้า)

ที่มา: สำเนาภาพ ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ

ภาพที่ 8 แวนเทียนพระราหูทรงครุฑ (เลขหมวด ร.ส.33) (ทิศด้านหลัง)

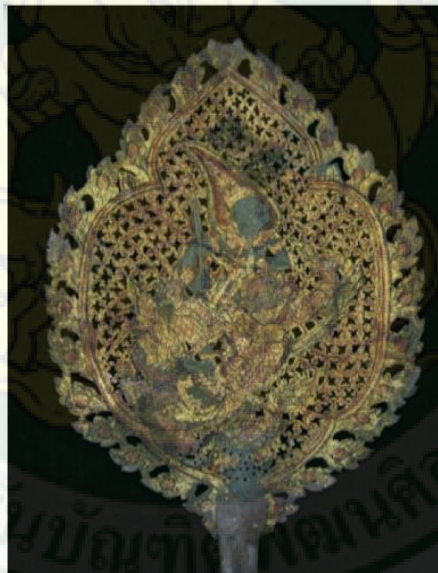
ที่มา: สำเนาภาพ ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ

แวนเวียนเทียน รูปแบบที่ 2 ประติมากรรมชุดนี้ทำด้วยวัสดุโลหะ (ไม่ระบุชนิด) แสดงรูปเทวดานพเคราะห์เฉพาองค์ทั้งด้าน อยู่บนพื้นลายฉลุ ประกอบไปด้วย พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์พระราหู และพระเกตุ (ขาด พระเสาร์) ตกแต่งด้วยการลงสีแต่ลบเลือนไปมากแล้ว โดยมีรายละเอียดปรากฏตามทะเบียนบัญชี ศิลปวัตถุโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (เรื่องเดียวกัน, 2557, น.69) โดยผู้วิจัยจะขอยกเพียงเฉพาะแวนเทียนพระราหูทรงครุฑ ในครั้งนี้

ภาพที่ 9 แว่นเทียนพระราหูทรงครุฑ (เลขหมวด ร.ส.41) (ทิศด้านหน้า)

ที่มา: สำเนาภาพ ปิยนันท์ ซอบศิลป์ประกอบ

ภาพที่ 10 แว่นเทียนพระราหูทรงครุฑ (เลขหมวด ร.ส.41) (ทิศด้านหลัง)

ที่มา: สำเนาภาพ ปิยนันท์ ซอบศิลป์ประกอบ

ประติมากรรมเทวดานพเคราะห์ที่เก็บรักษาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ยังมีอีกแบบ คือ แบบประติมากรรมขนาดเล็กสร้างเรียงแถวเป็นชั้นเดียวกัน และประติมากรรมแบบแผ่นป้ายรูปทรงคล้ายเจี๊วด ประติมากรรมในลักษณะเขียนภาพจิตรกรรมบนแผ่นไม้ ซึ่งพบเพียงพระราหู และพระเกตุเท่านั้น (เรื่องเดียวกัน, 2557, น.87) โดยผู้วิจัยจะขอนำเพียงเฉพาะประติมากรรม และแผ่นป้ายรูปทรงคล้ายเจี๊วด เป็นรูปพระราหูทรงครุฑ ในครั้งนี้

ภาพที่ 11 ประติมากรรมรูปเทวดานพเคราะห์ขนาดเล็ก แทนฐานประดับรูปสัตว์พาหนะ
ที่มา: สำเนาภาพ ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ

ภาพที่ 12 แผ่นป้ายเทวดาพระเคราะห์(พระราหู) รูปทรงคล้ายเจี๊วด
ที่มา: ปรับปรุงสำเนาภาพ ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ

ภาพที่ 13 จิตรกรรมเทวดานพเคราะห์พระราหูทรงครุฑ (ก-ข)

หลังบานหน้าต่างอุโบสถวัดราชนันทารามวรวิหาร

ที่มา: ปรับปรุงสำเนาภาพ อรุณศักดิ์ กิ่งมณี

ผลจากการศึกษารูปแบบศิลปกรรมเทวดานพเคราะห์ในข้างต้น ทำให้อาจกล่าวได้ว่า คตินิยมในการสร้างรูปลักษณะเทวดาในอุดมคติของไทย มักกำหนดให้เทวดาทรงเครื่องถนิมพิมพาภรณ์อย่างกษัตริย์และศาสตราวุธ ซึ่งเป็นลักษณะสามัญที่พบเสมอในงานศิลปกรรมแบบไทย โดยมีตัวอย่างให้เห็นบ่อยครั้งในการสื่อถึงเทวดาที่คอยปกป้องรักษาสิ่งต่าง ๆ เช่น ภาพทวารบาลบนบานประตู-หน้าต่าง ในศาสนสถานหรืออาคารสำคัญ

2.2.4 เทพนพเคราะห์ (เทพพระราหู)

มนุษย์นำเอาคุณและโทษลักษณะของดาวพระเคราะห์แต่ละดวงมาสร้างเป็นบุคลาธิษฐาน คือ ให้เกิดเป็นบุคคลขึ้นเพื่อแทนพลาณภาพของดาวพระเคราะห์อันแตกต่างกันออกไป เทวดานพเคราะห์จึงถือกำเนิดขึ้นด้วยเหตุดังกล่าว ในชั้นต่อมาจึงปรากฏเทวนิยาย ซึ่งเกิดขึ้นจากการนำความรู้จากดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ประกอบกันสร้างขึ้นเป็นนิยายเพื่อให้จดจำคุณลักษณะดวงดาวต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยใช้ชื่อทิวลิปของดาวเคราะห์ที่มีต่อโลกซึ่งสังเกตพบมาประมวลไว้ด้วยกัน กำหนดเป็นอุปนิสัยประจำเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ

ตำนานที่เกี่ยวข้องกับการเกิดดาวพระเคราะห์ต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นตามเหตุดังกล่าวจึงมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม กล่าวเฉพาะตำนานการเกิดเทวดานพเคราะห์ในโหราศาสตร์ไทย มีการกล่าวถึง 2 ฉบับ คือ ในหนังสือนารายณ์สิบปาง ฉบับคุณหญิงเลื่อนฤทธิ์ และเรื่องเฉลิมไตรภพ โดยในหนังสือนารายณ์สิบปาง ฉบับคุณหญิงเลื่อนฤทธิ์ กล่าวว่าพระอิศวรเป็นผู้สร้างวิมานประจำ เทพนพเคราะห์ทั้ง 9 ได้แก่ วิมานสุริยมณฑล วิมานจันทรมณฑล วิมานพระอังคาร วิมานพระพุธ วิมานพระพฤหัสบดี วิมานพระศุกร์ วิมานพระเสาร์ วิมานพระราหู และวิมานพระเกตุ โดยวิมานทั้ง 9 กำหนดให้เดินเวียนรอบเขาพระสุเมรุราช รักษาอายุพระเคราะห์มนุษย์และสัตว์และพืชฤกษ์ต่าง ๆ ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ (ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ, 2557, น.122)

หนังสือนารายณ์สิบปางไม่ได้กล่าวถึงเทวดานพเคราะห์ที่ประจำอยู่ในวิมานที่พระองค์ทรงสร้าง การกล่าวถึงการกำเนิดเทวดานพเคราะห์ที่ปรากฏอยู่ในเรื่องเฉลิมไตรภพ ซึ่งกล่าวถึงการกำเนิดเทวดาพระเคราะห์แต่ละองค์ว่า พระอิศวร พระอุมา พระพรหม พระนารายณ์ เป็นผู้สร้าง โดยปันสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ แล้วห่อผ้าที่มีสีต่างกัน ก่อนร่ายพระเวทและพรมน้ำอมฤต จนเกิดเป็นองค์เทวดาทั้ง 9 องค์ ดังนี้

พระอาทิตย์	สร้างจาก	ราชสีห์ 6 ตัว (ห่อผ้าสีแดง เกิดกายสีแดง)
พระจันทร์	สร้างจาก	นางฟ้า 15 องค์ (ห่อผ้าทิพย์สีนวล)
พระอังคาร	สร้างจาก	กระบือ 8 ตัว (ห่อผ้าทิพย์สีม่วง)
พระพุธ	สร้างจาก	ช้าง 17 ตัว (ห่อผ้าสีแดง)
พระพฤหัสบดี	สร้างจาก	ฤๅษี 19 ตน (ห่อผ้าทิพย์สีเหลือง)
พระศุกร์	สร้างจาก	โค 21 ตัว (ห่อผ้าทิพย์สีชมพู)
พระเสาร์	สร้างจาก	เสือ 10 ตัว (ห่อผ้าทิพย์สีเขียวแก่)
<u>อสุรินทรราหู</u>	<u>สร้างจาก</u>	<u>หัวโขมด 12 หัว (ห่อผ้าสีดำ)</u>
พระเกตุ	สร้างจาก	นาค 9 ตัว (ห่อผ้าสีทอง)

สำหรับจำนวนสิ่งที่ใช้สร้างเทวดาองค์ต่าง ๆ ที่ระบุจำนวนต่างกันไปนั้น สันนิษฐานว่า น่าจะมีความประสงค์เชื่อมโยงไปยังวิชาโหราศาสตร์ในภาคคำนวณ โดยพบว่าจำนวนสิ่งมีชีวิตที่กำหนดสร้างเทวดานพเคราะห์องค์ต่าง ๆ ตรงตามจำนวนกำลังวันแต่ละองค์ ทั้งนี้ ในหนังสือตำรา

ทั้ง 2 ฉบับ ไม่ได้กล่าวถึงสัตว์พาหนะและอาวุธที่กำหนดประจำแต่ละองค์ไว้ โดยพบว่าสัตว์พาหนะและอาวุธประจำเทวดานพเคราะห์แต่ละองค์เริ่มปรากฏในเอกสารตำราสมุดภาพสมัยต้นรัตนโกสินทร์ โดยพบในตำราสมุดภาพ ฉบับ 3 ได้แก่ สมุดพระรูปเทวดานพเคราะห์ เทวดาโกไทยธิบาท พระสมุดรูปพระไสยศาสตร์ และพระเทวรูป ซึ่งได้ผู้วิจัยจะขอจำแนกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระราหู เพื่อให้เห็นรายละเอียดได้ชัดเจนมากขึ้นลำดับต่อไป

ภาพที่ 14 พระราหูทรงยักษ์ ในตำราสมุดพระเทวรูป

ที่มา: กรมศิลปากร, กองหอสมุดแห่งชาติ, ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์
(กรุงเทพฯ: ไอเดียสแควร์, 2535, น.172)

ภาพที่ 15 พระพระราหูทรงครุฑ ในตำราเทวรูป เลขที่ 31

ที่มา: ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์, (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2535, น.22)

ภาพที่ 16 ภาพพระเสาร์กับพระราหูทรงครุฑ บนหน้าต่างคู่มือที่ 4 ของวิหารวัดสุทัศน์
ที่มา: ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์, (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2535, น.148)

ตารางที่ 1 ตารางจำแนกสัตว์พาหนะและอาวุธประจำพระราหูในตำราสมุดภาพ

ที่	ตำราสมุดภาพ	พระราหู	
1	สมุดรูปพระไศยศาสตร์	ยักษ์	ค้อนเหล็ก
2	สมุดพระรูปเทวดานพเคราะห์ เทวดาโกไทยธิบาท	ครุฑยุดนาค	ค้อน
3	พระเทวรูป	ยักษ์	ค้อนเหล็ก

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 2 ตารางจำแนกสัตว์พาหนะและอาวุธประจำประติมากรรมพระราหู

ที่	รายการแหล่งที่มา	พระราหู	
1	ประติมากรรมลอยตัว	ครุฑยุดนาค	ค้อน
2	แว่นเทียน รูปแบบที่ 1	ครุฑยุดนาค	พระขรรค์
3	แว่นเทียน รูปแบบที่ 2	ครุฑยุดนาค	พระขรรค์

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 และตารางที่ 2 พระราหู พบข้อสังเกตที่น่าสนใจจาก สมุดภาพตำราทั้งฉบับ คือ พระราหูนั้น พบการปรากฏร่วมกับอาวูคือค่อนข้างน้อยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีซึ่งพบว่ายังคง สืบทอดรูปแบบลักษณะเช่นนี้ต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พระราหูในสมัยอยุธยาแสดงด้วยภาพยักษ์ แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์พระราหูแสดงด้วยภาพบุคคล ซึ่งสันนิษฐานว่าการแสดงออกที่ต่างกันในนี้อาจเนื่องมาจากวัตถุประสงค์การสร้างที่ต่างคตินันก็เป็นได้

ด้านประเด็นเกี่ยวกับสัตว์พาหนะ ยังมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือ สัตว์พาหนะในตำราไทย สัตว์พาหนะที่ปรากฏในงานศิลปกรรม มักผูกโยงกับตำนานการเกิดเทพเจ้า หรือเทวดาการสร้างศิลปกรรมที่มีรูปแบบเดียวกัน จึงแสดงถึงคติความเชื่อเดียวกันได้อย่างชัดเจนมากพอสมควร

ตำนานกำเนิดพระราหู

ตำนานที่ 1 ราหูเกิดจากพระศิวะ

พระศิวะได้นำกระโหลกผีโขมด จำนวน 12 หัว มาบดป่นเป็นผงห่อด้วยผ้าสีทอง บางแห่งก็บอกว่าห่อด้วยผ้าสีดำแล้วประพรมน้ำมนต์อมฤต จึงเกิดพระราหูขึ้น ซึ่งพระราหูจะมีหน้าตาเป็นแพศย์ (หน้าดุคล้ายยักษ์) มีครุฑเป็นพาหนะ

ตำนานที่ 2 ทางไสยศาสตร์

พระราหูเป็นบุตรของท้าววิประจิตติ กับนาง สิงหิกา เกิดมา มีหางเป็นนาค มีมือสี่มือ บางตำราก็กล่าวว่า เป็นบุตรของพระพหูทัสสดีกับนางอสูร อยู่ในอากาศวิมานเป็นสินิลนั่งเหนือเมฆหมอก มีกายสีทองสัมฤทธิ์ (ดำหั่ว) มีสุวรรณ (ทอง) เป็นอาภรณ์ (เสื้อผ้า) มีท่อนหัวอยู่ครึ่งตัว

ตำนานที่ 3 พระพุทธรูปโปรดสุรินทราหู

ในสมัยหนึ่งพระพุทธรูปประทับ ณ เขตวันมหาวิหาร เมืองสาวัตถี ส่วนอสุรินทราหูอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อสุรินทราหูได้ยินกิตติศัพท์พระพุทธรูปจากการแซ่ซ้องสรรเสริญของเหล่าเทวดาทั้งหลายว่า เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง อสุรินทราหูได้จึงมีความปรารถนาที่อยากจะเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า แต่ก็คิดว่าพระวรกายของพระพุทธรูปเจ้าทรงเล็กเพียงนิดเดียวเมื่อเทียบกับเรา เราก็ต้องก้มตัวแลดูพระพุทธรูป ซึ่งเราก็ทำได้ลำบากยากยิ่ง และอสุรินทราหูไม่เคยยอมก้มหัวให้ใครง่าย ๆ แต่ด้วยได้ยินเสียงเทวดาต่าง ๆ พูดมากขึ้นเรื่อย ๆ อสุรินทราหูทนไม่ไหวจึงเหาะไปเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปเจ้าทราบความว่าอสุรินทราหูจะเข้าเฝ้าพระองค์ พระพุทธรูปจึงได้ทรงเนรมิตรพระกายใหญ่กว่าอสุรินทราหูหลายเท่า และพระพุทธรูปเจ้าได้ตัดสินพระทัยสำแดงอิริยาบถอนตะแคงขวา (สีหไสยาสน์) พระบาทซ้ายทับพระบาทขวาเสมอกัน พระหัตถ์ทาบทอดไปตามพระกาย พระกัจฉะ (รักแร้) ทับบนพระเขนย อังพระหัตถ์ขวาชั้นประคองพระเศียรให้ตั้งขึ้น ให้อสุรินทราหูเห็น เพื่อกำหลาบวิภูษิตมานะ เมื่ออสุรินทราหูเข้ามาเห็นพระพุทธรูปเจ้าซึ่งไม่เป็นไปตามที่ตนเองคิดไว้และอัศจรรย์ใจเป็นอย่างมากที่พระกายของพระพุทธรูปเจ้าใหญ่กว่า

ตัวเองหลายเท่า เปรียบเสมือนทารกแห่งนอมองพระจันทร์ ฉะนั้น และมีพระพุทธรูปลักษณะอังกนงดงาม พระพุทธรูปองค์จึงทรงเทศนาโปรดอสุรินทราน่าว่า "บุคคลทั้งหลายเมื่อได้ทราบข่าวเล่าลือ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ หากยังไม่ได้เห็น ยังไม่พิจารณาให้ถ่องแท้แก่ใจตนเองแล้ว ไม่พึงติชมก่อน อสุรินทราน่าท่านคงเข้าใจว่าท่านมีร่างกายใหญ่กว่าเทพยดาและอสูรทั้งหลาย จริงอยู่บรรดาพวกอสูรทั้งหลายในอสูรพิภพนั้นมีร่างกายเล็กกว่าท่าน แต่ท่านคิดหรือเปล่าว่า ในที่อื่นอาจมีผู้ที่มีร่างกายใหญ่กว่าท่าน เหมือนปลาใหญ่ในหนองคลองบึง มันอาจคิดว่าตัวมันโตกว่าปลาทั้งหลาย ไม่มีปลาตัวใดจะเสมอได้ เพราะมันยังไม่ได้ไปเห็นปลาในมหาสมุทรอสุรินทราน่า บรรดาพรหมทั้งหลายในพรหมโลกชั้นบนทั้งหมดล้วนมีร่างกายใหญ่กว่าท่าน ถ้าท่านมีความปราถนาจะได้ดู ได้ชม ตถาคตจะพาไปดู" เมื่ออสุรินทราน่าได้ฟังเช่นนี้ก็อยากไปดูด้วยตาตนเอง พระพุทธรูปองค์จึงได้ทรงนำอสุรินทราน่าไปยังพรหมโลกประจักษ์แก่สายตาตนเอง และพูดกับตนเองว่า "แม้มหาพรหมทั้งหลายจะมีร่างกายใหญ่โตกว่าอสุรินทราน่าตั้งร้อยเท่าพันเท่า แต่พระผู้มีพระภาคเจ้ากลับมีพระวรกายใหญ่กว่ามหาพรหมเหล่านั้นทั้งหมด แต่อสุรินทราน่ากลับยังมีร่างกายเท่าเดิม มีความหวาดกลัวตัวสั่นเทา หลบอยู่หลังพระพุทธรูปเจ้า ปรากฏเหมือนแมงมุมเกาะอยู่ที่ชายฉัตรของพระพุทธรูปเจ้าฉะนั้น" ด้วยเหตุนี้ อสุรินทราน่าจึงยอมลดมานะทิฏฐิของตน และเลื่อมใสพระพุทธรูปองค์และเปล่งกล่าวปฏิญาณนับถือไตรสรณคมณ์เป็นสรณะ

สาเหตุพระราหุมีกายครึ่งตัว

ตำนานที่ 1 มีจิตใจอยากเป็นใหญ่ พระราหุมีกายครึ่งตัวเกิดจากเห็นพระศิวะท่านประสาทรได้ สาปใครเป็นอะไรก็ได้ ชุบชีวิตใครขึ้นมาก็ได้ พระราหูน่าท่านก็อยากทำได้บ้าง จึงคิดพิจารณาไปมาคิดว่า น่าจะเกิดจากอ่างแก้วเก็บน้ำทำยปรางค์ปราสาทของพระศิวะ พระราหูน่าจึงบันดาลให้ฟ้ามีดมีแล้วท่านก็เหาะลงไปอาบและดื่มน้ำนั้นอย่างสำราญใจ ฝ่ายเทวดา นางฟ้าเห็นท้องฟ้ามีดมี อากาศวิปริตเช่นนั้น ก็พากันร้องวิตว้าย พระศิวะทราบความจึงส่งชายพระญาณก็รู้ว่าพระราหูน่าขโมยอาบน้ำและดื่มน้ำอมฤตนี้ พระศิวะจึงขว้างจักรไปถูกกายของพระราหูน่าขาดเป็นสองท่อน

ตำนานที่ 2 ช่วยเหลือเพื่อนผู้เดือดร้อน ทางโหราศาสตร์เกี่ยวกับเทวดานพเคราะห์ที่กล่าวว่าในอดีตกาลสมัยหนึ่งพระราหุ พระเสาร์ พระอาทิตย์ พระพฤหัสบดี เป็นเพื่อนกัน พระเสาร์กำเนิดเป็นพญานาค รักษามหาสมุทร พระอาทิตย์เกิดเป็นพญาครุฑรักษาเขาสัตนาปริพันธ์ พระพฤหัสบดีเกิดเป็นพระอินทร์รักษาเขาพระสุเมรุ อยู่มาคราวหนึ่ง พญาครุฑอยากจะกินพญานาค พญาครุฑจึงจะจับพญานาคกินเอาตัวๆ พญานาคสู้ไม่ได้จึงหนีไปขอความช่วยเหลือจากพระราหุ พระราหุจึงออกมาต่อสู้กับพญาครุฑ พญาครุฑต่อสู้ไม่ได้ จึงไปขอความช่วยเหลือจากพระอินทร์ ฝ่ายพระราหุไล่ติดตามไปเรื่อย ๆ ระหว่างทางเกิดหิวน้ำขึ้นมา จึงแวะลงไปดื่มน้ำอมฤตในสระพระอินทร์ซึ่งเป็นผู้เฝ้าดูแลสระน้ำนี้เห็นเข้าก็เกิดความพิโรธ ขว้างจักรเพชรถูกกายของพระราหูน่าขาดเป็นสองท่อน

ตำนานที่ 3 แอบตีม้น้ำอมฤตเพื่อนจับได้ เกิดจากพวกเทวดาและอสูรทั้งหลาย ร่วมกันตั้งพิธีกวนเกษียรสมุทรทำน้ำอมฤต ซึ่งอยู่ในปางที่ 2 กุรมาวตาร ของพระนารายณ์ (ปางเกิดเป็นเต่า) พระราหูได้แปลงกายเป็นเทวดาเข้าร่วมในงานพิธีตีม้น้ำอมฤตครั้งนี้ด้วย พระอาทิตย์กับพระจันทร์เห็นพระราหูมีแต่เงาแอบมาตีม้น้ำอมฤต ก็รู้ได้ทันทีว่าไม่ใช่พวกเทวดา แน่แน่นอน เพราะเทวดาไม่มีเงา จึงฟ้องพระนารายณ์ พระนารายณ์ก็กริ้วจัด ขว้างจักรถูกกายของ พระราหูขาดเป็นสองท่อน แต่ไม่ตาย เพราะได้ตีม้น้ำอมฤตนี้แล้ว ท่อนหัวก็ลอยอยู่ในอากาศคอยจับ กินพระอาทิตย์กับพระจันทร์เพราะแก้แค้น ส่วนหางนั้นได้กลายเป็นดาวพระเกตุ

การนับถือบูชาเทวดานพเคราะห์ในประเทศไทย แม้จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับ ศาสนาฮินดู ในประเทศอินเดียอย่างชัดเจน แต่ในเวลาต่อมาได้เกิดการผสมผสานกับศาสนาพุทธ รวมทั้งความเชื่อท้องถิ่นที่มีการกล่าวถึง “เทพนพเคราะห์” ในลักษณะ “เทวดา” อาจแสดง ความสำคัญถึงการเปลี่ยนแปลงเทพเจ้าในศาสนาฮินดูมาเป็นเทวดาตามความเชื่อในพุทธศาสนา

พระราหู ในคติของไทย เป็นผู้มียุทธิยิ่งใหญ่ ในเหล่าอสูรทั้งปวง ด้วยพระราหูกำเนิดจาก พระศิวะ ได้นำกระโหลกผีโขมด จำนวน 12 หัว มาบดป่นเป็นผง ห่อด้วยผ้าสีทอง บางแห่งก็บอกว่า ห่อด้วยผ้าสีดำแล้วประพรมน้ำมนต์อมฤต จึงเกิดพระราหูขึ้น ซึ่งพระราหูจะมีหน้าตาเป็นเทตย์ (หน้าดุคล้ายยักษ์) มีครุฑเป็นพาหนะ พระราหูเป็นเทวดานพเคราะห์เทพอสูรมีกายสีนิลออกไปทาง ทองสัมฤทธิ์ มีกายครึ่งท่อน บ้างก็เต็มองค์ บ้างก็เป็นครึ่งอสูรครึ่งนาค ปากขบ ตาโพล่ง มี 2 กร ทรงกระบองเป็นอาวุธ สวมมงกุฎน้ำเต้า สวมอาภรณ์สีทอง ทรงเครื่องประดับด้วยทองคำ ทองสัมฤทธิ์ และแก้วนิลรัตน์ ทรงครุฑเป็นพาหนะ (ทัพพีทีวัตต์ แสงดี, 2561, น.86)

2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำไปสูกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวรรณกรรมที่ว่าด้วยเรื่อง เทพพระราหู เทวดานพเคราะห์องค์ที่ 8 จาก 9 องค์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการดำเนินการงานวิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ นั้น ผู้วิจัย ยังนำเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อมูลมาเป็นแนวทางในการวิจัยสร้างสรรค์ซึ่งจะทำให้ งานวิจัยมีคุณค่าและน่าเชื่อถือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ประกอบด้วย

2.3.1 พระราหู : ภาพสะท้อนของสังคมเมืองยุคโลกาภิวัตน์

นภาธิต วัฒนถาวร (2538) สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (มานุษยวิทยา) คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวถึง ตามคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เรื่องราวความเป็นมาของพระราหูเป็นศาสนนิทานที่ปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนาและเป็น ตำนานทางโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของดาวพระเคราะห์ในจักรวาล กล่าวคือ พระราหู จัดเป็นเทพนพเคราะห์องค์ที่ 8 ในระบบสุริยจักรวาล ตามคติความเชื่อของชาวฮินดู กำเนิดของ พระราหูตามคัมภีร์ของศาสนานั้น พระราหูเป็นบุตรของท้าววิประจิตติ กับ นางสิงหิกา (ในบางตำนาน

ก็กล่าวว่าเป็นโอรสของพระพหูสบัติกับนางสิงหิกา) ได้ชื่อว่าเป็นพวกแทตย์ เมื่อเกิดนั้นมีร่างกายใหญ่โตมาก มี 4 แขน ท่อนบนตั้งแต่เอวขึ้นมามีลักษณะเป็นแทตย์ ส่วนล่างตั้งแต่ใต้สะดือลงไปมีลักษณะเป็นหาง อย่างเดียวกับพญานาคหรืองูใหญ่ แต่ในตำราโหราศาสตร์กล่าวแตกต่างออกไปว่า พระราหูที่เป็นเทพนพเคราะห์เกิดจาก พระอิศวร เป็นผู้สร้างขึ้นมา กล่าวคือ เมื่อครั้งที่พระอิศวรมีพระประสงค์ที่จะสร้างสวรรค์และแผ่นดินโลกมนุษย์ขึ้นมา ซึ่งจำเป็นจะต้องมีผู้ช่วย พระองค์จึงใช้พระหัตถ์ซ้ายลูบพระหัตถ์ขวา บังเกิดเป็นพระนารายณ์ ซึ่งโปรดให้ไปประทับอยู่ ณ เกษียรสมุทร (ทะเลน้ำนม) เป็นพระอาจารย์ผู้สอนศิลปะศาสตร์ คราใดเกิดภัยขึ้นมาก็มีวิโงการให้พระนารายณ์ อวตารไปปราบยุคเข็ญดังปรากฏในเรื่อง ภารตยุทธหรือรามเกียรติ์ลำดับต่อมาพระอิศวรได้ทรงสร้างเทพเจ้าองค์อื่นๆ อีก รวมทั้งเทพนพเคราะห์ทั้ง 9 องค์ด้วย ซึ่งพระราหูเทพองค์ที่ 8 นั้น พระอิศวรได้ทรงใช้หัวผีโขมด 12 หัว ร่ายเวทย์มนต์จนแก้วผีโขมดปนละเอียดเป็นผงธุลีแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤต จึงบังเกิดเป็นองค์พระราหูขึ้นมา

2.3.2 เทวดานพเคราะห์ - พระพุทธรูปประจำวัน: ภาพสะท้อนคติความเชื่อ พิธีกรรมในสังคมไทย

ปิยนันท์ ขอบศิลประกอบ (2557) วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวว่า คติ ความเชื่อ ในการนับถือบูชา เทวดานพเคราะห์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏให้เห็นทั้งหลักฐานเอกสาร วรรณกรรม และหลักฐานงานศิลปกรรม ซึ่งเป็นประจักษ์พยานที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงร่องรอยคติความเชื่อของกลุ่มคนในแต่ละช่วงเวลา อย่างไรก็ตาม หลักฐานที่หลงเหลือให้เห็นส่วนใหญ่มักเกี่ยวเนื่องกับชนชั้นปกครองทั้งสิ้น อันเป็นข้อจำกัดของหลักฐานในอดีตที่มักพบได้เสมอทั้งนี้ สถาบันกษัตริย์และศาสนาเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นซึ่งก่อให้เกิดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยที่มีลักษณะเฉพาะตน พิจารณาได้จาก ประเพณีราชสำนักส่วนใหญ่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู สิ่งที่น่าพิจารณาประการหนึ่งคือคติความเชื่อทางศาสนาเป็นสิ่งที่กลุ่มคนจำนวนมากในสังคมให้ความสำคัญและส่งผลกระทบต่อรูปแบบ การดำเนินชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีชีวิตสังคมไทยในอดีต ศาสนาจึงอาจถูกนำไปใช้เชื่อมโยงคนในสังคมระหว่างชนชั้นปกครองกับชนชั้นใต้การปกครองด้วยประการหนึ่ง ดังนั้น การผนวกศาสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในธรรมเนียมประเพณีราชสำนัก จึงน่าจะมีนัยยะแฝงที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของกลุ่มคนในสังคมทุกระดับชั้น ในขณะเดียวกันคติความเชื่อและพิธีกรรมในราชสำนักก็อาจมีการส่งผ่านไปยังชนชั้นใต้ปกครองได้ด้วยเช่นเดียวกัน

2.3.3 การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุด ตำนานเทพนพเคราะห์

อัศนีย์ เปลียนศรี (2558) วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึง การประพันธ์เพลง ชุด ตำนานเทพนพเคราะห์ ประกอบด้วยเพลงทั้งหมด 9 เพลง ลักษณะรูปแบบการประพันธ์แบบอิงขนบโบราณ 4 เพลง ได้แก่ เพลงพระเสาร์ (เล่ห์กล) เพลงพระราหู (นักเลง) เพลงพระศุกร์ (ความรัก) และ

เพลงพระเกตุ (โบราณ) ลักษณะรูปแบบการประพันธ์แบบสร้างสรรค์แนวใหม่ 3 เพลง ได้แก่ เพลงพระอาทิตย์ (ความยิ่งใหญ่) เพลงพระอังคาร (สงคราม) และเพลงพระพุธ (การเจรจา) และใช้ ลักษณะรูปแบบการประพันธ์ทั้งสองแบบร่วมกัน 2 เพลง คือ เพลงพระจันทร์ (ความอ่อนหวาน) และ เพลงพระพฤหัสบดี (ความศักดิ์สิทธิ์) โดยประพันธ์เพลงแขกโหราเพิ่มอีก 1 เพลง เพื่อสร้างเอกภาพ ของผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ การแสดงนัยและอรรถรสของบทเพลงใช้บทบาทของเสียงดนตรี เช่น ลักษณะธรรมชาติของเสียง ความเข้มของเสียง การซ้ำเสียง ซ้ำทำนอง และองค์ประกอบอื่น ๆ รวมถึง การจัดกลุ่มเครื่องดนตรีเป็นวงดนตรีให้สอดคล้องกับอารมณ์เพลงแต่ละประเภท โดยใช้เครื่อง ดนตรีไทยเป็นหลัก และนำเครื่องดนตรีอื่นเข้ามาผสมตามความเหมาะสม รวมถึงใช้เครื่องกำกับ จังหวะ เพื่อช่วยสร้างความไพเราะให้กับบทเพลง

2.3.4 นาฏยศิลป์ปริทรรศน์

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2544) เป็นหนังสือที่กล่าวถึง นาฏยศิลป์ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์และศิลป์หลายสาขา และมีบทบาทในบริบททางสังคมวัฒนธรรม เริ่มตั้งแต่นาฏยนิยาม นาฏยประวัติ นาฏยวิจัย นาฏยทฤษฎี นาฏยดนตรี นาฏยวรรณกรรม นาฏยอสังการ นาฏยประดิษฐ์ นาฏยองค์กร และนาฏลักษณ์ ซึ่งในเรื่องของนาฏยประดิษฐ์มีส่วน สำคัญที่เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงให้แก่งานทางนาฏศิลป์ โดยมีขั้นตอน คือ 1. การคิดให้มีนาฏยศิลป์ 2. การกำหนดความคิดหลัก 3. การประมวลข้อมูล 4. การกำหนดขอบเขต 5. การกำหนดรูปแบบ 6. การกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ 7. การออกแบบนาฏยศิลป์ และนาฏย ประดิษฐ์ของไทย รวมถึงข้อควรระวังด้านนาฏยประดิษฐ์ ซึ่งก่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนา สร้างสรรค์และต่อยอดศาสตร์นาฏศิลป์ ในกระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงต่าง ๆ ต่อไป ในอนาคต

2.3.5 นาฏยประดิษฐ์

พิรพงศ์ เสนุไสย (2546) ทำการศึกษาเรื่อง นาฏยประดิษฐ์ พบว่า นาฏยประดิษฐ์เป็น สิ่งหนึ่งที่เกิดจากการออกแบบสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏศิลป์ เกิดจากจินตนาการ ผ่านกลวิธี การแสดง โดยถ่ายทอดจากผู้แสดงเพียงคนเดียวหรือหลายคน รวมถึงการนำผลงานในอดีตมา ปรับปรุงขึ้นใหม่ นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุมปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ทำรา ทำเด่น การแปรแถว การตั้งซุ้ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดทำนองเพลงดนตรี เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญในการแสดงให้เกิดความสมบูรณ์ตามที่มุ่งหวัง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งานและองค์ประกอบการแสดง

วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งาน

ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ เป็นการนำแนวความคิดมาจากคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเทวดานพเคราะห์เทพพระราหูในศาสนาพุทธ และปรากฏในโหราศาสตร์ไทย และศึกษาข้อมูลในการสร้างสรรค์งานตามแบบนาฏศิลป์ เพื่อนำมาสร้างสรรค์บนพื้นฐานการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย สู่การคิดสร้างสรรค์การแสดงบนพื้นฐานความเป็นนาฏศิลป์ไทย โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลและแนวทางขั้นตอนในการสร้างสรรค์งาน ดังนี้

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น การศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ความเป็นมา คติความเชื่อต่าง ๆ ของเทวดานพเคราะห์เทพพระราหู
 - 1.2 รูปลักษณะของเทพพระราหูที่จะปรากฏในการแสดงชุด เทพพระราหูทรงครุฑ
2. ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 นายสมศักดิ์ ทัดดี ผู้เชี่ยวชาญ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 - 2.2 ดร.สุรัตน์ จงดา ผู้ช่วยอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 - 2.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรีนิตยา รุ่งสมัย หัวหน้าภาควิชาดนตรีไทย

คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- 2.4 นายสมชาย ฟ้อนรำดี ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
- 2.6 นางชิตา ทศมาลัย ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานเครื่องแต่งกายโขนละคร

วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

3. ศึกษาและสร้างองค์ประกอบการแสดง ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ประกอบด้วย
 - 3.1 การคัดเลือกนักแสดง
 - 3.2 เครื่องแต่งกาย สิวาภรณ์ และอุปกรณ์ประกอบการแสดง
 - 3.3 การประพันธ์เพลงประกอบการแสดง
 - 3.4 ทำรำและรูปแบบการใช้พื้นที่เวที

การดำเนินงาน

- ในการจัดทำ การแสดงสร้างสรรค์ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้
- ขั้นตอนที่ 1 เสนอหัวข้อในการจัดทำผลงานสร้างสรรค์
- ขั้นตอนที่ 2 อนุมัติหลักการและอนุมัติดำเนินงานตามโครงการเสนองานวิจัยสร้างสรรค์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนให้ดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์ผลงาน
- ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำราและการสัมภาษณ์ สรุปลงมาเป็นกรอบแนวทางในการสร้างสรรค์งาน
- ขั้นตอนที่ 5 ประพันธ์ดนตรีประกอบการแสดง เพื่อออกแบบลีลาท่ารำ และการใช้พื้นที่เวที
- ขั้นตอนที่ 6 สร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย ศิราภรณ์ และอุปกรณ์การแสดง
- ขั้นตอนที่ 7 สร้างสรรค์ท่ารำตามท่วงทำนองดนตรี และกำหนดตำแหน่ง การแปรแถวต่าง ๆ
- นำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ โดยกำหนดเกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้
- 1) มีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน/ การแสดงด้านนาฏศิลป์ไทยหรือนาฏศิลป์สากล ไม่น้อยกว่า 20 ปี
 - 2) มีประสบการณ์ด้านการจัดการแสดงบนเวทีไม่น้อยกว่า 20 ปี ผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานสร้างสรรค์ ชุดเทพพระราหูทรงครุฑ โดยมี ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ดังนี้
 - 2.1 อาจารย์รัตติยะ วิกสิตพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ
 - 2.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
 - 2.3 ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก (ราชบัณฑิต) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
 - 2.4 รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
 - 2.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ คงถาวร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
 - 2.6 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพคุณ สุดประเสริฐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางคศิลป์
 - 2.7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นัยนัปปพร ชุตินาตา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์

ขั้นตอนที่ 8 บันทึกทำรำ ดังนี้

- 1) บันทึกทำรำเป็นภาพนิ่งประกอบคำบรรยาย
- 2) บันทึกวีดิทัศน์การแสดงชุด เทพพระราหูทรงครุฑ

ขั้นตอนที่ 9 จัดทำรูปเล่มเอกสารวิจัยสร้างสรรค์ พร้อมวีดิทัศน์การแสดง ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ
เสนอสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ตารางที่ 3 การปฏิบัติงานตามแผนดำเนินงานสร้างสรรค์

แผนผังการดำเนินงานตลอดโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึง 30 กันยายน 2564
เพื่อให้การวิจัยเสร็จสมบูรณ์ตามกำหนดในระยะเวลา 1 ปี จึงได้จัดทำกรอบดำเนินงานตามแผน
ปฏิบัติงานตามตารางการปฏิบัติงาน ดังนี้

ลำดับ / กิจกรรม	ต.ค. 63	พ.ย. 63	ธ.ค. 63	ม.ค. 64	ก.พ. 64	มี.ค. 64	เม.ย. 64	พ.ค. 64	มิ.ย. 64	ก.ค. 64	ส.ค. 64	ก.ย. 64	หมายเหตุ
1. ข้อเสนองานวิจัย ได้รับการอนุมัติ	↔												
2. ศึกษาเอกสารตำรา/ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		↔		↔									
3. ดำเนินการจัดทำแบบ ยื่นเสนอขอรับรอง จริยธรรมการวิจัยใน มนุษย์			↔			↔							
4. ปรับแก้ข้อเสนอและ แบบฟอร์มวิจัยตาม คำแนะนำของ คณะกรรมการ				↔			↔						
5. ดำเนินการเก็บข้อมูล การสร้างสรรค์		↔								↔			
6. สร้างสรรค์การแสดง ตามแนวทางองค์ ประกอบการแสดง								↔			↔		

ตารางที่ 3 การปฏิบัติงานตามแผนดำเนินงานสร้างสรรค์ (ต่อ)

ลำดับ / กิจกรรม	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	หมายเหตุ
	63	63	63	64	64	64	64	64	64	64	64	64	
7. นำเสนอต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group) 80%										↔			
8. ปรับแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้ทรงคุณวุฒิ										↔	↔		
9. บันทึกภาพนิ่งและวีดี ทัศน์การแสดง											↔		
10. สรุปและวิเคราะห์ ผลการสร้างสรรค์										↔	↔		
11. เผยแพร่การแสดงสู่ สาธารณชน นำเสนอ ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ 100% ณ โรงละครวังหน้า												↔	
12. จัดทำเล่มฉบับ สมบูรณ์												↔	

ที่มา: ผู้วิจัย

องค์ประกอบการแสดงวิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ

การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ กล่าวถึงการให้ความสำคัญต่อเทพพระราหู ที่ถือเป็นมิติเชิงสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะนำไปสู่สิ่งที่ดีมีสุขของชีวิตมนุษย์ ผู้สร้างสรรค์จึงได้นำคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ไทย มาเป็นแรงบันดาลใจใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ สร้างตัวละครขึ้นตามจินตนาการของผู้วิจัยขึ้นมาใหม่ โดยมีองค์ประกอบของการแสดงต่าง ๆ ดังนี้

การคัดเลือกนักแสดง

การแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพราหูทรงครุฑ เป็นการแสดงที่ใช้กระบวนการทำรำพื้นฐานจากการฝึกทักษะนาฏศิลป์ไทยโขนตัวยักษ์ และผู้วิจัยได้มีการออกแบบรูปแบบการแปรแถว มีลักษณะการขึ้นลอยต่อตัวระหว่างทำการแสดง และมีการใช้พื้นที่เวทีของผู้แสดงตามหลักการใช้เวทีที่หลากหลาย โดยการแสดงชุดนี้มีการคัดเลือกนักแสดง ที่เริ่มจากกระบวนการของการเปิดรับสมัครนักแสดงที่เป็นนักศึกษาในวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สาขานาฏศิลป์ไทย (จำนวน 2 คน) มารับบทบาทการแสดงเป็นเทพพระราหู 1 คน พญาครุฑ 1 คน ซึ่งทุกคนมีพื้นฐานอย่างดีทางด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างดี จากนั้นออกแบบการแสดงได้ใช้กระบวนการประกาศในกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์ไทย (โขน) และทำการเปิดรับสมัครนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สาขานาฏศิลป์ไทย(โขนยักษ์) ทุกชั้นปีไม่จำกัด ซึ่งเป็นกระบวนการเปิดรับสมัครในเวลาที่กำหนด แล้วสัมภาษณ์ความต้องการของตัวผู้สมัคร และคัดเลือก ได้ผู้แสดงครบตามกำหนด (จำนวน 2 คน) โดยใช้หลักการจากที่ผู้วิจัยเป็นผู้ออกแบบไว้ด้วยต้องมีแนวคิดที่ว่า "การฝึกฝนนักแสดงนั้น สิ่งสำคัญที่สุด คือ ความต้องการของนักแสดงที่จะแสดงการแสดงชุดนั้น ๆ แล้ว การพัฒนาศักยภาพของนักแสดงสู่การแสดงในชุดต่าง ๆ จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขกับการทำงานที่สูงสุด"

จากการคัดเลือกนักแสดงด้วยแนวความคิดนี้ผลที่ได้ คือ นักแสดงมีความเต็มใจ ตั้งใจพอใจ ดีใจ และ ภาคภูมิใจ สู่การสำเร็จลุล่วงของการแสดงชุดนี้ ดังทฤษฎีของจาร์พงศ พลเดช เรื่อง ลักษณะการทำงานของอาสาสมัคร ที่ว่า

1. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง **“เต็มใจ”** การทำงานอาสาสมัครไม่มีการบังคับขู่เข็ญให้ทำแต่เป็นการเต็มใจทำงานที่ตนรัก มีความปรารถนาดีต่อคนอื่น อยากเห็นเขามีความสุข
2. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง **“ตั้งใจ”** คนเรานั้นเมื่อมีความเต็มใจในการทำงานแล้ว จะทำงานด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำให้เกิดผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคหรืองานลำบากใด ๆ มีความเต็มใจในการทำงาน ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถโดยมิต้องให้ใครมาบังคับ
3. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง **“พอใจ”** พอใจในงานที่ทำด้วยความเต็มใจและตั้งใจ ผลงานที่ออกมานั้นก็เป็นความพอใจของคนทำงานที่ทำให้คนอื่นเขาเข้าใจ ทำให้เขามีความสุขความสำเร็จความสมหวังเกิดความพอใจในการทำงานอย่างมีความสุข
4. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง **“ดีใจ”** ดีใจที่ได้ทำงานที่ตนนั้นมีความเต็มใจตั้งใจ และพอใจ ที่ได้ทำงาน เมื่อทำงานแล้วก็เกิดความดีใจจากผลงานที่ได้ทำไว้ปรากฏแก่สาธารณชนเป็นที่ประจักษ์ตามความต้องการของตน

5. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง “ภาคภูมิใจ” ในงานที่ตนทำไม่ว่าจะเป็นงานใด ๆ ที่ได้ทำลงไปเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ คนเราเกิดมาไม่มีใครนำอะไรติดตัวมาแต่เมื่อเกิดเป็นคนแล้ว ก็ทำแต่ความดีมีผลงานเมื่อจากโลกใบนี้ไปแล้ว สิ่งที่เหลือคือความภาคภูมิใจของตนเองครอบครัว และชุมชน (จารุพงศ์ พลเดช. 2551 : น.6)

การแสดงวิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ใช้นักแสดงในการแสดงจำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้แสดงชายที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโขนตัวยักษ์ มีรูปร่าง สมส่วนแข็งแรง ร่างกายมีความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 170 - 175 เซนติเมตร เป็นนักศึกษาในวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สาขานาฏศิลป์ไทย วิชาเอกโขนยักษ์ ด้วยวิธีคัดเลือกให้ตรงตามคุณสมบัติที่ได้กำหนดไว้ อายุระหว่าง 20-25 ปี โดยแบ่งเป็น

เทพพระราหู	1	คน	(นักแสดงชาย)
พญาครุฑ	1	คน	(นักแสดงชาย)

ภาพที่ 17 ผู้แสดงคัดเลือกบทบาทเทพพระราหู

นายวีรชัย สัจจรวงศ์

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 18 ผู้แสดงคัดเลือกบทบาทพญาครุฑ

นายเอกชัย สุคนธ์สังข์

ที่มา: ผู้วิจัย

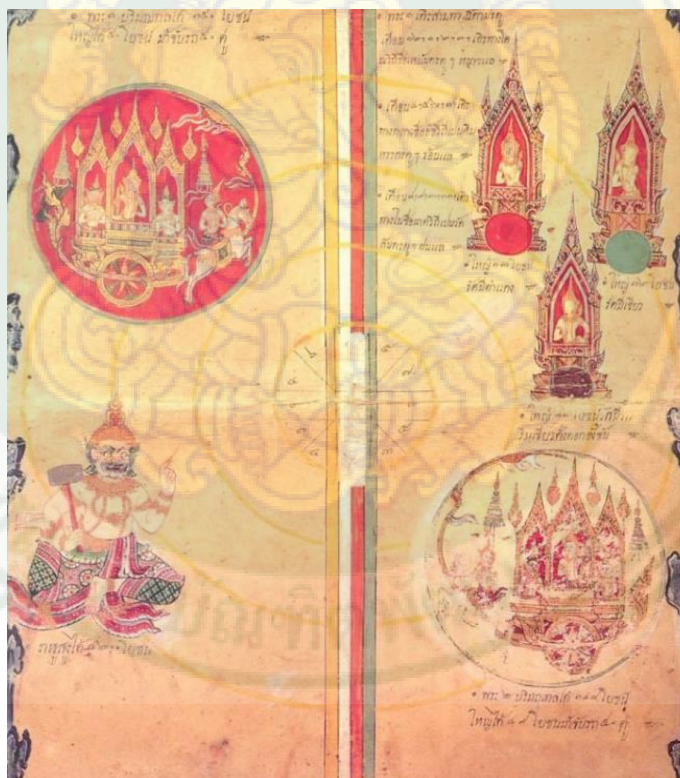
จากผลการคัดเลือกนักแสดง นอกจากผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์ด้านความเต็มใจในการร่วมเป็นอาสาสมัครร่วมในการแสดงชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ของผู้แสดงแล้ว ผู้วิจัยยังใช้เกณฑ์ด้านคุณสมบัติทักษะความสามารถและทางกายภาพร่างกาย คือ ผู้แสดงชายที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโขนตัวยักษ์ มีรูปร่าง สมส่วนแข็งแรง ร่างกายสูงโดยเฉลี่ย 170 - 175 เซนติเมตร โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกให้ผู้แสดงที่รับบทบาทเป็นเทพพระราหูต้องมีรูปร่างเล็ก น้ำหนักเบากว่า ผู้แสดงที่รับบทบาทเป็น พญาครุฑ ด้วยว่าในกระบวนการทำรายการแสดงที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้นั้น มีกระบวนการที่ต้องขึ้นลอยต่อตัวกัน เพื่อให้การแสดงตลอดระยะเวลาระหว่างแสดงราบรื่น และไม่ใช่อุปสรรคต่อผู้แสดงที่จะต้องแบกรับน้ำหนักระหว่างกันและ

กันมากเกินไป ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักในส่วนนี้ร่วมประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ผู้แสดงที่มีทักษะความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนยักษ์) แล้ว จำนวน 2 คนดังกล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ยังมีรายละเอียดสัดส่วนร่างกาย รายละเอียดดังนี้

1. ผู้แสดงเทพพระราหู นายวีรชัย สัจจรวงศ์ ระดับชั้นปริญญาตรีปีที่ 3
สัดส่วนความสูง 170 เซนติเมตร น้ำหนักร่างกาย 68 กิโลกรัม
2. ผู้แสดงพญาครุฑ นายเอกชัย สุคนธสังข์ ระดับชั้นปริญญาตรีปีที่ 4
สัดส่วนความสูง 175 เซนติเมตร น้ำหนักร่างกาย 75 กิโลกรัม

เครื่องแต่งกาย ศิราภรณ์ และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

การแสดงวิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ได้แรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องแต่งกายศิราภรณ์ และอุปกรณ์ประกอบการแสดง มาจากสมุดภาพสมุดไทย ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์ และภาพถ่าย โดยแบ่งตัวแสดงเป็น เทพพระราหู และ พญาครุฑ

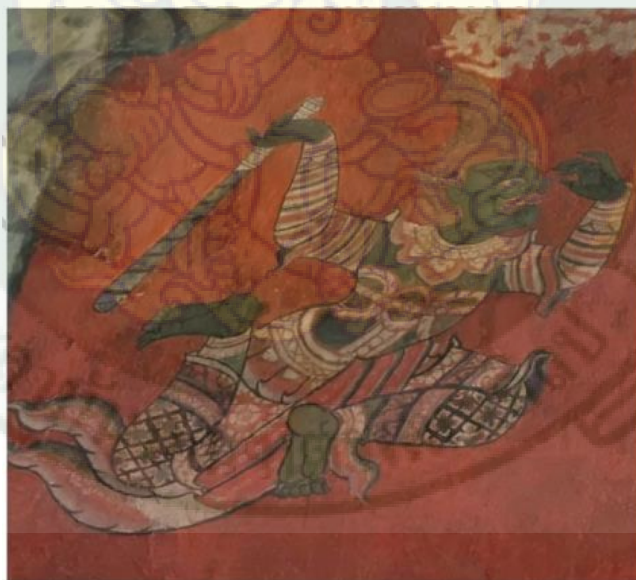
ภาพที่ 19 สมุดภาพไตรภูมิ เลขที่ 10

ที่มา: สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา-ฉบับกรุงธนบุรี, เล่มที่ 2

(กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2542, น.34)

ภาพที่ 20 สมุดภาพไตรภูมิ เลขที่ 8
 ที่มา: สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา-ฉบับกรุงธนบุรี, เล่มที่ 2
 (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2542, น.166)

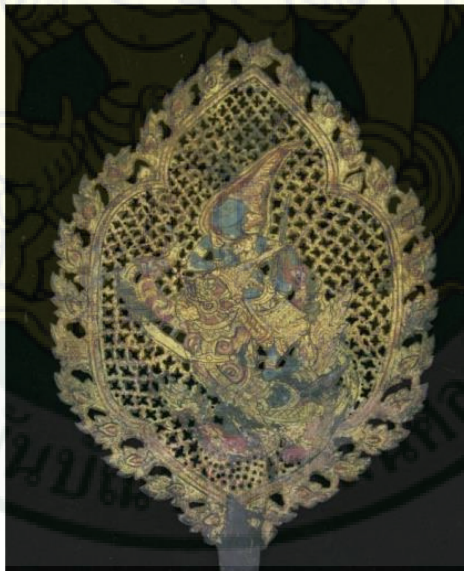
ภาพที่ 21 ภาพพระราหูในพระอุโบสถวัดดุสิตาราม
 ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 22 แผ่นป้ายพระราหูทรงครุฑ
ที่มา: ปรับปรุงสำเนาภาพ ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ

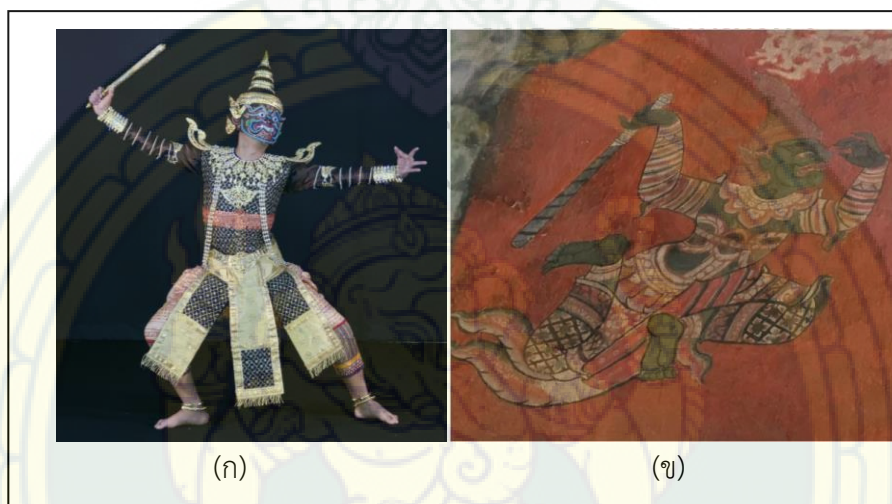

ภาพที่ 23 รูปถ่ายพระราหูทรงครุฑ
ที่มา: ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ

ภาพที่ 24 พระราหูทรงครุฑ (แว่นเทียน)
ที่มา: ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ

จากรูปภาพพระราหูกายสีน้ำตาลเข้ม สีเขียวอมน้ำตาล ถือก้อนในพระหัตถ์ และพระหัตถ์ถือกระบองเกลียว มีครุฑเป็นพาหนะ ลักษณะคล้ายกับรูปพระราหูของวัดสุทัศน์ ที่ทรงครุฑเป็นพาหนะกับมีก้อนเป็นเทพศาสตราวุธที่กล่าวไว้ข้างต้น และเป็นรูปแบบเดียวกับที่พบในตำราพระเทวรูป อย่างไรก็ตามจะพบว่าสกายของพระราหูที่เป็นสีน้ำตาลเข้มนั้น ต่างไปจากที่ระบุไว้ในตำราอื่น ๆ คงเป็นไปตามจินตนาการของจิตรกร และคติความเชื่อตามโหราศาสตร์แต่ละตำรา ด้วยข้อมูลภาพที่กล่าวมาจึงเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยนำไปใช้ออกแบบเครื่องแต่งกาย ศิราภรณ์ และอุปกรณ์ประกอบการแสดงการแสดงวิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ดังนี้

ภาพที่ 25 ภาพเปรียบเทียบเครื่องแต่งกายพระราหู (ก) กับภาพจิตรกรรม (ข)
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 26 ภาพเปรียบเทียบเครื่องแต่งกายพญาครุฑ (ก) กับภาพแว่นเทียนรูปพญาครุฑ (ข)
ที่มา: ผู้วิจัย

ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดร.สุรัตน์ จงดา ผู้ช่วยอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องแต่งกายพระราหู ชุดการแสดง ถึงประเด็นการแต่งกายของพระราหู และพญาครุฑ กล่าวไว้ความว่า

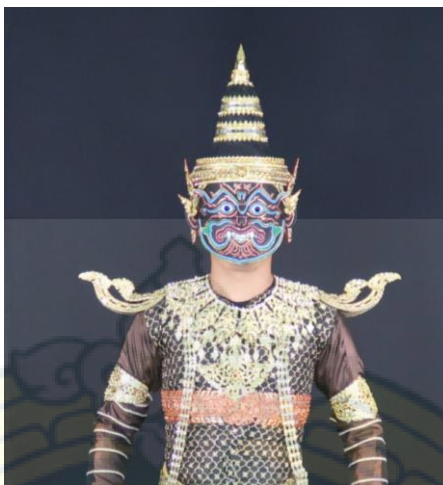
“ลักษณะสีกายของพระราหู หลาย ๆ ตำราไม่มีระบุไว้แน่ชัด บางตำราระบุว่าไม่มีสี (สีควัน สีเทา สีหมอก หรือสีน้ำตาลเข้ม)บ้าง แต่ของนาฏศิลป์ไทยในชุดก่อน ๆ ที่บรมครูได้จัดสร้างหรือกำหนดไว้ นั้นใช้สีม่วงเข้มแทนสีดำ เพราะเนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงไม่ให้เหมือนกับสีกายของ พระเสาร์ เท่านั้นเอง พระราหูทรงศิราภรณ์เครื่องประดับสีทองคำ ตามตำนานที่ว่า พระศิวะสร้าง พระราหูขึ้นมาจากการที่ทรงนำหัวผีโขมด 12 หัว บดป่นเป็นผง ห่อผ้าสีทอง และในส่วนครุฑสีกายก็คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องสีออกโทนแดง แต่ก็มีหลายตำราบอกไว้เช่นกันว่าพญาครุฑตามกำลังวัน ก็จะมีสีตาม แตกต่างกันไปตามแต่ละตำรา” (สุรัตน์ จงดา, 19 ธันวาคม 2563, สัมภาษณ์)

ผู้วิจัยยังได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางชิตา ทักมาลัย ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานเครื่องแต่งกายโขนละคร วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี กล่าวไว้ความว่า

“การออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ไทย ถ้าจะให้ดูสมจริง การออกแบบตามลักษณะของจิตกรรมไทยแล้วนั้น สิ่งที่ต้องคำนึง คือการตัดเย็บด้วยผ้าเรียบแบบเครื่องแต่งกายลายโบราณ อย่งในอดีต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และเบา การหลีกเลี่ยงเครื่องแต่งกายที่จัดทำปักด้วยดิ้น ก็จะช่วยได้ในระดับหนึ่ง อีกอย่างการเลือกผ้าที่เลียนแบบชุดยืนเครื่องแบบโบราณ ก็จะช่วยให้การแสดงดูหน้าสนใจมากขึ้น แถมปัจจุบันวัสดุคืบที่จะนำมาตัดเย็บค่อนข้างหาได้ง่าย ราคาถูกและมีความประณีต” (ชิตา ทักมาลัย, 21 ธันวาคม 2563, สัมภาษณ์)

จากข้อมูลสัมภาษณ์ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลสำคัญ ร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราแผนวกรเข้าด้วยกัน จึงออกมาเป็นชุดผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑรายละเอียด ดังนี้

พระราหู สวมชุดยืนเครื่องแขนยาวโดยตัวเสื้อด้านในแทนสีกาย (สีน้ำตาลเข้ม) เสื้อตัวนอกสีดำ นุ่งผ้ายกสีแดงลักษณะการนุ่งผ้าแบบหางหงส์ สวมสนับเพลา เครื่องประดับศิราภรณ์ประกอบด้วยกรองคอ อินทรธนูสร้างขึ้นจากหนังปะเก็งฉลุทาสีปิดทองประดับกระจก และใส่รัดอก (อุทรพันธะ) สร้างขึ้นจากหนังปะเก็งฉลุทาสีทองแดง สร้อยสังวาล เข็มขัด ทองกร กำไลข้อแขน ข้อเท้า สวมศิระษะโขนลักษณะเทพนพเคราะห์พระราหู ตาโพลง ปากขบเป็นสัญลักษณ์ในการแสดง ผู้แสดงถืออาวุธกระบองประดับกระจก

ภาพที่ 27 ภาพอินทรรณู และรัดอก(อุทรพันธะ) สร้างขึ้นจากหนังปะเก็งฉลุทาสีลงทอง

ที่มา: ผู้วิจัย

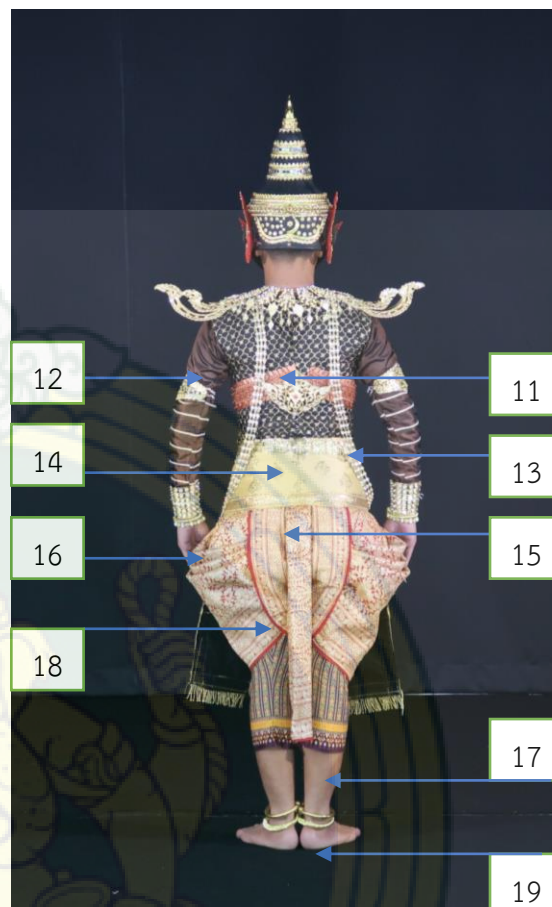
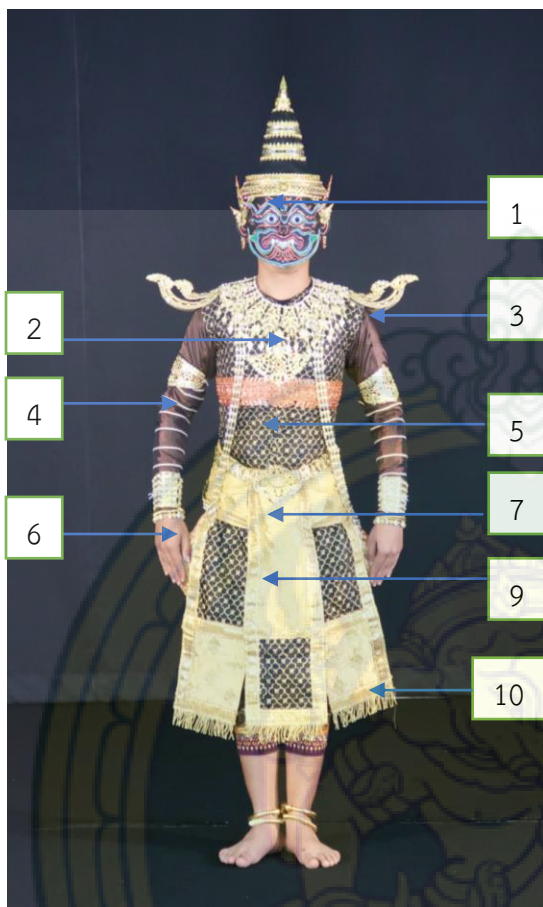
พญาครุฑ สวมชุดยีนเครื่องแขนยาวโดยตัวเสื่อด้านในแทนสีกาย (สีแดง) เสื่อตัวนอกสีแดงอมส้ม นุ่งผ้ายกสีเหลืองทองลักษณะการนุ่งจีบโจงกันแป้น ใส่ประดับปีกครุฑ และสวมใส่ปิดกันตัดเย็บลักษณะแบบทางครุฑ สวมสนับเพลา เครื่องประดับศิราภรณ์ประกอบด้วยกรองคอ สร้อยสังวาล เข็มขัดทองกร กำไลข้อแขน ไลข้อเท้า และใส่รัดอก(อุทรพันธะ) ประดิษฐ์จากสร้อยสังวาล ประดับตาบทิศ ด้านหน้ากลางอก ด้านหลังกลางหลัง และด้านข้างลำตัว ทั้ง 2 ข้าง สวมศีรษะโขนลักษณะพญาครุฑมาเป็นสัญลักษณ์ในการแสดง

ภาพที่ 28 ภาพรัดอก(อุทรพันธะ) ประดิษฐ์จากสร้อยสังวาล ประดับตาบทิศ

ที่มา: ผู้วิจัย

เครื่องแต่งกายเทพพระราหู

ภาพที่ 29 เครื่องแต่งกายเทพพระราหู (ด้านหน้า)

ที่มา: ผู้วิจัย

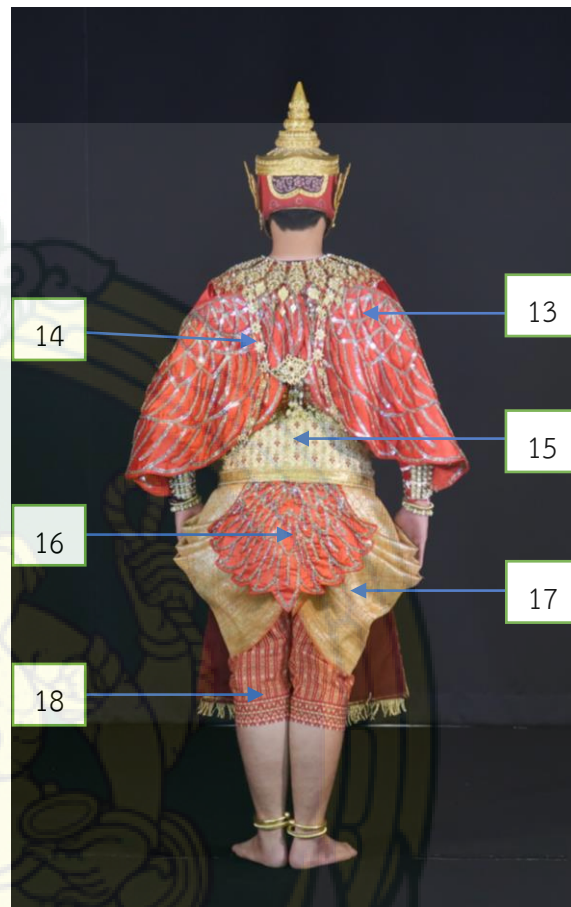
ภาพที่ 30 เครื่องแต่งกายเทพพระราหู (ด้านหลัง)

ที่มา: ผู้วิจัย

ส่วนประกอบเครื่องแต่งกายเทพพระราหู ประกอบด้วย

1. ศีรษะโขนเทพพระราหู	8. กำไลข้อเท้า และแหวนรอบ	15. รัตองค์ (รัตสะเอว)
2. กรองคอ	9. ห้อยหน้า	16. แหวนรอบ และปะวะหล้า
3. อินทรนุ	10. ห้อยข้าง	17. สนับเพลา
4. พาหุรัต (ข้อแขน)	11. ฉลององค์ (เสื้อชั้นนอก)	18. พระภูษา (ผ้าถุง)
5. อุทรพันธะ (รัดอก)	12. ฉลององค์ (เสื้อชั้นใน)	19. กำไลข้อเท้าและแหวนรอบ
6. ทองกร	13. สายสังวาล	
7. ปั้นเหน่ง (หัวเข็มขัด)	14. สายเข็มขัด	

เครื่องแต่งกายพญาครุฑ

ภาพที่ 31 เครื่องแต่งกายพญาครุฑ (ด้านหน้า)

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 32 เครื่องแต่งกายพญาครุฑ (ด้านหลัง)

ที่มา: ผู้วิจัย

ส่วนประกอบเครื่องแต่งกายพญาครุฑ ประกอบด้วย

1. ศีรษะโขนพญาครุฑ	7. ทองกร	13. แผงปีกครุฑ
2. กรองคอ	8. แหวนรอบ และปะวะหล่ำ	14. สายสังวาล
3. ฉลององค์ (เสื้อชั้นใน)	9. ห้อยหน้า	15. รัตองค์ (รัตสะเอว)
4. พาหุรัต	10. ปิ่นเหน่งพร้อมสายเข็มขัด	16. ห้อยกัน (หางครุฑ)
5. อุทรพันธะ (รัตอก)	11. กำไลข้อเท้าและแหวนรอบ	17. พระภูษา (ผ้าถุง)
6. ฉลององค์ (เสื้อชั้นนอก)	12. ห้อยข้าง	18. สนับเพลา

การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธการแสดงของ เทพพระราหูจากนายสมชาย poonrat ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี กล่าวไว้ความว่า

“การใช้อาวุธของเทพพระราหู บางตำราก็เปรียบว่าพระราหูก็คือพระนารายณ์ คือ เปรียบพระนารายณ์ คือ โลกที่อวตารลงมา พระราหู คือ เงานาที่ส่องมายังโลก คติความเชื่อนี้เป็นความเชื่ออีกคติหนึ่ง ดังนั้นการจะให้พระราหูใช้กระบองแบบยักษ์ก็ไม่ผิด หรือใช้กระบองประติษฐ์ประดับกระจก ก็จะทำให้การแสดงสวยงามประณีตยิ่งขึ้น สอดคล้องกลมกลืนกับชุดเครื่องแต่งกายแบบยืนเครื่องที่สร้างขึ้นเลียนแบบเครื่องโขนละครโบราณ หรือจะใช้คทาอย่างพระนารายณ์ก็อาจจะได้ ด้วยมีสมมุติทางคติความเชื่อเดียวกันและพระราหูเองก็ชาติกำเนิดเป็นเทพบุตรเช่นกัน” (สมชาย poonrat, 21 ธันวาคม 2563, สัมภาษณ์)

จากข้อมูลบทสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงผลงานการแสดงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการออกแบบกระบอง จากเดิมเป็นเพียงกระบองเกลียว จึงออกแบบอาวุธเทพพระราหูใหม่ขึ้นเป็นกระบองลงรักปิดทองประดับเพชรและกระจกชิ้นใหม่เลียนแบบคทาขององค์พระนารายณ์ เพื่อสามารถช่วยสร้างให้การแสดงดูงดงาม สง่างาม และประณีตสวยงามมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างความโดดเด่นให้กับตัวละครเทพพระราหูอีกด้วย

ภาพที่ 33 ภาพกระบองทองประดับกระจก (ก) ภาพกระบองเกลียว (ข)

ที่มา: ผู้วิจัย

การประพันธ์เพลงประกอบการแสดง

ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจในการประพันธ์เพลงจากการได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ นำมาประกอบ โดยมีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ ทางด้านแนวทางทำนองดนตรีของผลงานการแสดง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรีนิศยา รุ่งสมัย หัวหน้าภาควิชาดนตรีไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ไว้ความว่า “การประพันธ์ทำนองดนตรี รูปแบบการแสดง กระบวนท่ารำ ตลอดจนเครื่องแต่งกายต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องไปด้วยกัน ถ้ากระบวนท่าร่ายยังมีกลิ่นไอความเป็นรูปแบบเชิงอนุรักษ์ การคิดทำนองดนตรี เพื่อใช้ถ่ายทอดอารมณ์ชุดการแสดงได้ ก็ต้องใช้เครื่องดนตรีไทยบรรเลงดำเนินทำนองหลักร่วมกับแนวทางเสียงของเครื่องดนตรีสากลผสมรวมกันไป เพื่อสร้างมิติทางดนตรีให้ดูน่าสนใจ แปลกใหม่ และร่วมสมัยตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย หรืออาจจะใช้เสียงเทคนิคผสมผสานเป็นช่วง ๆ ก็ได้เช่นกัน แต่ที่สำคัญอารมณ์ของดนตรี ต้องมีความหมายเดียวกันกับกระบวนท่ารำที่ต้องการสื่อสารให้ผู้ชมรับรู้ไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” (นิศยา รุ่งสมัย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรี, 5 มกราคม 2564, สัมภาษณ์)

ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องของการแต่งคำประพันธ์บทการแสดง ตามแนวทางที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ โดยสัมภาษณ์ นายสมชาย ฝ่อนราตี ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์พลพบุรี ผู้มีความชำนาญในการประพันธ์บทการแสดงและคำประพันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแต่งบทคำประพันธ์ให้กับผลงานการแสดงชุด เทพพระราหูทรงครุฑ นี้ไว้ความว่า “จากที่ผู้วิจัยได้คิดรูปแบบการแสดงให้เป็นการแสดงรูปแบบอย่างโขน ทั้งเครื่องแต่งกาย และมีการสวมศีรษะในชุดการแสดง การแต่งคำประพันธ์ที่จะเหมาะสม และกลมกลืนกับผลงานการแสดงชุด เทพพระราหู มากที่สุด ก็น่าจะเป็นบทคำกลอนประเภทโคลงสี่สุภาพ แต่แนวทางที่จะประพันธ์ ผู้วิจัยต้องกำหนดวัตถุประสงค์ข้อมูลที่จะต้องการสื่ออะไรลงไป ในบทกลอนที่มีกำหนดด้วยจำนวนของคำกลอนที่จำกัด ให้ผู้ชมเข้าใจ โดยต้องมุ่งสื่อความหมายนั้นให้ชัดเจน แต่ต้องมีสัมผัสของคำ ไม่เล่นคำพ้องจนตีความหมายแตกออกไป และรูปเสียงของคำที่ไพเราะควบคู่กันด้วย” (สมชาย ฝ่อนราตี, 21 ธันวาคม 2563, สัมภาษณ์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์เนื้อร้อง ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง เปิดการแสดงด้วยเสียงการอ่านทำนองโคลงสี่สุภาพ และตามด้วยเสียงทำนองดนตรีหลักใช้วงปี่พาทย์บรรเลงเป็นทำนองดนตรีผสมซาวด์เสียง Synthesizer ซึ่งเป็นเสียงสังเคราะห์มาเป็นการผสมผสานเชื่อมต่อกันให้ลงตัวเกิดเป็นทำนองดนตรี และเกิดความร่วมสมัย เพื่อให้เกิดเสียงสื่อถึงอารมณ์อำนาจที่ลึกกลับแห่งเทพอสูรตลอดระหว่างการแสดงมีการผสมผสานเสียง Synthesizer สื่ออารมณ์ถึงความเป็นเทพพญเคราะห์

ที่บาร์มีแห่งความเมตตา ตามการจินตนาการของผู้วิจัย โดยแบ่งทำนองเพลงออกเป็น 3 ช่วง ทำนองเพลง เพื่อให้การแสดงสามารถถ่ายทอดอารมณ์ และสื่อความหมายได้ ดังนี้

ช่วงที่ 1 ใช้จังหวะทำนองดนตรีสื่อให้รู้สึกถึงอำนาจ และบาร์มีแห่งการกำเนิดจุดี องค์เทพพระราหูเทพนพเคราะห์ผู้มีพลังบาร์มีจากพระองค์พระศิวะ

ช่วงที่ 2 เป็นเสียงดนตรีแบบดำเนินทำนอง และเพิ่มเสียงจังหวะกลอง (เพลงตั้งตั้ง) ผสมผสานเสียง Synthesizer เพื่อสื่อถึงพลังอำนาจการเหาะเหินอยู่บนชั้นฟ้า แสดงถึงการเดินทางเวียนไปตามจักรราศี ทรงพยากรณ์เป็นพาหนะ และด้วยต่างฝ่ายต่างมีพลังอิทธิฤทธิ์เท่ากัน การแสดงออกด้วยทำนองเพลงช่วงนี้ จึงผสมผสานเสียงจังหวะกลองเข้ามารวมประกอบ

ช่วงที่ 3 ทำนองดนตรีเพลงหน้าพาทย์ ตระเทวาประสิทธิ์ แสดงถึงการประสิทธิ์ประสาทพรดลบันดาลโชคลาภบาร์มีแก่ผู้ที่กราบไหว้บูชา ระหว่างทำนองดนตรีเพลงหน้าพาทย์ ตระเทวาประสิทธิ์ จะมีเสียงผสมผสานเสียง Synthesizer ด้วยแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์จากอำนาจบาร์มีของเทพพระราหูที่ประทานพรให้แก่ผู้ที่เคารพกราบไหว้บูชา อีกประการระหว่างจะมีทำนองดนตรีเพลงหน้าพาทย์ ตระเทวาประสิทธิ์ ที่มีเสียงผสมผสานเสียง Synthesizer เพื่อแสดงถึงความสงบ เข้มแข็งด้วยความสง่างามของชาติกำเนิดแห่งเทพนพเคราะห์

จากลักษณะของทำนองเพลงมีทั้งส่วนที่เป็นทำนองประสานเสียงและส่วนที่ไปด้วยกัน มีการใช้จังหวะหน้าทับของดนตรีไทยบรรเลงไปพร้อม ๆ กัน กับเสียง Synthesizer เพื่อสื่อถึงอารมณ์ของการแสดงให้มีความสง่างามของตัวละคร และสื่อถึงความขลังจากอำนาจพลังเหนือธรรมชาติของเทพพระราหู ผู้วิจัยจะขอยกบทการแสดง และการบันทึกโน้ตเพลง การแสดงสร้างสรรค์ชุดเทพพระราหูทรงครุฑ ไว้เป็นลำดับต่อไป เพื่อสร้างความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

บทรการแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ (ระยะเวลาการแสดง 6 นาที)

เสียงอ่านทำนองโคลงสี่สุภาพ

พระราหู ฤทธิร้าย ฤโหด

ศิวะเสก ผิขโหมด เกิดแท้

กายครึ่งท่อน อุโฆษ ดำทิว องค์เอย

ประดับเครื่องทอง แล อร่ามล้อมแก้วนิล

ปีพาทย์ทำเพลงร้ว

ปีพาทย์ทำเพลงตั้งตั้ง

เสียงดนตรีผสมซาวด์เสียง Synthesizer

เสียงอ่านบทสวดบูชาพระราหู (ผสมเทคนิคก้องกังวาน)

ยัส สา นุส สะ ระ เณ นา ปี (1เที่ยว)

ปีพาทย์ทำเพลง ตระเทวาประสิทธิ์ (ไม่มีร้ว)

เสียงดนตรีผสมซาวด์เสียง Synthesizer

-จบการแสดง-

การบันทึกโน้ตเพลงการแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ

เพลง รัวลาเดียว

ท่อนเดียว

--- ล	-----	--- ท	-----	-- ฟมร	--- ม	--- มมม	- ร ดทล
- ท --	-- ด รม	- ร - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	--- ม
- ล - ล	- ช - ฟมร	- ม พชล	- ช - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	--- ล
--- รั	--- มี่	--- รั	--- ท	--- ล	- ท - ล	ช ล - ช	- ช - ช
- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	--- ม	- ม - ม	- ท - ล	--- รั
- - ช ฟ	- ล - ช	--- ช	--- ช				

*หมายเหตุ สัญลักษณ์ แทน ลักษณะการบรรเลง วิธีการสะบัดเสียง

เพลง ตุงตุง

อัตราจังหวะ 2 ชั้น

ท่อน 1

--- ม	- ม ม ม	- ด รม	- ช - ล	- ล ล ล	- ท - ช	- ล - ท	- ตี - รั
-----	- ตี - รั	- มี่ - รั	-----	- ชี่ - ม	- รั - ตี	ด ด - ท	ท ท - ล
- ล ล ล	- ท - รั	- มี่ - รั	- ท - ล	- ช - -	ลท - รั	- มี่ - ร	- ท - ล
- ล ล ล	- ท - รั	- มี่ - รั	- ท - ล	- ช - -	ลท - รั	- มี่ - ร	- ท - ล
--- ล	- ล - ล	- รั - ท	- ล - ร	- ด ท ล	- ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ

เพลงตั้งตั้ง (ต่อ)

- ร ม ฟ	- ล - ท	- รี่ - ท	- ล - ฟ	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
- ร ม ฟ	- ล - ท	- รี่ - ท	- ล - ฟ	- ล - ล	- ท - ฟ	--- ม	--- ท
- ร - ม	- ล - ท	- ม - ร	----	- ล - ล	- ท - ฟ	--- ม	--- ท
- ร - ม	- ล - ท	- ม - ร	----				

กลับต้น

ท่อน 2

--- ช	- ช - ช	- ท - ล	- ช - ร	--- ช	--- ดี่	--- ช	- ช - ช
- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ	- ช - ล	ท ล ช ฟ	ม ร ม ฟ	ม ฟ ช ล
--- ล	- ล - ล	- ร ม ฟ	- ล - ท	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ฟ
- ล - ล	- ท - ฟ	--- ม	--- ท	- ร - ม	- ล - ท	- ม - ร	----
- ล - ล	- ท - ฟ	--- ม	--- ท	- ร - ม	- ล - ท	- ม - ร	----

กลับต้น

เพลง ตระเทวาประสิทธิ์

--- ม	- ซ ซ ซ	--- ล	- ซ ซ ซ	- ล ซ ม	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
--- ท	- ท - ท	- ซ ซ ซ	- ล - ท	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
-- ล ท	- รี่ - ล	- ซ - ม	--- ม	- ล - ท	- ด ร ม	- ม ม ม	- ซ - ล
- รี่ - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
----	--- ซ	----	--- ล	----	ซ ซ ล ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
- ฟ ม ร	- ม - ร	- ร - ร	- ซ - ซ	- รี่ - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
- ล - ท	- ด ร ม	- ม ม ม	- ซ - ล	- ท - รี่	- ท - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ม
- ล - ซ	ซ ซ - ล	- ท ท ท	- ร - ม	- รี่ - ท	- ล - ซ	- ล ซ ซ	- ซ - ซ

*หมายเหตุ กลับต้น เปลี่ยน 8 ห้องแรกเป็น ดังนี้

--- ซ	- ซ - ซ	ล ล ท ร	- ม - ซ	ล ล ท ร	- ม - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำรำและรูปแบบการใช้พื้นที่เวที

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการทำรำและรูปแบบการใช้พื้นที่เวที มาจากกรอบแนวคิดความเชื่อตามคติโหราศาสตร์ไทย ที่เชื่อว่าการกราบไหว้เทพพระราหูย่อมเปลี่ยนแปลงดวงชะตาจากเคราะห์ร้ายให้กลายเป็นดี และสมปรารถนาในเรื่องโชคกลาง เทพพระราหูเทพผู้มีบารมี พลังอำนาจนำมาสร้างเป็นชุดการแสดงสร้างสรรค์ โดยแบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ชาติกำเนิดเทพนพเคราะห์พระราหู กล่าวถึง การจุดิจของเทพพระราหูที่ถูกเทวบัญชาขึ้นโดยพระอิศวร เทพพระราหูผู้ที่มีลักษณะเป็นเทพอสูร ทรงพาหนะพญาครุฑเวียนรอบไปตามแต่ละจักรราศรี

ช่วงที่ 2 บารมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์แห่งเทพพระราหู กล่าวถึง เทพผู้ประทานโชคกลางทรัพย์สิน ความอุดมสมบูรณ์ อำนาจพรให้ดวงชะตาเคราะห์ร้ายกลายเป็นดีแก่ผู้ที่บูชากราบไหว้

จากการแบ่งชุดการแสดงออกเป็น 2 ช่วงแล้วนั้น แนวทางการออกแบบกระบวนการทำรำ ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ คือ นายสมศักดิ์ ทัดดี ผู้เชี่ยวชาญ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อกำหนดกรอบของแนวทางการสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ ซึ่งท่านได้กล่าวไว้ความว่า “ การออกแบบทำรำ ด้วยพระราหูเป็นยักษ์ อสูร เทตย์ แต่ด้วยชาติกำเนิดเป็นเทพพระบุตร เทพนพเคราะห์ กระบวนทำรำควรมีความสง่างามอย่างพระ เข้มแข็งดุจดั่งอย่างอสูร ผสมผสานกันไป อย่างไปทางมนุษย์(พระ)มากเกินไป ทางยักษ์อสูรเกินไป เพราะราหูเป็นกึ่งเทพกึ่งอสูร การสร้างจุดเด่นของกระบวนการทำรำชุดนี้ควรมีร่วมกัน ส่วนพญาครุฑพาหนะพระราหู ก็คงเป็นทำรำเลียนแบบสัตว์ปีกที่มีอิทธิฤทธิ์นั่นเอง ” (สมศักดิ์ ทัดดี, 10 พฤศจิกายน 2563, สัมภาษณ์)

ด้านการออกแบบกระบวนการทำรำ ผู้วิจัยได้ใช้ทำทางด้านนาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับจินตนาการถ่ายทอดอุปนิสัยลักษณะตัวละคร ให้เป็นไปตามอัตลักษณ์เพศพรรณ ของตัวละครผ่านผลงานการแสดงสร้างสรรค์ โดยประกอบด้วยรูปแบบลักษณะการออกแบบกระบวนการทำรำ ที่นำมาใช้เป็นรูปแบบให้สอดคล้องกับการใช้พื้นที่บนเวที จำแนกออกเป็น 3 รูปแบบของการออกแบบทำรำ ดังนี้

1. การออกแบบกระบวนการแสดงด้วยการนำท่ารำหลักในนาฏศิลป์ไทย
2. การออกแบบกระบวนการขึ้นลอยต่อตัว
3. การออกแบบกระบวนการจากการออกกราวตรวจพลจัดทัพอย่างการแสดงโขน

ผู้วิจัยจะหยิบยกประเด็นสำคัญของการนำรูปแบบกระบวนท่ารำต่าง ๆ นำเสนอในลำดับต่อไปนี้ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้นำรูปแบบท่ารำเดิม นำมาสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ ปรับหรือดัดแปลงให้แปลกตามากขึ้น ในรูปแบบกระบวนท่ารำของการแสดงสร้างสรรค์ชุดเทพพระราหูทรงครุฑ ดังนี้

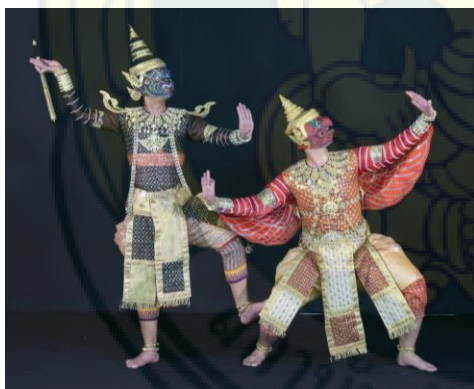
1. การออกแบบกระบวนท่าการแสดงด้วยการนำท่ารำหลักในนาฏศิลป์ไทย

เกิดจากการเคลื่อนไหวท่าทางต่าง ๆ ให้มีความสวยงาม เพื่อสื่อความหมายในการแสดงให้ผู้ชมได้เข้าใจ ซึ่งท่าทางต่าง ๆ ในการแสดงจะเป็นท่าทางที่เกิดขึ้น 2 ลักษณะ แล้วนำมาประดิษฐ์เป็นท่าทางใช้ในการแสดง โดยมีจุดประสงค์เพื่อสื่อความหมาย คือ

1.1 ท่ารำหลักในนาฏศิลป์ไทย ภาษาท่า และนาฏยศัพท์

1.2 ลักษณะรูปพรรณชาติกำเนิด โดยจากการเลียนแบบกิริยาอาการตามลักษณะเพศพรรณชาติกำเนิดของเทพพระราหู ที่ลักษณะเป็นยักษ์ เทพอสูร และพญาครุฑ ที่มีรูปพรรณลักษณะแบบ นก สัตว์ปีก

1.1 ท่ารำหลักในนาฏศิลป์ไทย ภาษาท่า และนาฏยศัพท์

ภาพที่ 34 ลักษณะท่าทรงครุฑที่ 1
ที่มา: ผู้วิจัย

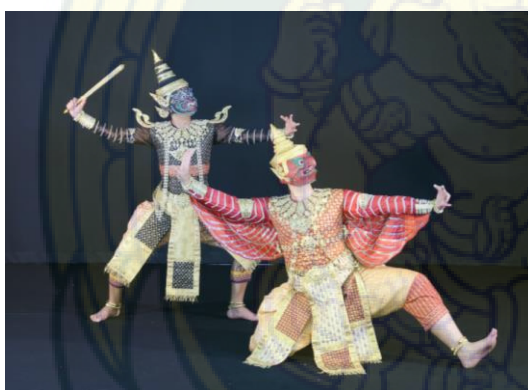
ภาพที่ 35 ลักษณะท่าทรงครุฑที่ 2
ที่มา: ผู้วิจัย

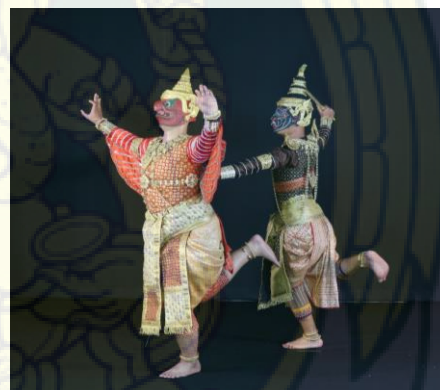
ภาพที่ 36 ท่ารำกระที่บพัน
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 37 ลักษณะท่ารำ (ผาลา)
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 38 ลักษณะการตั้งวงและการจับ
ที่มา: ผู้วิจัย

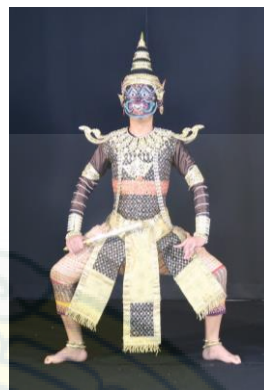

ภาพที่ 39 ลักษณะการกระดกเท้า
ที่มา: ผู้วิจัย

1.2 ลักษณะรูปพรรณชาติกำเนิด

ภาพที่ 40 ท่าลงวงโขนตัวยักษ์
ที่มา: ผู้วิจัย

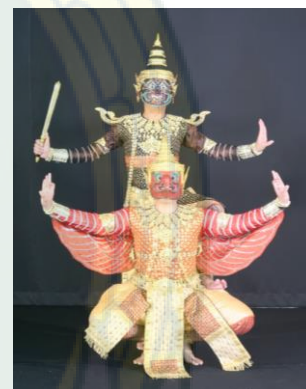
ภาพที่ 41 ท่าลงวงยักษ์ (พระราหู)
ที่มา: ผู้วิจัย

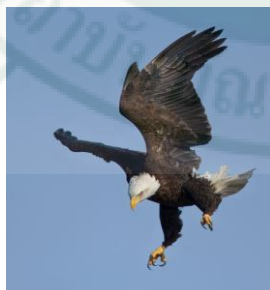
ภาพที่ 42 ตราครุฑพ่าห์
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 43 เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 44 เทพพระราหู
ที่มา: ผู้วิจัย

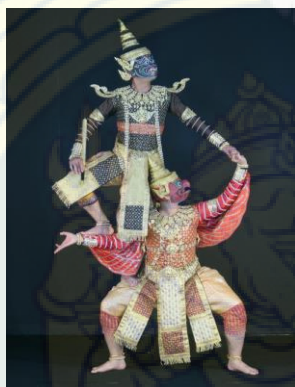
ภาพที่ 45 กิริยานกอินทรีบิน
ที่มา: <https://board.postjung.com/669886>

ภาพที่ 46 ท่าเลียนแบบการบินของนก
ที่มา: ผู้วิจัย

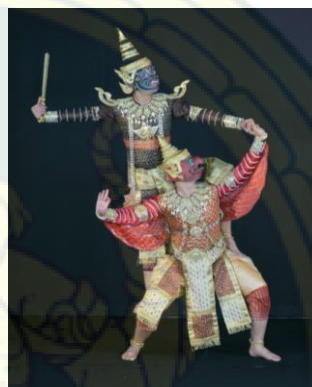
2. การออกแบบกระบวนท่าขึ้นลอยต่อตัว

การขึ้นลอยในการแสดงสร้างสรรค์ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ เป็นการที่ผู้แสดงได้แสดงความสามารถพิเศษ ด้านการต่อตัว เพื่อสร้างจุดเด่นในการแสดงและความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้ชม อย่างไรก็ตามการขึ้นลอยในการแสดงโขน เป็นกระบวนท่าที่สำคัญซึ่งผู้แสดง ตัวพระ ตัวยักษ์ และตัวลิง ได้แสดงความสามารถในการต่อตัว โดยผู้แสดงต้องมีความรู้ ทักษะและความชำนาญ ในการทรงตัว การถ่ายน้ำหนัก และการจัดวางโครงสร้างท่ารำตามรูปแบบนาฏศิลป์ไทย เพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้ชม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสร้างสรรค์ขึ้น จำนวนท่าขึ้นลอยต่อตัวทั้งหมด 3 ท่า ดังนี้

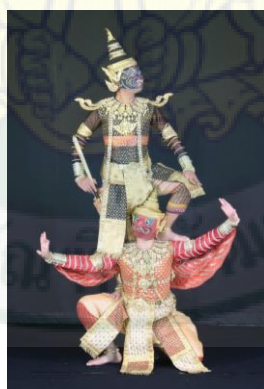
ภาพที่ 47 ท่าขึ้นลอยแบบที่ 1

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 48 ท่าขึ้นลอยแบบที่ 2

ที่มา: ผู้วิจัย

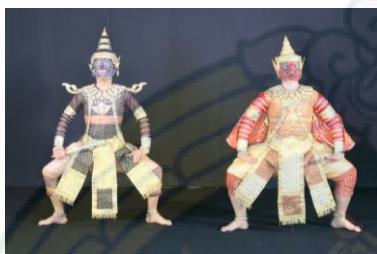

ภาพที่ 49 ท่าขึ้นลอยแบบที่ 3

ที่มา: ผู้วิจัย

3. การออกแบบกระบวนท่าจากการออกกราวตรวจพลจัดทัพอย่างการแสดงโขน

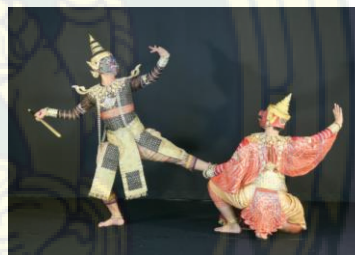
ผู้วิจัยนำรูปแบบกระบวนท่ารำการออกกราวตรวจพลจัดทัพอย่างการแสดงโขน นำมาออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เป็นผลงานการแสดงในครั้งนี้ โดยกระบวนท่ารำผู้วิจัยมุ่งเน้น ท่ารำที่มีความเข้มแข็ง สง่างาม อีกทั้งสอดคล้องผสมกลมกลืนกับเครื่องแต่งกายที่ผู้วิจัยได้ออกแบบให้การแสดงชุดนี้ แต่งกายแบบยืนเครื่องโขนละคร โดยมีกระบวนท่ารำ อาทิเช่น

ภาพที่ 50 ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 1 (ยึดกระบทยาว) ภาพที่ 51 ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 2 (ยึดกระบทยาวออกมือ)

ที่มา: ผู้วิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 52 ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 3 (หลบฉากตัวพระ) ภาพที่ 53 ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 4 (ลงเสี้ยว)

ที่มา: ผู้วิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 54 ลักษณะท่าปฏิบัติที่ 5 (ออกกราวสี่ทิศ แสงอาทิตย์-วิจิตรไพบรี)

ที่มา: ผู้วิจัย

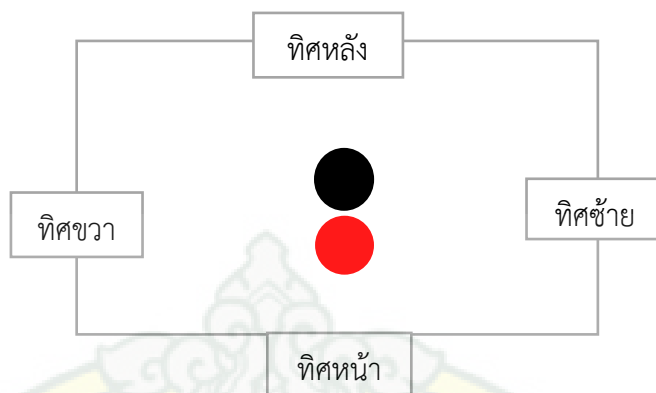
รูปแบบการใช้พื้นที่เวที

โดยในกระบวนการเคลื่อนที่ของการใช้พื้นที่เวทีนั้น ในกระบวนการสร้างสรรค์ทำรำนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบ ทิศทางของการเคลื่อนไหว ที่ทำให้มีความงาม และมีความหมาย โดยเฉพาะ การเคลื่อนที่ เนื่องจากการเคลื่อนที่บนเวที เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิด อิริยาบถต่าง ๆ การเชื่อมต่อ และร้อยเรียงทำรำ ที่สื่อความหมายในเชิงความรู้ถึงสัญลักษณ์ของลักษณะการเวียนไปตามจักราศีของเทพนพเคราะห์พระราหู

นอกจากนี้เคลื่อนที่ก็จะเกิดเป็นรูปแบบของแถวแล้ว ยังมีความจำเป็นในเรื่องของการใช้พื้นที่เวที ที่ก่อให้เกิดความหลากหลาย การส่งเสริมอารมณ์ให้คล้อยตาม ซึ่งการออกแบบรูปแถว และการเคลื่อนที่ จากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งนั้น ในการแสดงสร้างสรรค์ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ นี้จะเป็นรูปแบบสมดุล ส่งผลให้การแสดงมีมิติเพิ่มขึ้น โดยมีรูปแบบการใช้พื้นที่เวที 13 รูปแบบจากการสร้างสรรค์งาน ดังนี้

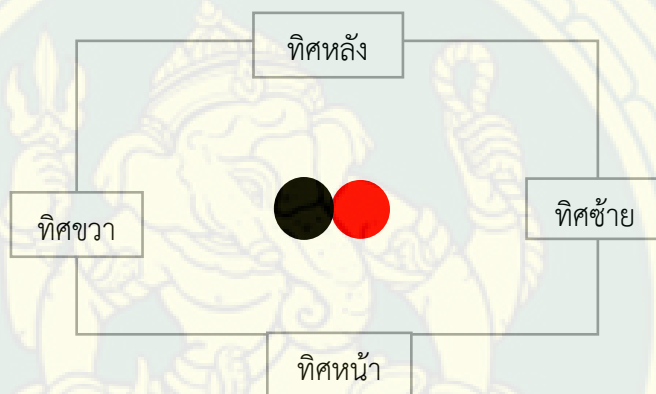
อธิบายสัญลักษณ์

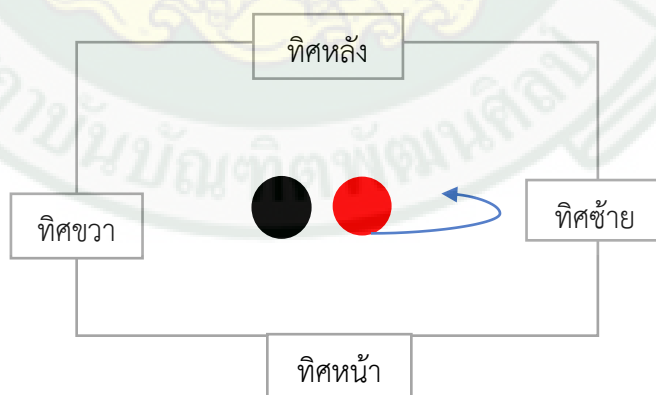
ภาพที่ 55 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 1

ที่มา: ผู้วิจัย

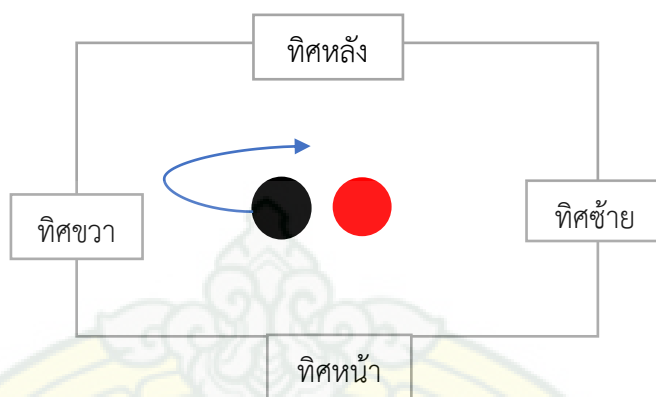
ภาพที่ 56 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 2

ที่มา: ผู้วิจัย

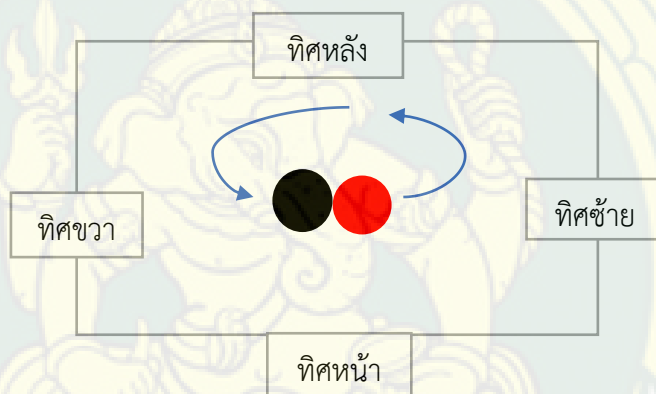
ภาพที่ 57 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 3

ที่มา: ผู้วิจัย

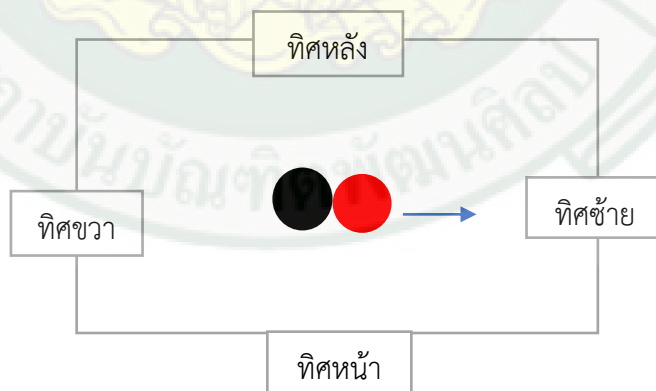
ภาพที่ 58 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 4

ที่มา: ผู้วิจัย

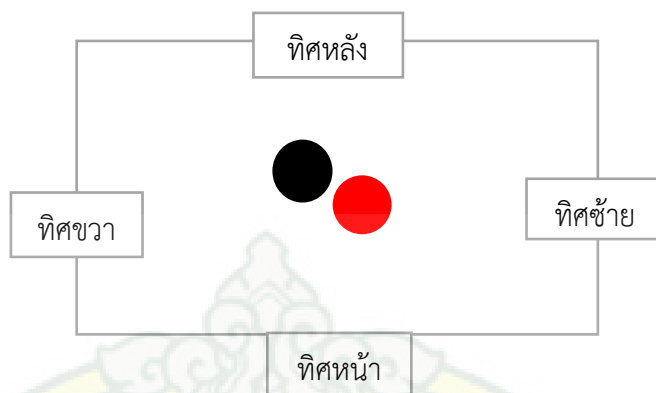
ภาพที่ 59 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 5

ที่มา: ผู้วิจัย

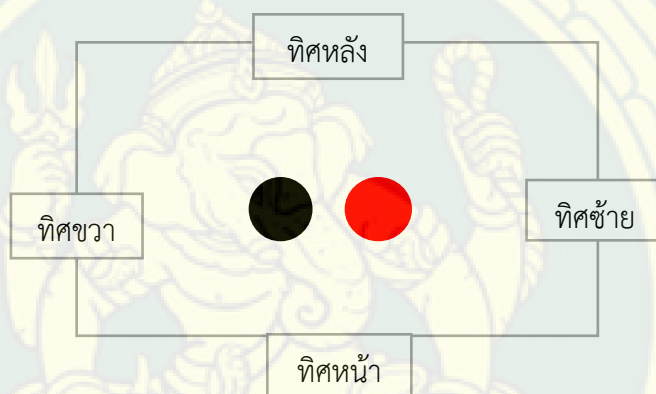
ภาพที่ 60 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 6

ที่มา: ผู้วิจัย

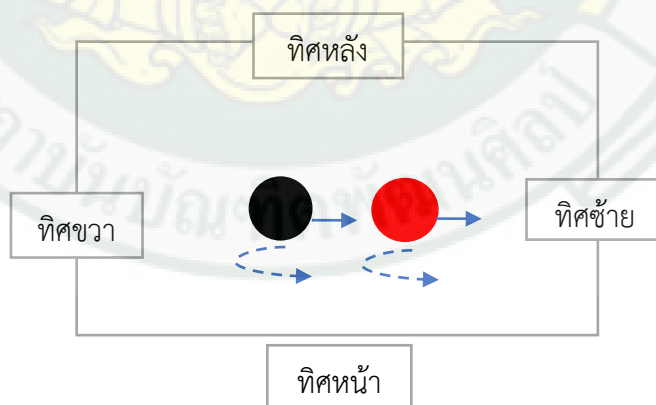
ภาพที่ 61 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 7

ที่มา: ผู้วิจัย

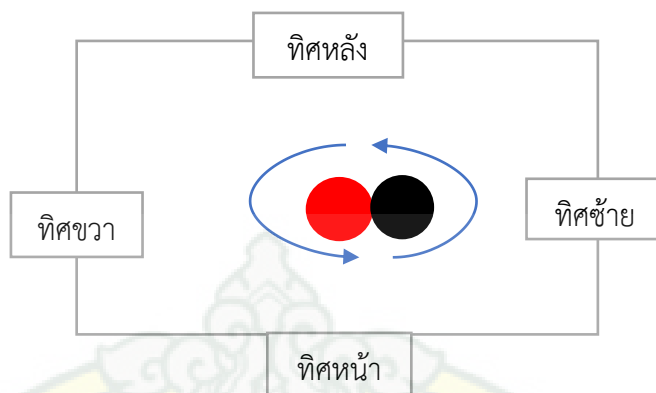
ภาพที่ 62 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 8

ที่มา: ผู้วิจัย

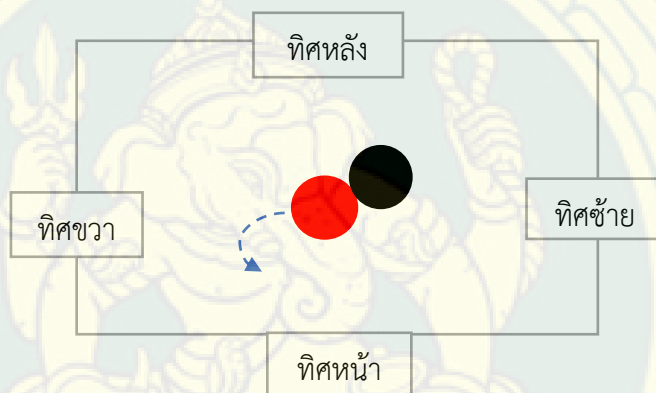
ภาพที่ 63 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 9

ที่มา: ผู้วิจัย

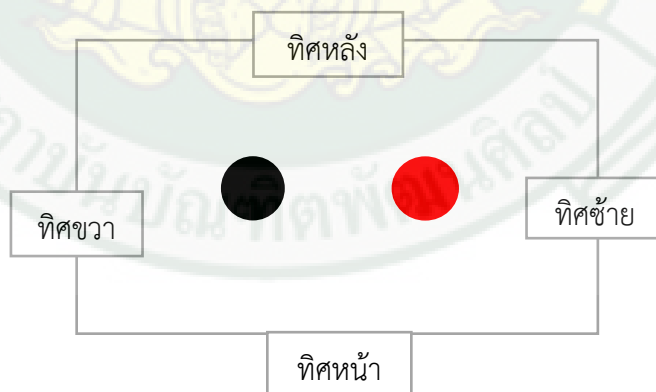
ภาพที่ 64 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 10

ที่มา: ผู้วิจัย

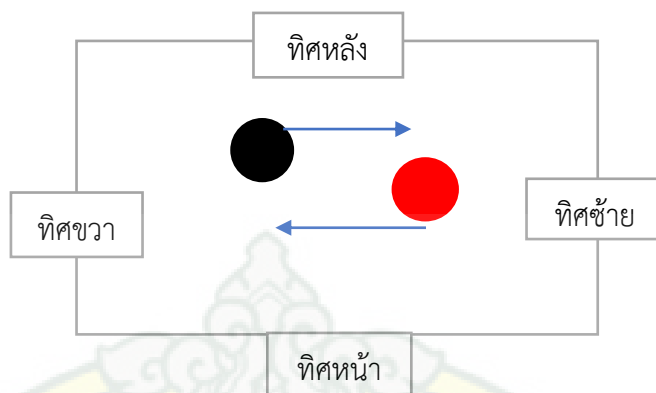
ภาพที่ 65 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 11

ที่มา: ผู้วิจัย

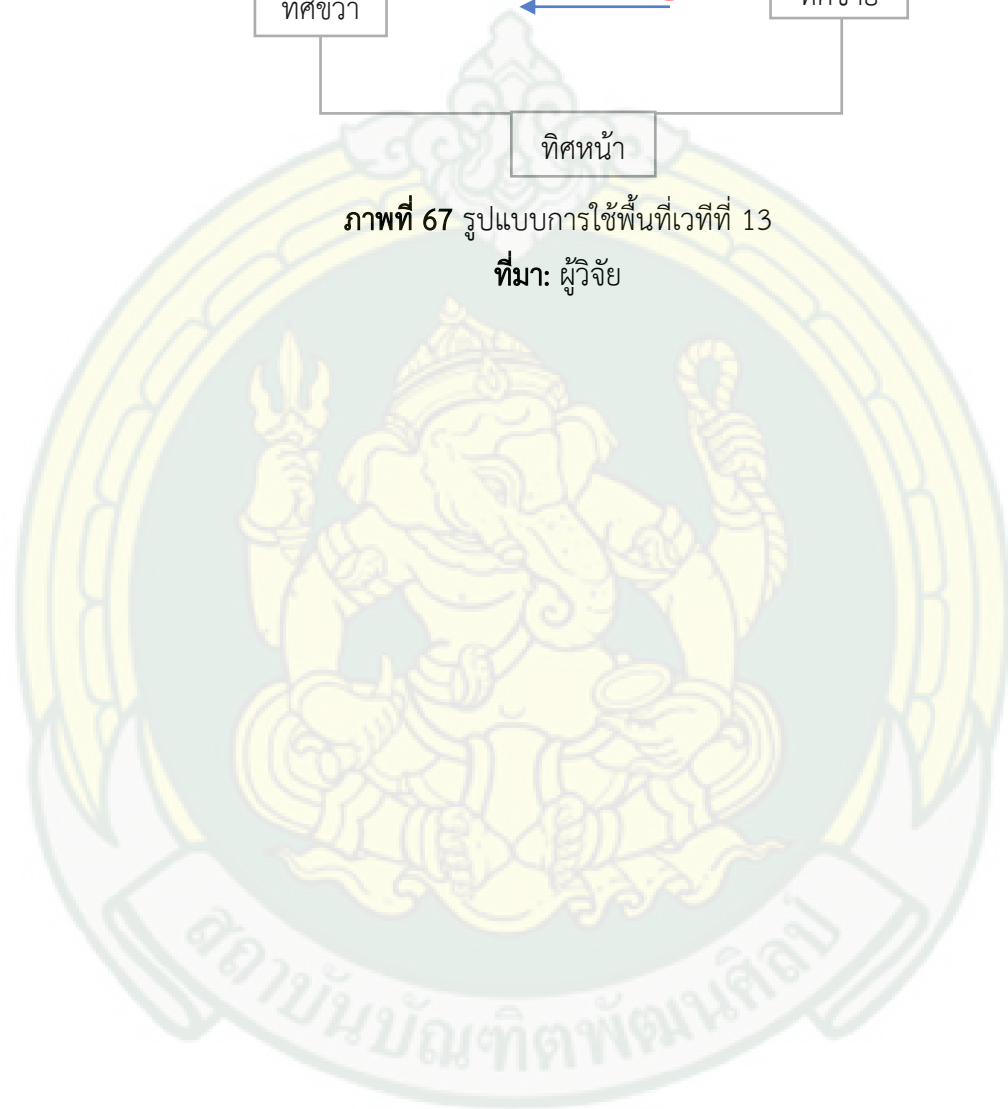

ภาพที่ 66 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 12

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 67 รูปแบบการใช้พื้นที่เวทีที่ 13
ที่มา: ผู้วิจัย

บทที่ 4

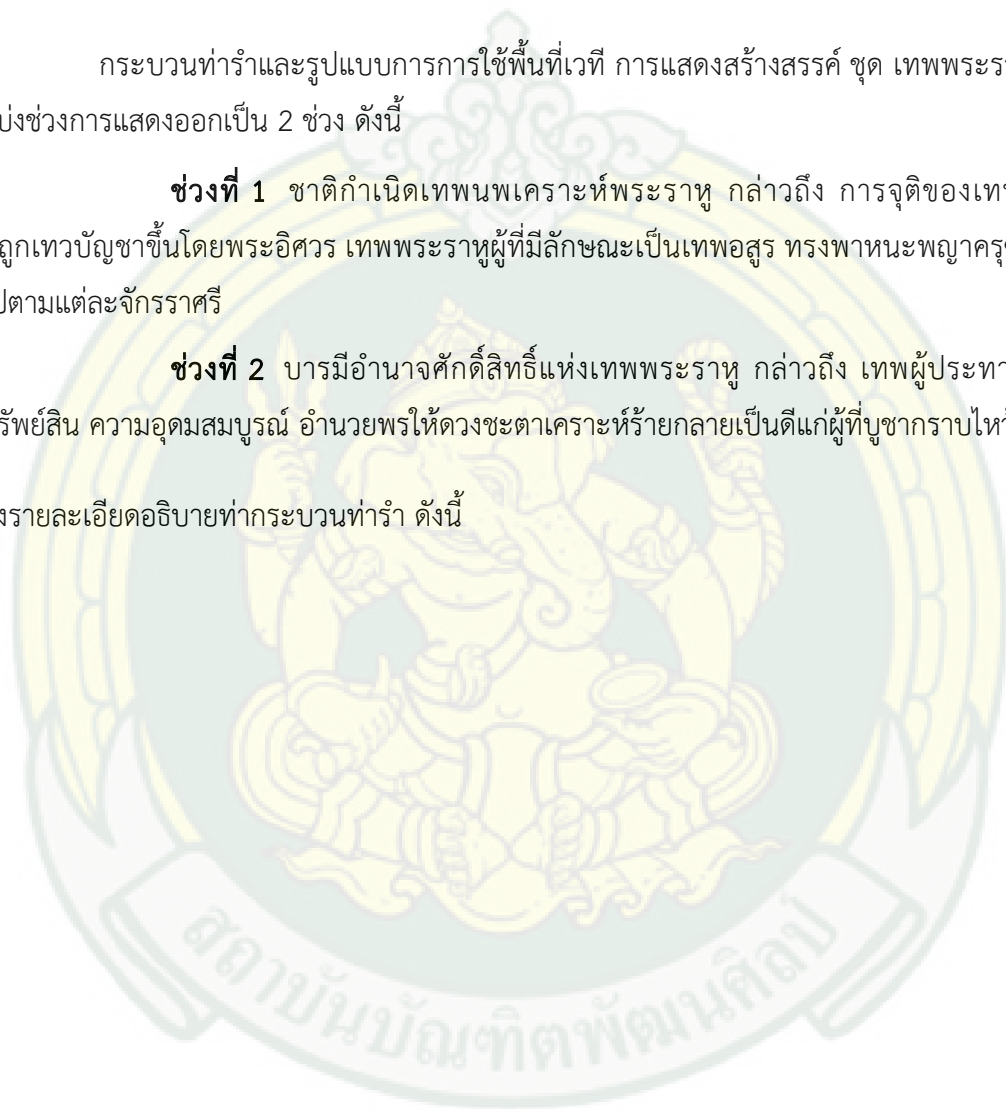
กระบวนการสร้างสรรค์ท่ารำและรูปแบบแถว

กระบวนการท่ารำและรูปแบบการการใช้พื้นที่เวที การแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ แบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ซาติกำเนิดเทพนพเคราะห์พระราหู กล่าวถึง การจุดขลุ่ยของเทพพระราหู ที่ถูกเหวี่ยงขึ้นโดยพระอิศวร เทพพระราหูผู้ที่มีลักษณะเป็นเทพอสูร ทรงพาหนะพญาครุฑเวียนรอบไปตามแต่ละจักรราศรี

ช่วงที่ 2 บารมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์แห่งเทพพระราหู กล่าวถึง เทพผู้ประทานโชคลาภ ทรัพย์สิน ความอุดมสมบูรณ์ อำนาจพรให้ดวงชะตาเคราะห์ร้ายกลายเป็นดีแก่ผู้บูชากราบไหว้

ดังรายละเอียดอธิบายท่ากระบวนการท่ารำ ดังนี้

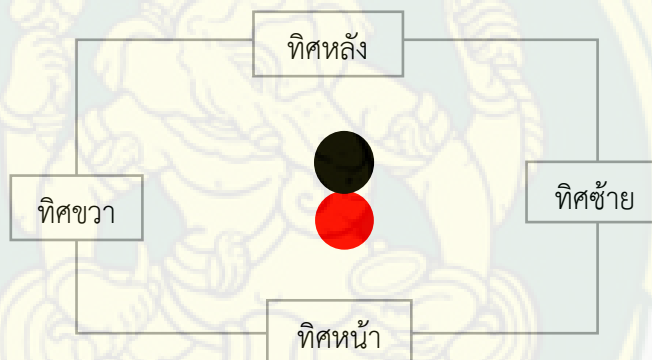

ทำรำการแสดงสร้างสรรค์ ชุดเทพพระราหูทรงครุฑ

ช่วงที่ 1 ซาติกำเนิดเทพนพเคราะห์พระราหู

ภาพที่ 68 ทำรำที่ 1

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง (อ่านทำนองเสนาะโคลงสี่สุภาพ) พระราหู ฤทธิร้าย หลุโหด

ทิศทาง ทิศหน้า

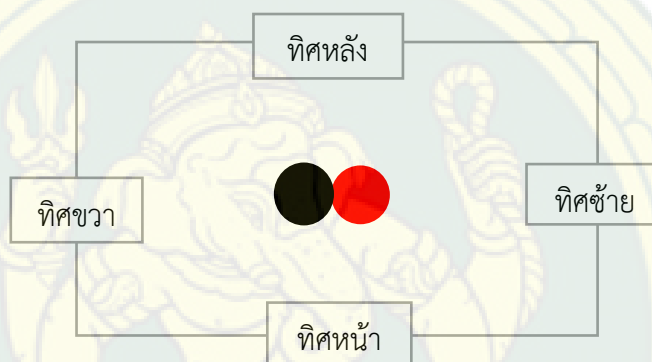
ทำรำเทพพระราหู (ขึ้นลอยที่ 1) ทำซ้ายเหยียบบนหน้าขาข้างขวาของพญาครุฑ ขาข้างขวายกหนีบน่อง มือขวาลักษณะลงวงถือขัตตาสูรวางพาดบนลำแขนข้างขวา มือซ้ายจับมือกับมือข้างซ้ายของพญาครุฑ ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ ขาทั้งสองข้างย่อลงเต็มเหลี่ยม ปฏิบัติทำรำท่าพาลา มือขวาตั้งวงกลางทิ้งปลายนิ้วมือลง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ดึงงอศอกหงายท่อนแขนเข้าหาลำตัวเล็กน้อย มือซ้ายตั้งวงบนจับมือกับมือข้างซ้ายของเทพพระราหู ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ภาพที่ 69 ทำรำที่ 2

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง (อ่านทำนองเสนาะโคลงสี่สุภาพ) ศิวะเสก ผีขโหมต เกิดแท้
กายครึ่งท่อน อุโฆษ คำท้าว องค์เอย

ทิศทาง ทิศหน้า

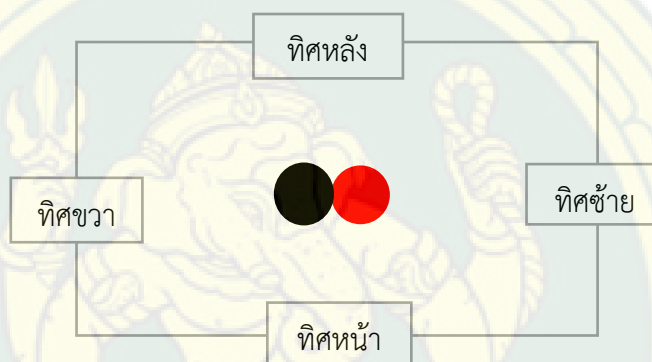
ทำรำเทพธรรมา ยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา ขาข้างซ้ายเหยียบบนหลังขาข้างขวาของพญาครุฑ มือทั้งสองข้างลักษณะลงวงยักษ์ มือขวาถืออาวุธ กล่อมใบหน้าไปทางขวา-ซ้ายแล้วกลับศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ ขาทั้งสองข้างย่อลงเต็มเหลี่ยมหลบเหลี่ยมข้างขวาเล็กน้อย มือทั้งสองข้างตั้งวง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ภาพที่ 70 ทำรำที่ 3

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง (อ่านทำนองเสนาะโคลงสี่สุภาพ) ระดับเครื่องทอง แล้

ทิศทาง ทิศหน้า

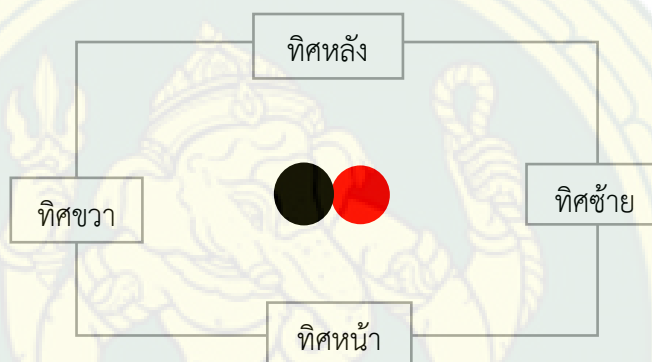
ทำรำเทพพระราหู ยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา ขาข้างซ้ายเหยียบบนหลังขาข้างขวาของพญาครุฑ (ท่าเฉิดฉิน) มือซ้ายตั้งวงกลาง มือขวาตั้งวงบัวบานถือทั้งปลายอาวุธลง ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ ขาทั้งสองข้างย่อลงเต็มเหลี่ยมหลบเหลี่ยมข้างขวาเล็กน้อย มือทั้งสองข้างตั้งวงนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ภาพที่ 71 ท่ารำที่ 4

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง (อ่านทำนองเสนาะโคลงสี่สุภาพ) อร่ามล้อมแก้วนิล

ทิศทาง ทิศหน้า

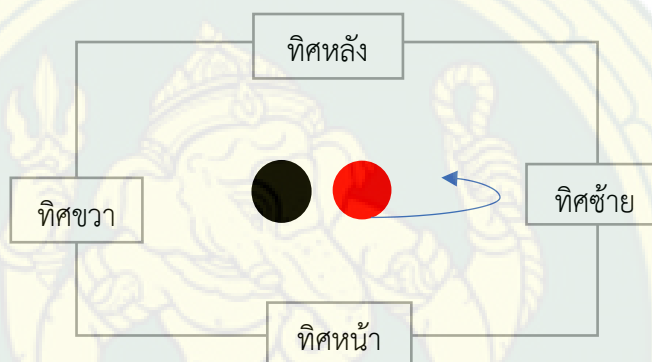
ท่ารำเทพธิดา ยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา ขาข้างซ้ายเหยียบบนหลังขาข้างขวาของพญาครุฑ มือซ้ายล่อแก้วแหงนปัวกลางอก มือขวาตั้งวงบนถ่ออาวุธ ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ ขาทั้งสองข้างย่อลงเต็มเหลี่ยมหลบเหลี่ยมข้างขวาเล็กน้อย มือทั้งสองข้างตั้งวง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ภาพที่ 72 ท่ารำที่ 5

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงรั้ว

ทิศทาง ทิศขวา

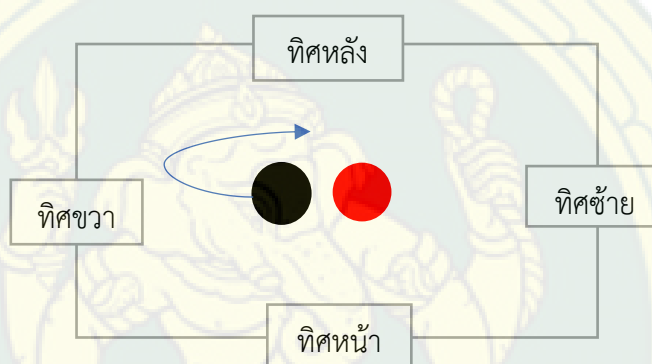
ท่ารำเทพพระราหู เท้าข้างขวาก้าวหน้า เท้าข้างซ้ายวางหลัง เท้าทั้งสองปฏิบัติขยับเท้า มือซ้ายตั้งวงกลางทิ้งปลายนิ้วมือลง ดึงออกหงายท้องแขนเข้าหาลำตัวเล็กน้อย มือขวาตั้งวงล่างถืออาวุธ ศีรษะหันมองทางทิศหน้า

ทิศทาง ทิศขวา

ท่ารำพญาครุฑ เท้าข้างขวาก้าวหน้า เท้าข้างซ้ายวางหลัง แล้วเท้าทั้งสองปฏิบัติเก็บเท้า มือทั้งสองข้างตั้งวงกลาง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศหน้า ยืดยุบพลิกกลับตัวมาทางทิศด้านหน้า

ภาพที่ 73 ท่ารำที่ 6

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงรั้ว

ทิศทาง ทิศขวา

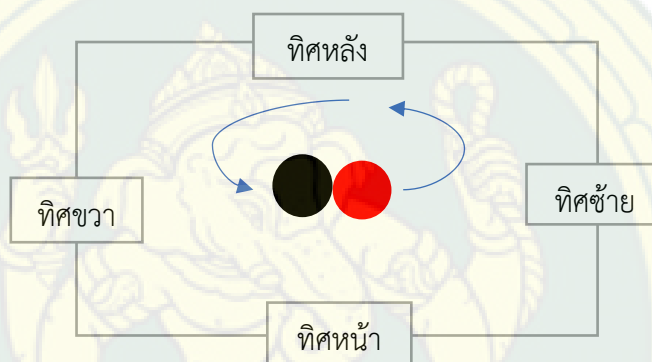
ท่ารำเทพพระราหู ยกเท้าขวาหนีบนิ้ว วางลงก้าวข้างทางทิศด้านหลังลงเต็มเหยียดม น้ำหนักตัวทางด้านขวา มือซ้ายตั้งวงกลางทิ้งปลายนิ้วมือลง ดึงงอศอกหงายท้องแขนเข้าหาลำตัวเล็กน้อย มือขวาตั้งวงล่างถืออาวุธ ศีรษะหันมองทางทิศหน้า ยืดยุบแล้วเดินกลับหลังหันมาทิศด้านหน้า

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ ยกเท้าข้างซ้ายหนีบนิ้วยืดกระทบลงเต็มเหยียดมหลบเหยียดมข้างขวาเล็กน้อย มือทั้งสองข้างตั้งวงกลาง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ภาพที่ 74 ท่ารำที่ 7

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงร่ำ

ทิศทาง ทิศหน้า

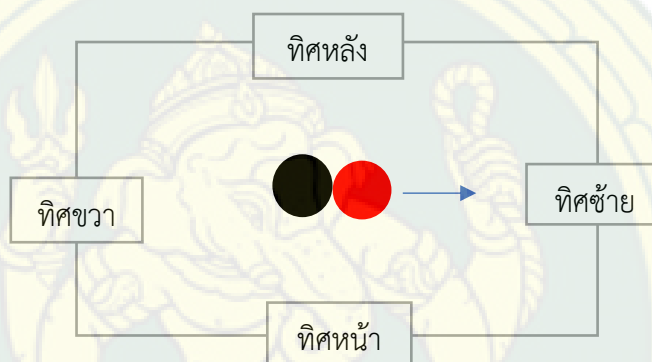
ท่ารำเทพพระราหู ยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา ขาข้างซ้ายเหยียบบนหลังขาข้างขวาของพญาครุฑ (ท่ารำกลางอัมพร) มือซ้ายสอดจีบขึ้นแล้วคลายออกตั้งวงบัวบาน มือขวาตั้งวงกลางถืออาวุธแขนเหยียดตั้ง ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย แล้วเคลื่อนที่วนเป็นวงกลม 1 รอบเวที

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ ขาทั้งสองข้างย่อลงเต็มเหลี่ยมหลบเหลี่ยมข้างขวาเล็กน้อย มือทั้งสองข้างตั้งวง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย แล้วเคลื่อนที่วนเป็นวงกลม 1 รอบเวที

ภาพที่ 75 ท่ารำที่ 8

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงร่ำ

ทิศทาง ทิศหน้า

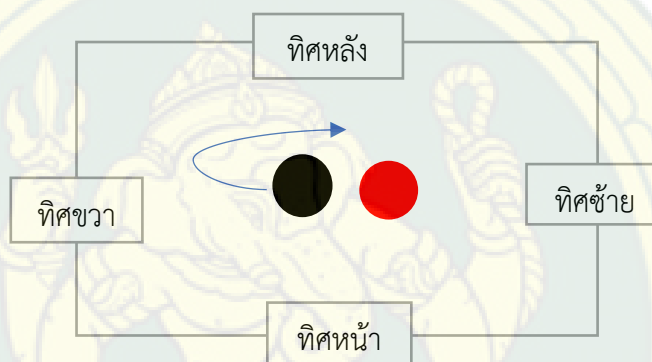
ท่ารำเทพพระราหู เท้าข้างขวาก้าวหน้า เท้าข้างซ้ายวางหลัง ปฏิบัติท่าขยับเท้าไปทางทิศซ้าย มือทั้งสองข้างจับเข้าหาระหว่างอก โดยถืออาวุธมือขวา แล้วค่อยๆเดินมือทั้งสองคายจับเป็นตั้งวงกลาง ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ ปฏิบัติท่าเก็บเท้าไปทางทิศซ้าย โดยขาทั้งสองข้างย่อลงเล็กน้อยส้นเท้าชิดฝ่ามือข้างขวาและบริเวณกลางหลังเทพพระราหู มือซ้ายจับเข้าหาลำตัวระดับตั้งวงบน ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ภาพที่ 76 ท่ารำที่ 9

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงร่ำ

ทิศทาง ทิศหน้า

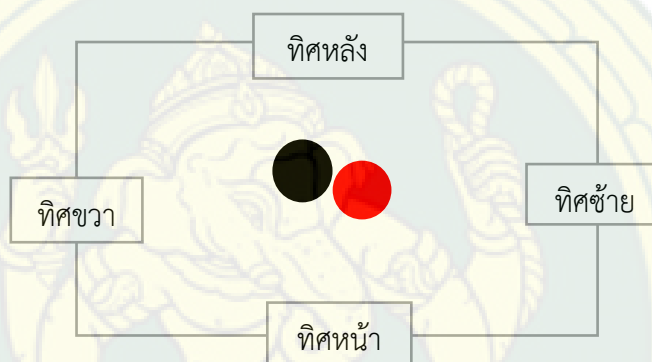
ท่ารำเทพพระราหู (ฉายอาวุธ) จรดเท้าขวาก้าวหน้า ยึดยุบ มือขวาตั้งวงกลางเหยียดตั้งหงาย ท้องแขนทิ้งปลายอาวุธลง มือซ้ายตั้งวงบน ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย เคลื่อนที่ลักษณะครึ่งวงกลมไปทิศด้านหลังของพญาครุฑเพื่อขึ้นทรงพญาครุฑ

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ นั่งลงทับสันเท้าขวาตั้งเข่าซ้ายขึ้น มือทั้งสองข้างตั้งวงนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ภาพที่ 77 ทำรำที่ 10

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงร่ำ

ทิศทาง ทิศหน้า

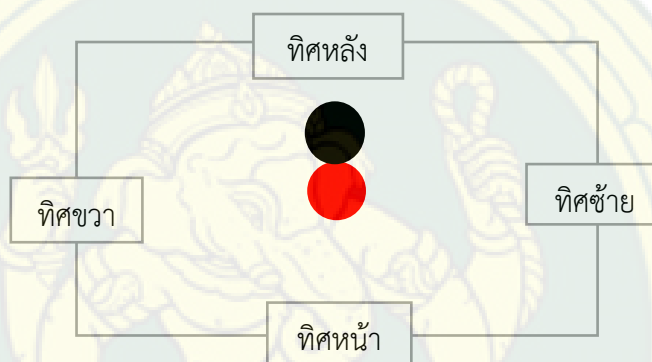
ทำรำเทพพระราหู ยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา เท้าซ้ายเหยียบบนฝ่าเท้าขวาของพญาครุฑมือซ้ายสอดจีบขึ้นคางจีบตั้งวงบัวบาน มือข้างขวาลงวงถืออาวุธพาดลงบนลำแขน ศีรษะหันมองทางทิศซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ ลักษณะทำนั่งคุกเข่าแต่กระดกเท้าขวาขึ้นไปข้างหลัง มือขวาจีบหงายแขนเหยียดตั้งหงายท้องแขนระดับเสมอหัวไหล่ มือซ้ายตั้งวงบน ศีรษะหันมองทางทิศขวา

ภาพที่ 78 ทำรำที่ 11

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงร่ำ

ทิศทาง ทิศหน้า

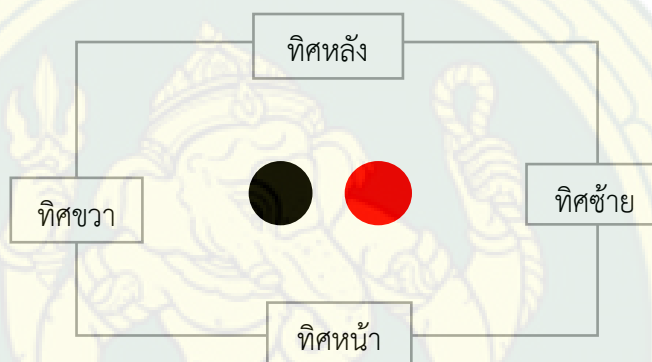
ทำรำเทพพระราหู เข้าข้างซ้ายเหยียบบนหน้าขาชิดเอวด้านซ้ายของพญาครุฑ (ทรงครุฑ) มือทั้งสองตั้งวงระดับวงกลางโดยมือขวาถืออาวุธ ศีรษะหันมองทางทิศด้านหน้าตรง

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ (ท่าพระครุฑพ่าห์) โดยปฏิบัติลักษณะท่านั่งยอง กางหัวเข้าทั้งสองข้างออกโดยก้นทับลงบนสันเท้าทั้งสองข้าง มือทั้งสองตั้งวงระดับวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านหน้าตรง

ภาพที่ 79 ทำรำที่ 12

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้ตตุ้

ทิศทาง ทิศหน้า

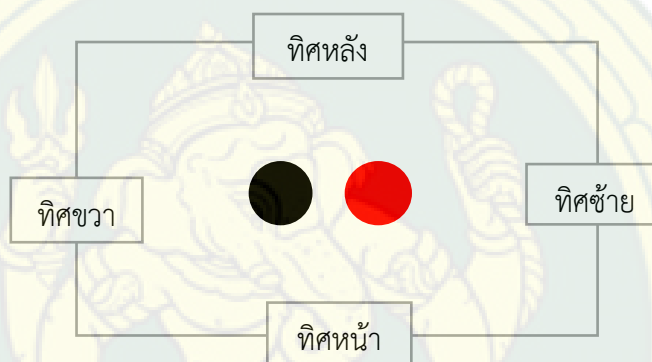
ทำรำเทพพระราหู ขาทั้งสองข้างย่อลงเต็มเหลี่ยม มือทั้งสองลงวางตั้งวงยักษ์ มือขวาถืออาวุธ ศีรษะหันมองทางทิศด้านหน้าตรง

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ ขาทั้งสองข้างย่อลงเต็มเหลี่ยม มือทั้งสองลงวางตั้งวงล่างนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านหน้าตรง

ภาพที่ 80 ท่ารำที่ 13

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำเทพพระราหู (กระเทียบพันหงายมือ) จังหวะที่ 1 มือขวางอหงายท้องแขนเข้าหาลำตัว มือซ้ายจับส่งหลัง และเท้าขวาขึ้นกระเทียบเท้าขวาไปข้างหน้า ให้ส้นเท้าขวาใกล้กับส้นเท้าซ้ายลักษณะย่อเข้าแบะเหลี่ยม (มือขวากืออาวุธ/ศิระษะทิศด้านหน้าตรง)

จังหวะที่ 2 ยกเท้าซ้ายขึ้นกระเทียบเท้าซ้ายไปข้างหน้า ให้ส้นเท้าซ้ายใกล้กับส้นเท้าขวาลักษณะย่อเข้าและแบะเหลี่ยมน้ำหนักตัวอยู่ที่เข้าซ้าย พร้อมกับเดินมือซ้ายสอดคายจับตั้งวงบัวบาน พลิกเดินมือขวาลงวงตั้งวงล่าง (มือขวากืออาวุธ/ศิระษะทิศด้านหน้าตรง)

จังหวะที่ 3 ตะเท้าขวาไปข้างหน้า งอเข้าแบะเหลี่ยม ปลายเท้าชี้ไปทางด้านขวา เดินมือขวาลงวางในเข้า (หน้าขา) ขณะเดียวกับเดินมือซ้ายขึ้นตั้งวงบัวบาน (มือขวากืออาวุธ/ศิระษะทิศด้านหน้าตรง)

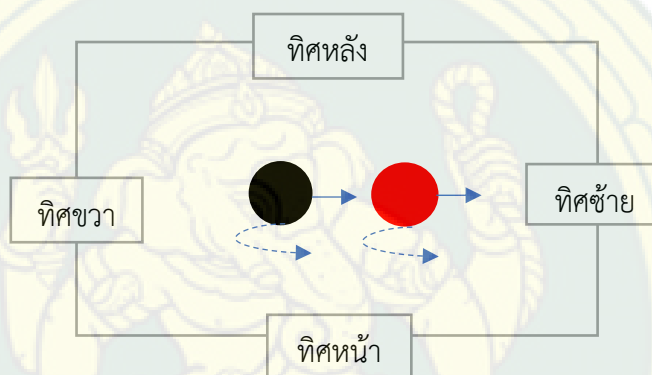
ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ (กระเทียบพันหงายมือ) จังหวะที่ 1 มือขวางอหงายท้องแขนเข้าหาลำตัวทิ้งปลายนิ้วมือลง มือซ้ายจับส่งหลัง และเท้าขวาขึ้นกระเทียบเท้าขวาไปข้างหน้า ให้ส้นเท้าขวาไถ่กับส้นเท้าซ้าย ลักษณะย่อเข้าแบะเหลี่ยม ศีรษะทิศด้านหน้าตรง จังหวะที่ 2 ยกเท้าซ้ายขึ้นกระเทียบเท้าซ้ายไปข้างหน้า ให้ส้นเท้าซ้ายไถ่กับส้นเท้าขวา ลักษณะย่อเข้าและแบะเหลี่ยมน้ำหนักตัวอยู่ที่เท้าซ้าย พร้อมกับเดินมือซ้ายสอดค้ายจับตั้งวงบัวบาน พลิกเดินมือขวาหลวงตั้งวงล่าง ศีรษะทิศด้านหน้าตรง จังหวะที่ 3 ตะเท้าขวาไปข้างหน้า งอเข้าแบะเหลี่ยม ปลายเท้าชี้ไปทางด้านขวา เดินมือขวาหลวงวางในเข้า (หน้าขา) ขณะเดียวกับเดินมือซ้ายขึ้นตั้งวงบัวบาน ศีรษะทิศด้านหน้าตรง

ภาพที่ 81 ทำรำที่ 14

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตุงตุง

ทิศทาง ทิศซ้าย

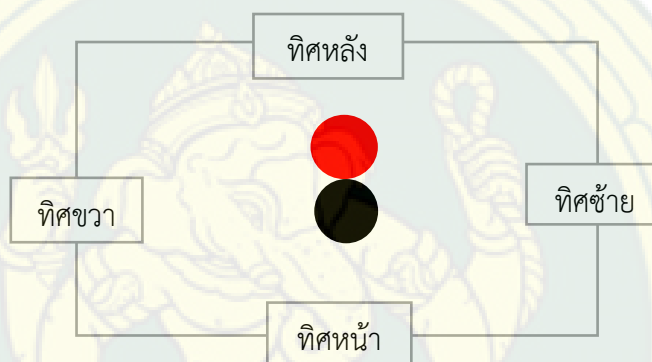
ทำรำเทพพระราหู ละครตุ๊กเข้าขวาไปข้างขวานีบน่อง กดเอวข้างขวาหมุนตัวมาทางทิศด้านซ้าย ยึดขาซ้ายกระทบลงวางเต็มเหลี่ยมพร้อมกับมือขวาเหยียดตั้งไปทิศหน้า มือซ้ายตั้งวงบัวบาน ศีรษะหันมองทิศด้านหน้าตรง

ทิศทาง ทิศซ้าย

ทำรำพญาครุฑ ละครตุ๊กเข้าขวาไปข้างขวานีบน่อง กดเอวข้างขวาหมุนตัวมาทางทิศด้านซ้าย ยึดขาซ้ายกระทบลงวางเต็มเหลี่ยมพร้อมกับมือขวาตั้งวงกลาง มือซ้ายตั้งวงบน นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติ ลักษณะทรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านหน้าตรง

ภาพที่ 82 ทำรำที่ 15

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตุงตุง

ทิศทาง ทิศหน้า

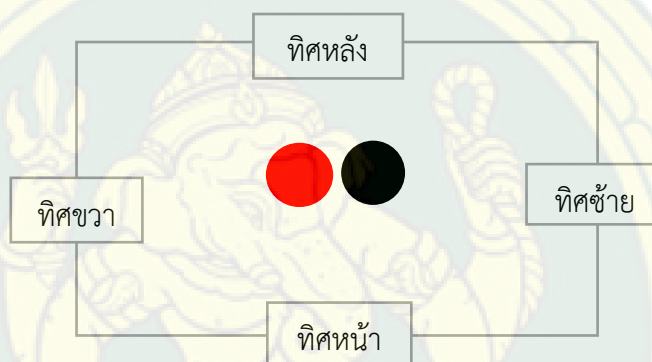
ทำรำเทพพระราหู ยกขาข้างซ้ายหนีบ่องก้าวลงเต็มเหยี่ยม (ท่าผาลา)มือซ้ายจับปรกข้างระดับวงบนแล้วม้วนกายจับเป็นตั่งวงบน มือข้างขวาถืออาวุธระดับวงกลางแล้วเดินมือพลิกหงายท้องแขนงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อยทิ้งปลายอาวุธลง ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ทิศทาง ทิศหลัง

ทำรำพญาครุฑ หมุ่นตัวกลับหลังยกขาข้างซ้ายหนีบ่องก้าวลงเต็มเหยี่ยม (ท่าผาลา)มือซ้ายจับปรกข้างระดับวงบนแล้วม้วนกายจับเป็นตั่งวงบน มือข้างขวาถืออาวุธระดับวงกลางแล้วเดินมือพลิกหงายท้องแขนงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อยทิ้งปลายนิ้วลง ศีรษะหันมองทิศด้านขวา นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านขวา

ภาพที่ 83 ทำรำที่ 16

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

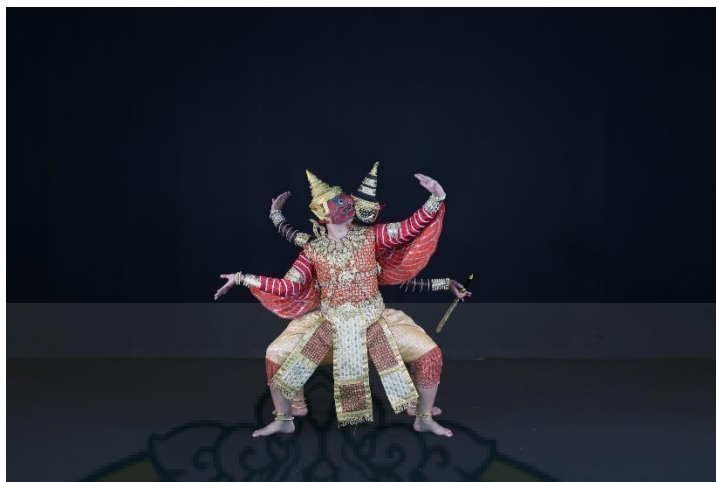
ทำนองเพลง เพลงตุ้งตุ้ง

ทิศทาง ทิศซ้าย

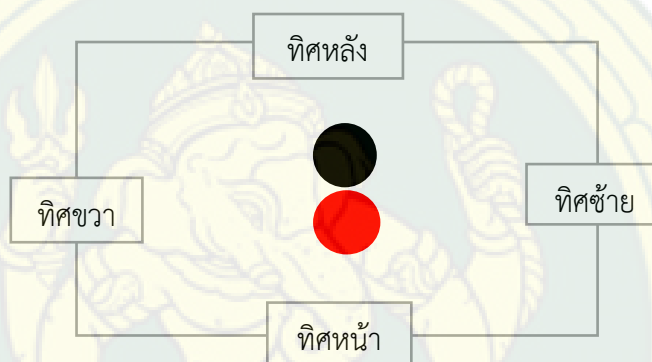
ทำรำเทพพระราหู พลิกตัวมาทิศด้านซ้ายยกขาข้างขวาหนีบน่องก้าวลงเต็มเหยี่ยม (ท่าผาลา) มือขวาถืออาวุธปฏิบัติลักษณะท่าจับปรกข้างระดับวงบนแล้วม้วนกายจับเป็นตั้งวงบน มือข้างซ้ายตั้งวงระดับวงกลางแล้วเดินมือพลิกหงายท้องแขน งอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อยทิ้งปลายนิ้วลง ศีรษะหันมองทิศด้านหน้า

ทิศทาง ทิศขวา

ทำรำพญาครุฑ พลิกตัวมาทิศด้านขวายกขาข้างขวาหนีบน่องก้าวลงเต็มเหยี่ยม (ท่าผาลา) มือขวาจับปรกข้างระดับวงบนแล้วม้วนกายจับเป็นตั้งวงบน มือซ้ายตั้งวงระดับวงกลางแล้วเดินมือพลิกหงายท้องแขน งอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อยทิ้งปลายนิ้วลง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านหลัง

ภาพที่ 84 ท่ารำที่ 17

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุงตุง

ทิศทาง ทิศหน้า

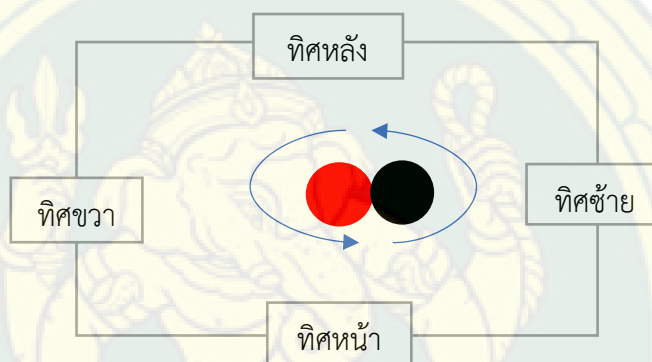
ท่ารำเทพพระราหู พลิกตัวมาทิศด้านหน้ายกขาข้างซ้ายหนีบง่าวลงเต็มเหลี่ยม (ท่าพาลา) มือซ้ายจับปรกข้างระดับวงบนแล้วมีวนค้ายจับเป็นตั้งวงบน มือข้างขวาถืออาวุธระดับวงกลางแล้วเดินมือ พลิกหงายท้องแขนงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อยทิ้งปลายอาวุธลง ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทิศทาง ทิศหลัง

ท่ารำพญาครุฑ พลิกตัวมาทิศด้านหลังยกขาข้างซ้ายหนีบง่าวลงเต็มเหลี่ยม (ท่าพาลา) มือซ้ายจับปรกข้างระดับวงบนแล้วมีวนค้ายจับเป็นตั้งวงบน มือข้างขวาถืออาวุธระดับวงกลางแล้วเดินมือ พลิกหงายท้องแขนงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อยทิ้งปลายนิ้วลง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะ กรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านซ้าย

ภาพที่ 85 ท่ารำที่ 18

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศหน้า

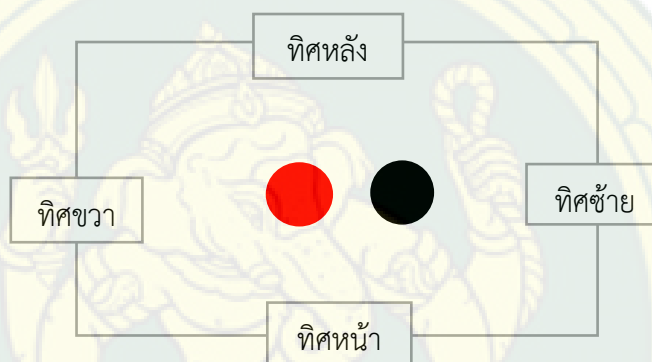
ท่ารำเทพพระราหู หมุ่นพลิกตัวมาทิศด้านหน้า ยกขาข้างขวาทรงตัวด้วยขาข้างซ้าย (ท่าผาลา) มือซ้ายจับปรกข้างระดับวงบนแล้วมีวนกายจับเป็นตั้งวงบน มือข้างขวาถืออาวุธระดับวงกลางแล้วเดินมือ พลิกหงายท้องแขนงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อยทิ้งปลายอาวุธลง ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ พลิกกลับหลังวนรอบตัวเทพพระราหูมาทิศด้านหน้าแล้วนั่งลงยกกันตั้งเข้า ขาข้างขวาขึ้น มือข้างซ้ายตั้งวงระดับวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก หงายท้องแขน ข้างขวาวางบนหน้าขาข้างขวาหงายแบฝ่ามือรองรับเท้าเทพพระราหู ศีรษะหันมองทางทิศด้านซ้าย

ภาพที่ 86 ท่ารำที่ 19

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

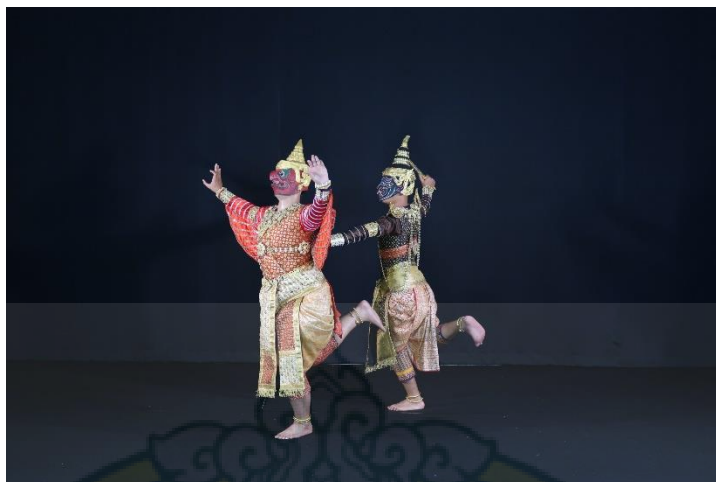
ทำนองเพลง เพลงตุ้งตุ้ง

ทิศทาง ทิศซ้าย

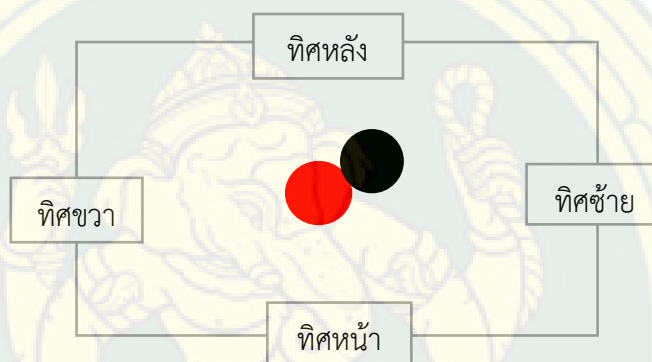
ท่ารำเทพพระราหู หมุ่นพลิกตัวมาทิศด้านซ้าย ยกเท้าซ้ายหนีบ่องก้าวลงเต็มเหยียด มือทั้งสองปฏิบัติท่าล่อแก้วระหว่างหน้าอก แล้วเดินมือทั้งสองแทงออกแขนเหยียดตั้ง คายมือตั้งวงระดับวงกลางมือขวาถืออาวุธ ศีรษะหันมองทิศด้านหลัง

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ ลุกขึ้นยืนพลิกตัวมาทิศด้านขวา กระโดดด้วยขาข้างขวา ซ้าย ขวา ลงเต็มเหยียดพร้อมกดลำตัวโน้มไปด้านหน้าแล้วกระชากตั้งลำตัวตั้งตรง มือทั้งสองข้างตั้งวงระดับวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะทรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านหน้า

ภาพที่ 87 ท่ารำที่ 20

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศขวา (เฉียงขวาทิศด้านหน้า)

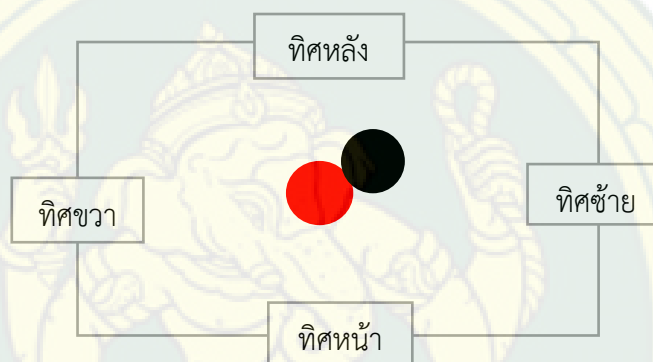
ท่ารำเทพพระราหู (ท่าโจนจับ) หมุนพลิกตัวกระโดดมาทิศด้านขวาโดยก้าวเท้าซ้ายกระดกหลังเท้าข้างขวา มือข้างซ้ายเหยียดตั้งฝ่ามือแตะที่หลังพญาครุฑ มือขวาถืออาวุธระดับวงบนพร้อมควงอาวุธ ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทิศทาง ทิศขวา (เฉียงขวาทิศด้านหน้า)

ท่ารำพญาครุฑ (ท่าโผยบิน) เบี่ยงตัวมาทางทิศด้านขวาเล็กน้อย ทรงตัวขาข้างซ้าย ขาข้างขวา กระดกหลัง มือทั้งสองข้างตั้งวงระดับวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านขวา

ภาพที่ 88 ท่ารำที่ 21

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศขวา (เฉียงขวาทิศด้านหน้า)

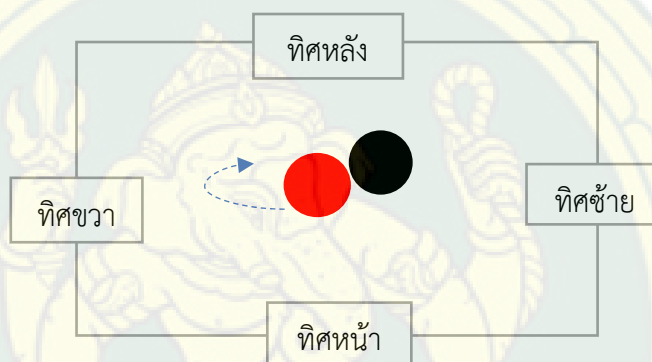
ท่ารำเทพพระราหู พลิกตัวกลับมาทิศด้านหน้า ยืนทรงตัวด้วยเท้าข้างซ้าย เท้าข้างขวาเหยียบบนฝ่าเท้าข้างซ้ายของพญาครุฑ แหงมือซ้ายขึ้นตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธระดับวงล่างวางทาบลงบนหัวเข้าข้างขวา ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทิศทาง ทิศขวา (เฉียงขวาทิศด้านหน้า)

ท่ารำพญาครุฑ ยกขาข้างขวาตั้งเข้าไปข้างหน้าแล้วก้าวหน้านั่งลงวางตั้งเข้าข้างขวา กระดกหลังขาข้างซ้าย มือทั้งสองข้างตั้งวงกลางชิดกันระหว่างใบหน้า แล้วเดินมือทั้งสองกางแขนออกตั้งวงระดับวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านขวา

ภาพที่ 89 ท่ารำที่ 22

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศขวา (เฉียงขวาทิศด้านหน้า)

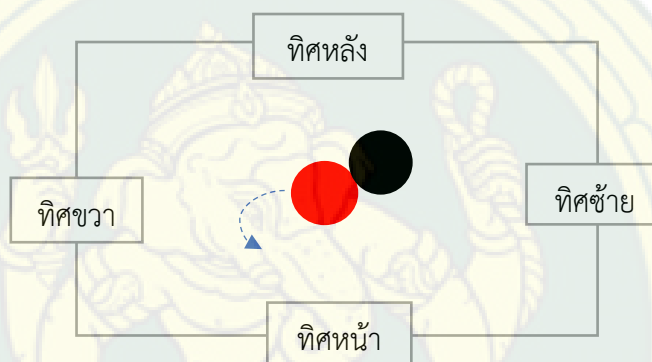
ท่ารำเทพพระราหู พลิกตัวหันมาทิศด้านหลัง วางขาข้างขวายกขาข้างซ้ายหนีบองวางลงเต็มเหลี่ยม มือซ้ายตั้งวงกลางวางลงบนฝ่ามือข้างขวาของพญาครุฑ มือขวาถืออาวุธปฏิบัติท่าเง้อโดยพลิกมือเข้าระดับหน้าอกแล้วดึงมือหงายท้องแขนเหยียดตั้งออกข้างลำตัว ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทิศทาง ทิศขวา (เฉียงขวาทิศด้านหน้า)

ท่ารำพญาครุฑ พลิกตัวหันมาทิศด้านหลัง นั่งทับสันเท้าข้างขวา ขาข้างซ้ายตั้งเข้าขึ้น มือซ้ายตั้งวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก มือข้างขวาตั้งวงกลางหงายแบฝ่ามือรองรับข้อมือของเทพพระราหู ศีรษะหันมองทางทิศด้านซ้าย

ภาพที่ 90 ท่ารำที่ 23

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุงตุง

ทิศทาง ทิศขวา (เฉียงขวาทิศด้านหน้า)

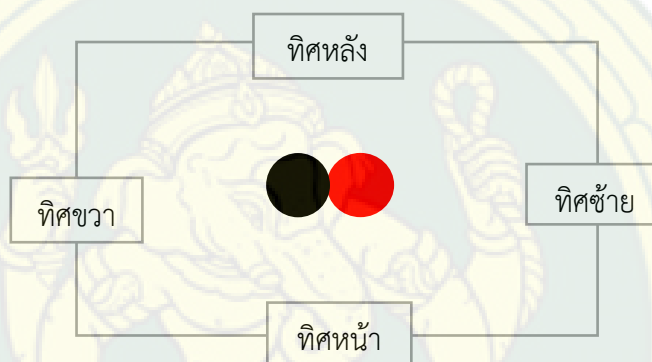
ท่ารำเทพพระราหู พลิกตัวหันมาทิศด้านหน้า วางขาข้างซ้ายยกขาข้างขวาหนีบนั่งวางลงเต็มเหลี่ยม (ท่าพาลา) มือขวาถืออาวุธลักษณะจับปรกข้างระดับวงบนแล้วม้วนเดินข้อมือออกเป็นตั้งวงบนวางทาบลงบนฝ่ามือข้างขวาของพญาครุฑ มือข้างซ้ายตั้งวงระดับวงกลางแล้วเดินมือพลิกหงายท้องแขนงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อยทิ้งปลายนิ้วมือลง ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทิศทาง ทิศขวา (เฉียงขวาทิศด้านหน้า)

ท่ารำพญาครุฑ พลิกตัวหันมาทิศด้านหน้า นั่งทับสันเท้าข้างซ้าย ขาข้างขวาตั้งเข้าขึ้น มือซ้ายตั้งวงกลาง มือขวาตั้งวงระดับวงบนโดยฝ่ามือรองรับแขนข้างขวาของเทพพระราหู นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านขวา

ภาพที่ 91 ทำรำที่ 24

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

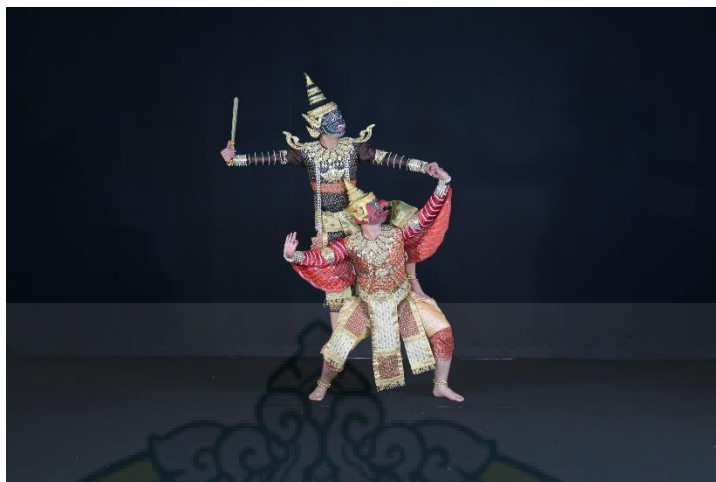
ทำนองเพลง เพลงตุงตุง

ทิศทาง ทิศหน้า

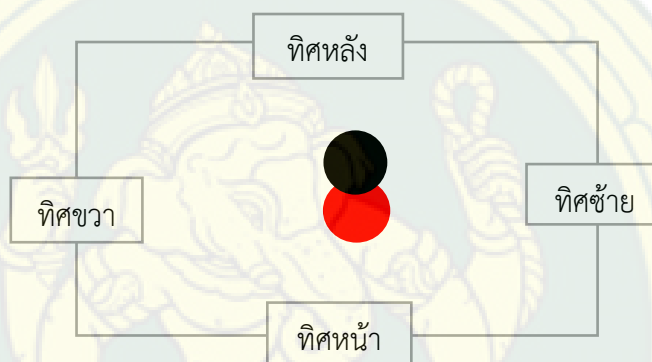
ทำรำเทพพระราหู ยึดยุบเดินเคลื่อนตัวกลับหลังหัน เคลื่อนที่กลับสู่ทิศด้านหน้าตรง เก็บชอยเท้าพร้อมกล่อมไหล่เล็กน้อย เมื่อถึงตำแหน่งที่ให้ก้าวเท้าข้างขวา ยกเท้าข้างซ้ายเหยียบที่ข้อพับเข้าข้างซ้ายด้านหลังของพญาครุฑ เพื่อเตรียมขึ้นลอยที่ 2 มือข้างซ้ายเหยียดตั้งฝ่ามือแตะที่หลังพญาครุฑ มือขวาคืออาวุธระดับวงบนพร้อมควงอาวุธ ศีรษะหันมองทิศด้านหน้าตรง

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ ลุกขึ้น เคลื่อนตัวกลับหลังหัน เคลื่อนที่กลับสู่ทิศด้านหน้าตรง เก็บชอยเท้าพร้อมกล่อมไหล่เล็กน้อย เมื่อถึงตำแหน่งที่ให้ก้าวเท้าข้างขวา ยกขาข้างซ้ายขึ้นหนีบร่องวางลงเต็มเหลี่ยมเพื่อเตรียมให้เทพพระราหูขึ้นลอยที่ 2 มือทั้งสองข้างตั้งวงระดับวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านหน้าตรง

ภาพที่ 92 ท่ารำที่ 25

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำเทพพระราหู หยุดตรงตัวยืนด้วยขาข้างขวา เท้าข้างซ้ายเหยียบที่ข้อพับเข่าทางด้านหลังข้างขวาของพญาครุฑ มือข้างซ้ายเหยียดตั้งฝ่ามือแตะที่หลังพญาครุฑ มือขวาถืออาวุธระดับวงบน ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย จากนั้นปฏิบัติท่ารำ (ชั้นลอยที่ 2) เท้าซ้ายเหยียบบริเวณหน้าขาชิดกับข้างเอดด้านซ้าย เท้าข้างซ้ายเหยียบที่ข้อพับเข่าทางด้านหลังข้างขวาของพญาครุฑ แล้วถีบลำตัวขึ้น มือซ้ายเหยียดตั้งจับประสานกับมือข้างซ้ายของพญาครุฑ มือซ้ายขวาปฏิบัติท่าเงี้ยวโดยพลิกมือเข้าระดับหน้าอกแล้วดึงมือหงายท่อนแขนเหยียดตั้งออกข้างลำตัว ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

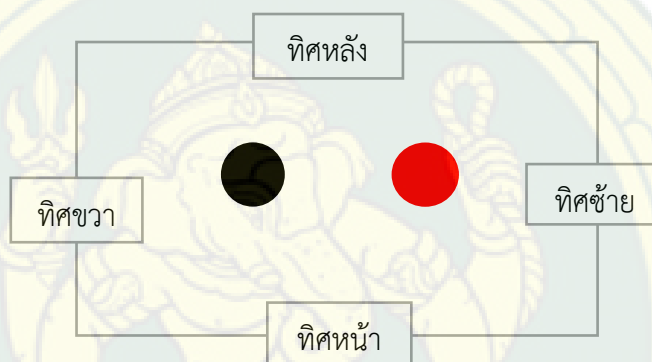
ทิศทาง ทิศหน้า

ทำราพญาครุฑ โขยกเท้าไปทางทิศด้านซ้าย กระโดดด้วยเท้าข้างซ้าย ขวา ซ้ายลงเต็มเหลี่ยม โดยหลบเหลี่ยมขาข้างซ้ายเล็กน้อย มือขวาตั้งวงกลางนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก มือซ้ายตั้งวงระดับวงบนจับประสานกับมือข้างซ้ายของเทพพระราหู ศีรษะหันมองทางทิศด้านซ้าย

ภาพที่ 93 ทำรำที่ 26

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศหลัง

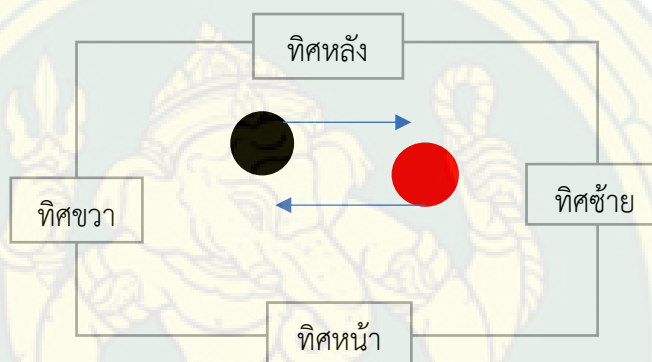
ทำรำเทพพระราหู (ท่าตะลึงตึก) กระทบเท้าขวาลง สลับกับกระทบเท้าซ้ายและกระทบเท้าขวาลงที่พื้น ยืนทรงตัวด้วยเท้าข้างซ้าย ยกขาข้างขวาหนีบ่อง มือข้างขวาถืออาวุธตั้งวงระดับวงบนโดยพลิกข้อมือเข้าหาลำตัว มือซ้ายตั้งวงระดับวงกลาง ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ (ท่าตะลึงตึก) กระทบเท้าขวาลง สลับกับกระทบเท้าซ้ายและกระทบเท้าขวาลงที่พื้น ยืนทรงตัวด้วยเท้าข้างซ้าย ยกขาข้างขวาหนีบ่อง มือข้างขวาจับตั้งวงระดับวงบนโดยพลิกข้อมือเข้าหาลำตัว มือซ้ายตั้งวงระดับวงกลาง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ภาพที่ 94 ท่ารำที่ 27

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศหน้า

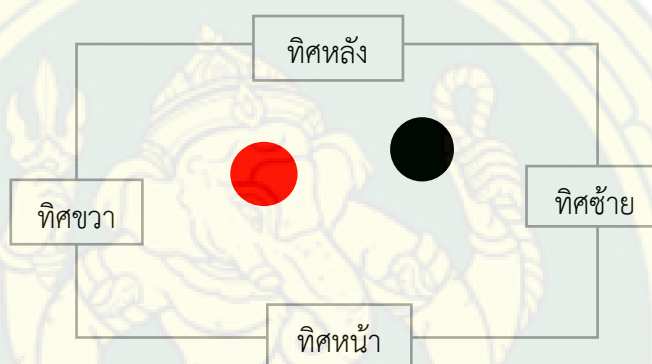
ท่ารำเทพพระราหู หมุ่นพลิกกลับตัวมาทิศด้านหน้า ยืนทรงตัวด้วยเท้าข้างขวา ยกขาข้างซ้ายหนีบน่อง มือข้างขวาถืออาวุธตั้งวงระดับวงกลาง มือข้างซ้ายจับตั้งวงระดับวงบนโดยพลิกข้อมือเข้าหาลำตัว แล้วยึดตั้งเข่ายุบกระทบสั้นเท้าข้างขวาลง พร้อมเก็บเท้าเดินมือข้างซ้ายม้วนคายนจับสลับแทนที่กันกับพญาครุฑ ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ทิศทาง ทิศหลัง

ท่ารำพญาครุฑ หมุ่นพลิกกลับตัวมาทิศด้านหลัง ยืนทรงตัวด้วยเท้าข้างขวา ยกขาข้างซ้ายหนีบน่อง มือข้างขวาทั้งวงระดับวงกลางนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก มือข้างซ้ายจับตั้งวงระดับวงบนโดยพลิกข้อมือเข้าหาลำตัว แล้วยึดตั้งเข่ายุบกระทบสั้นเท้าข้างขวาลง พร้อมเก็บเท้าเดินมือข้างซ้ายม้วนคายนจับสลับแทนที่กันกับเทพพระราหู ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ภาพที่ 95 ทำรำที่ 28

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศหน้า

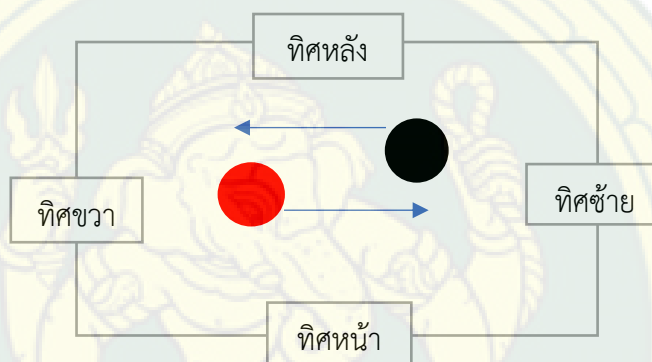
ทำรำเทพพระราหู ก้าวกระโดดด้วยขาข้างขวา ซ้ายแล้วลงเต็มเหยียดน้ำหนักตัวทางด้านซ้าย (ท่าจีบยาว) มือขวาถืออาวุธปฏิบัติท่าจีบยาวโดยมือข้างขวาจีบหงาย หงายท้องแขนเหยียดตั้งออกข้าง ลำตัวเสมอระดับหัวไหล่ มือข้างซ้ายตั้งวงบน ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทิศทาง ทิศหลัง

ทำรำพญาครุฑ ก้าวกระโดดด้วยขาข้างขวา ซ้ายแล้วลงเต็มเหยียดน้ำหนักตัวทางด้านซ้าย (ท่าจีบยาว) มือขวาปฏิบัติท่าจีบยาวโดยมือข้างขวาจีบหงาย หงายท้องแขนเหยียดตั้งออกข้างลำตัวเสมอระดับหัวไหล่ มือข้างซ้ายตั้งวงบน ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ภาพที่ 96 ท่ารำที่ 29

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุงตุง

ทิศทาง ทิศหน้า

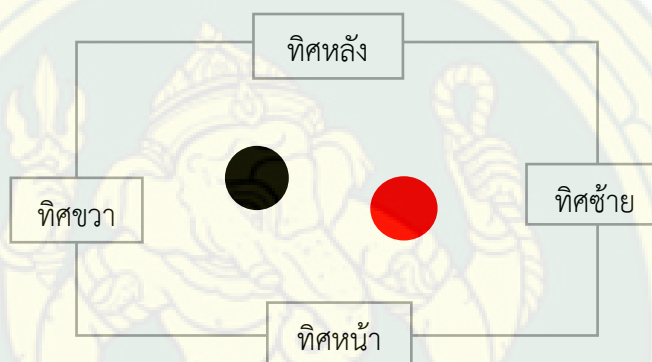
ท่ารำเทพพระราหู (ท่าตะลึงตึก) กระเทียบเท้าขวาลงสลับกับกระเทบเท้าซ้ายและกระเทบเท้าขวาลงที่พื้น ยืนทรงตัวด้วยเท้าข้างซ้าย ยกขาข้างขวาหนีบน้อง มือข้างขวาถืออาวุธตั้งวงระดับวงบนโดยพลิกข้อมือเข้าหาลำตัว มือซ้ายตั้งวงระดับวงกลาง แล้วยึดตั้งเข้ายุบกระเทบสันเท้าข้างขวาลง พร้อมเก็บเท้าเดินมือข้างซ้ายม้วนคายจิบสลับแทนที่กันกับพญาครุฑ ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทิศทาง ทิศหลัง

ท่ารำพญาครุฑ (ท่าตะลึงตึก) กระเทียบเท้าขวาลงสลับกับกระเทบเท้าซ้ายและกระเทบเท้าขวาลงที่พื้น ยืนทรงตัวด้วยเท้าข้างซ้าย ยกขาข้างขวาหนีบน้อง มือข้างขวาจับตั้งวงระดับวงบนโดยพลิกข้อมือเข้าหาลำตัว มือซ้ายตั้งวงระดับวงกลาง นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก แล้วยึดตั้งเข้ายุบกระเทบสันเท้าข้างขวาลง พร้อมเก็บเท้าเดินมือข้างซ้ายม้วนคายจิบสลับแทนที่กันกับเทพพระราหู ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ภาพที่ 97 ท่ารำที่ 30

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุ้มตุ้

ทิศทาง ทิศหน้า

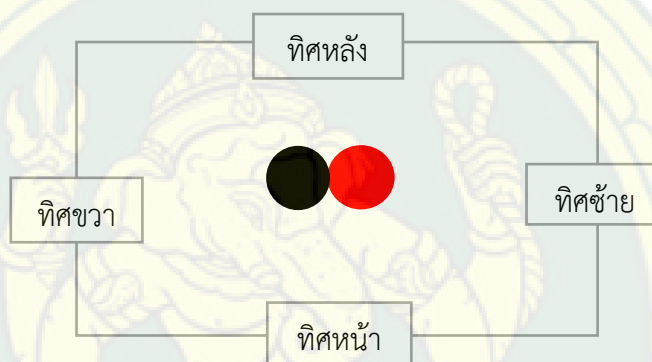
ท่ารำเทพพระราหู ก้าวกระโดดด้วยขาข้างซ้าย ขวาลงเต็มเหลี่ยมน้ำหนักตัวทางด้านขวา (ท่าจีบยาว) มือขวาถืออาวุธตั้งวงระดับวงบน มือข้างซ้ายปฏิบัติท่าจีบยาวโดยมือข้างขวาจีบหงาย หงายท้องแขนเหยียดตั้งออกข้างลำตัวเสมอระดับหัวไหล่ ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทิศทาง ทิศหลัง

ท่ารำพญาครุฑ ก้าวกระโดดด้วยขาข้างซ้าย ขวาลงเต็มเหลี่ยมน้ำหนักตัวทางด้านขวา (ท่าจีบยาว) มือซ้ายปฏิบัติท่าจีบยาวโดยมือข้างขวาจีบหงาย หงายท้องแขนเหยียดตั้งออกข้างลำตัวเสมอระดับหัวไหล่ มือข้างขวาตั้งวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ภาพที่ 98 ท่ารำที่ 31

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตุงตุง

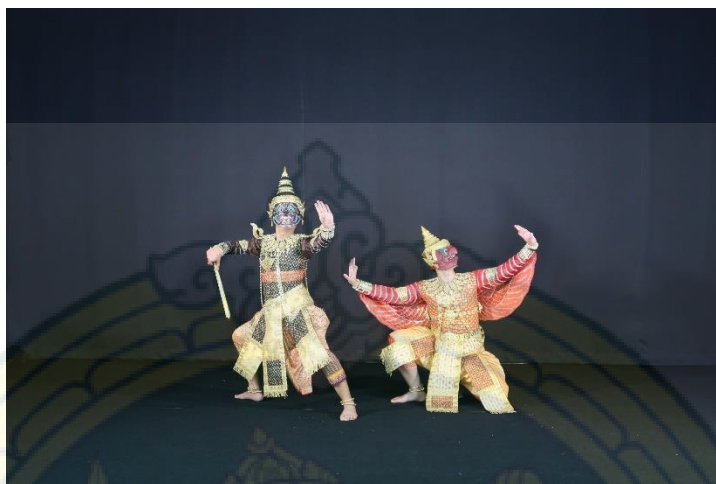
ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำเทพพระราหู ก้าวกระโดดด้วยขาข้างขวา ซ้ายพร้อมเตะขาข้างซ้ายเหยียดตั้งวางพลาดลงบนหัวเข้าข้างซ้ายของพญาครุฑ ย่อเข้าข้างขวาเล็กน้อย (จับป้องกัน) มือข้างซ้ายจับคว่ำระดับตั้งวงบนมือข้างขวาถืออาวุธทิ้งปลายอาวุธลงโดยตั้งวงระดับวงกลางพลิกหงายท้องแขนงอแขนเข้าหาลำตัวเล็กน้อย ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

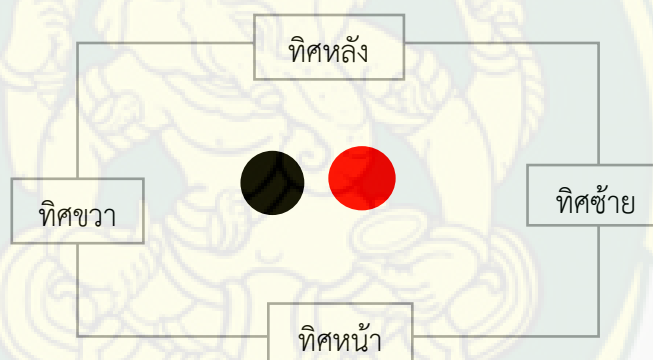
ทิศทาง ทิศหลัง

ท่ารำพญาครุฑ นั่งลงคุกเข่าทับสันเท้าข้างขวา ตั้งเข่าขาข้างซ้ายขึ้น มือซ้ายวางบนหัวเข้าข้างซ้ายเพื่อจับข้อเท้าของเทพพระราหู มือข้างขวาตั้งวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ทำรำการแสดงสร้างสรรค์ ชุดเทพพระราหูทรงครุฑ
 ช่วงที่ 2 บารมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์แห่งเทพพระราหู

ภาพที่ 99 ทำรำที่ 32

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เสียงดนตรีผสมซาวด์เสียงเอฟเฟกต์

ทิศทาง ทิศขวา

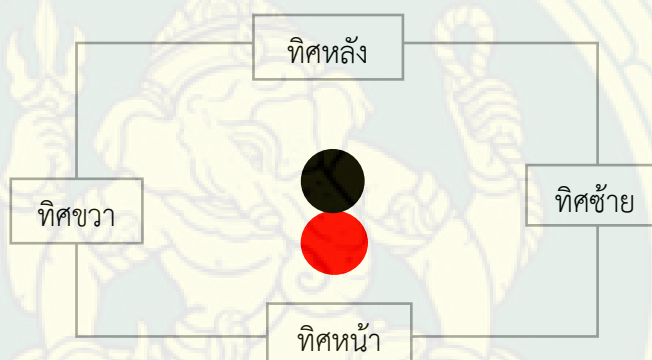
ทำรำเทพพระราหู ก้าวข้างขาข้างขวาลงเต็มเหลี่ยมทางทิศด้านหลังนำหน้าตัวอยู่ที่ขาข้างขวามือข้างขวาลืออาวุธทั้งปลายอาวุธลงวงระดับอก มือข้างซ้ายตั้งวงบน ศีรษะหันมองทิศด้านหน้า

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ กลับพลิกตัวหันมาทิศด้านหน้าโดยนั่งลงคุกเข่าทับส้นเท้าข้างซ้าย ตั้งเข่าขาข้างขวาขึ้น มือทั้งสองข้างตั้งวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ภาพที่ 100 ท่ารำที่ 33

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง (เสียงอ่านบทสวดบูชาพระราหู) ยัส สา นุส สะ ระ เณ นา ปี

ทิศทาง ทิศหน้า

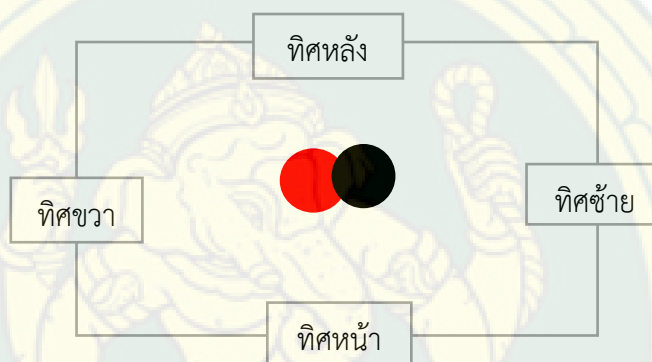
ท่ารำเทพพระราหู (ชั้นลอยที่ 3) เท้าข้างขวาเหยียบหน้าข้างขวาของพญาครุฑบริเวณชิดเอวแล้ว ถีบตัวขึ้นก้าวเท้าข้างซ้ายเหยียบลงบนหัวไหล่ข้างซ้ายของพญาครุฑ มือข้างขวาลงวางพาดปลายอาวุธไว้บน แขนข้างขวา มือข้างซ้ายวางทาบไว้บนหัวเข่าข้างซ้าย กล่อมไบหน้าตามทำนองเสียงบทสวดเล็กน้อย

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ นั่งคุกเข่าทับสันเท้าข้างซ้าย ตั้งเข่าขวาข้างขวาขึ้น มือทั้งสองข้างตั้งวางบน นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทิศด้านขวา

ภาพที่ 101 ทำรำที่ 34

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตระเทวาประสิทธิ์

ทิศทาง ทิศหน้า

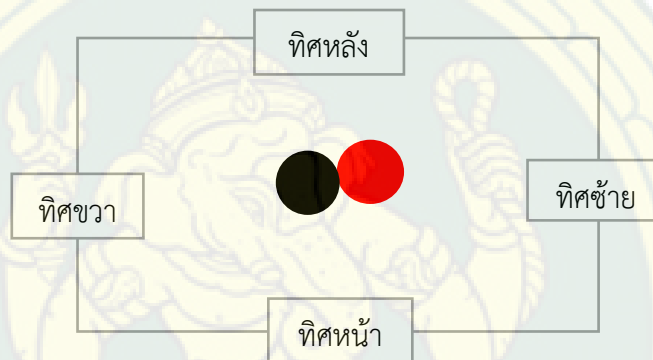
ทำรำเทพพระราหู ประสมเท้าแล้วประเท้าข้างขวาขึ้นหนีบนอง ก้าวลงเต็มเหยียด ใช้ตัวถ่ายน้ำหนักพร้อมกล่อมหน้า 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ มือทั้งสองพนมมือทิ้งปลายทิ้งลง พร้อมกับเดินมือขึ้นพนมไว้ระดับอก ลักษณะการถืออาวุธโดยวางปลายอาวุธพาดไปตามลำแขนข้างขวา

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ (ท่าพระครุฑพ่าห์) โดยปฏิบัติลักษณะทำนองยอง กางหัวเข้าทั้งสองข้างออกโดยกันทับลงบนสันเท้าทั้งสองข้าง ใช้ตัวถ่ายน้ำหนักพร้อมกล่อมหน้า 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ มือข้างขวาตั้งวงระดับวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะทรงเล็บนก มือข้างซ้ายใช้ฝ่ามือแตะที่ด้านหลัง(เอว) ของเทพพระราหู

ภาพที่ 102 ทำรำที่ 35

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตระเทวาประสิทธิ์

ทิศทาง ทิศหน้า

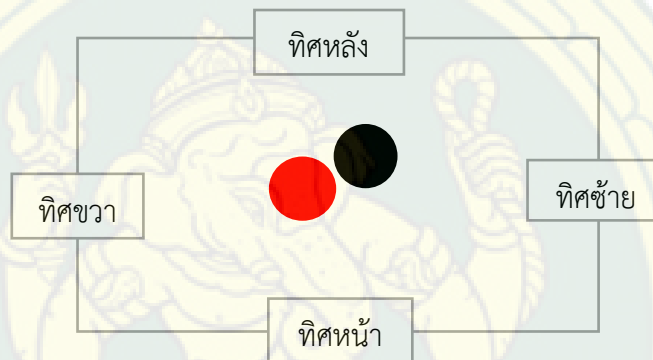
ทำรำเทพพระราหู ประสมเท้าแล้วประเท้าข้างซ้ายขึ้นหนีบป้อง ก้าวลงเต็มเหยียด ใช้ตัวถายน้ำหนักพร้อมกล่อมหน้า 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ มือทั้งสองพนมมือทิ้งปลายทิ้งลง พร้อมกับเดินมือขึ้นพนมไว้ระดับอก ลักษณะการถืออาวุธโดยวางปลายอาวุธพาดไปตามลำแขนข้างขวา

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ (ท่าพระครุฑพ่าห์) โดยปฏิบัติลักษณะทำนองยอง กางหัวเข้าทั้งสองข้างออกโดยก้นทับลงบนสันเท้าทั้งสองข้าง ใช้ตัวถายน้ำหนักพร้อมกล่อมหน้า 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ มือข้างซ้ายตั้งวงระดับวงบนนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก มือข้างขวาใช้ฝ่ามือแตะที่ด้านหลัง(เอว) ของเทพพระราหู

ภาพที่ 103 ทำรำที่ 36

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตระเวาประสิทธิ์

ทิศทาง ทิศหน้า

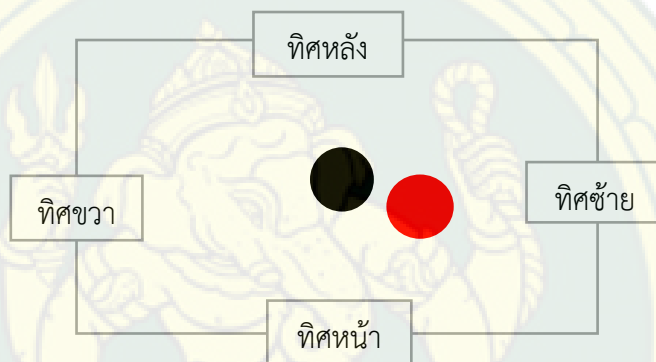
ทำรำเทพพระราหู ประสมเท้าแล้วประเท้าข้างขวาขึ้นหนีบอง ก้าวลงเต็มเหยี่ยม ใช้ตัวถ่ายน้ำหนักพร้อมกล่อมหน้า 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่าสอดสร้อย)มือข้างขวาปฏิบัติท่าลักษณะจีบหงายระดับวงล่างโดยถืออาวุธม้วนเข้าหาลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงระดับวงบน

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ เคลื่อนที่โดยเดินคลานเข้าเปลี่ยนมาทิศขวา เยื้องอยู่ทางด้านหน้าของเทพพระราหูปฏิบัติทำนั่งคุกเข่า กระดกหลังขาข้างซ้าย ใช้ตัวถ่ายน้ำหนักพร้อมกล่อมหน้า 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่าสอดสร้อย)มือข้างขวาจีบหงายระดับวงล่าง มือข้างซ้ายตั้งวงระดับวงบน

ภาพที่ 104 ทำรำที่ 37

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตระเวาประสิทธิ์

ทิศทาง ทิศหน้า

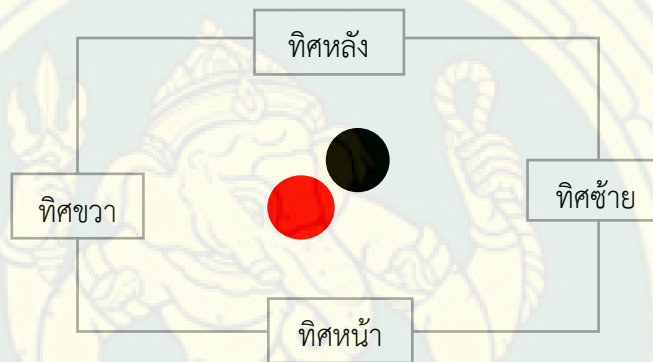
ทำรำเทพพระราหู ประสมเท้าแล้วประเท้าข้างซ้ายขึ้นหนีบนอง ก้าวลงเต็มเหลี่ยม ใช้ตัวถ่าย
 หน้านักพร้อมกล่อมหน้า 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่าสอดสร้อย)มือข้างขวาถืออาวุธตั้งวงระดับวงบน
 มือข้างซ้ายจับหงายระดับวงล่าง

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ เคลื่อนที่โดยเดินคลานเข้าเปลี่ยนมาทิศซ้าย เยื้องอยู่ทางด้านหน้าของ เทพ
 พระราหูปฏิบัติทำนั้งคุกเข่า กระดกหลังขาข้างขวา ใช้ตัวถ่ายหน้านักพร้อมกล่อมหน้า 2 ครั้งตามจังหวะ
 หน้าทับ (ท่าสอดสร้อย)มือข้างขวาตั้งวงระดับวงบน มือข้างซ้ายจับหงายระดับวงล่าง

ภาพที่ 105 ทำรำที่ 38

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตระเวาประสิทธิ์

ทิศทาง ทิศขวา

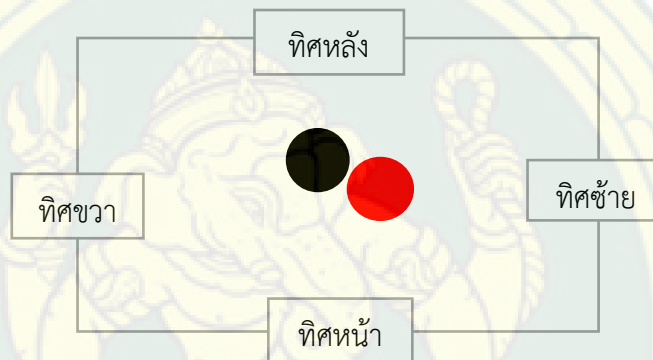
ทำรำเทพพระราหู เบี่ยงตัวมาทางทิศด้านขวา นำหนักตัวอยู่ทางขาข้างขวาแล้วยกเท้าซ้ายขึ้นหนีบน่องเหยียบลงบนฝ่าเท้าข้างขวาของพญาครุฑ สะดุ้งตัวพร้อมเอียงหน้า(ขวา-ซ้าย) 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่าผาลา)มือข้างขวาถืออาวุธปฏิบัติลักษณะแบบจิบปรกข้างเข้าหาลำตัว แล้วม้วนเดินมือข้างขวาเป็นตั้งวงระดับวงบน มือข้างซ้ายตั้งวงกลางพลิกหงายท้องแขนทิ้งปลายนิ้วลงงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อย

ทิศทาง ทิศขวา

ทำรำพญาครุฑ เคลื่อนที่เปลี่ยนมาทิศด้านขวา เยื้องอยู่ทางด้านหน้าของเทพพระราหูปฏิบัติทำนั้งคุกเข่า กระดกหลังขาข้างซ้าย สะดุ้งตัวพร้อมเอียงหน้า(ขวา-ซ้าย) 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่าผาลา)มือข้างขวาจิบปรกข้างเข้าหาลำตัว แล้วม้วนเดินมือข้างขวาเป็นตั้งวงระดับวงบน มือข้างซ้ายตั้งวงกลางพลิกหงายท้องแขนทิ้งปลายนิ้วลงงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อย

ภาพที่ 106 ทำรำที่ 39

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตระเวาประสิทธิ์

ทิศทาง ทิศซ้าย

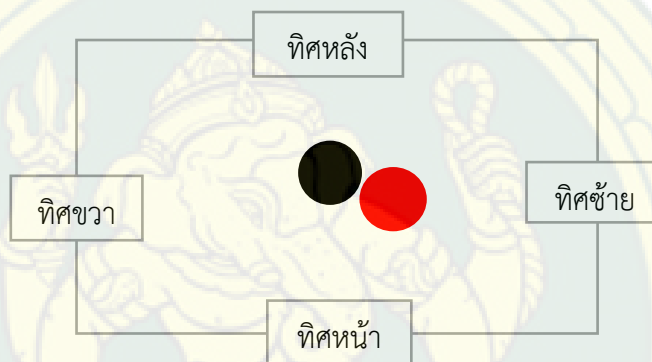
ทำรำเทพพระราหู หมุนกลับหลังมาทางทิศด้านซ้าย น้ำหนักตัวอยู่ทางขาข้างซ้ายแล้วยกเท้าขวา ขึ้นหนีบนั่งเหยียบลงบนหัวเข่าข้างซ้ายของพญาครุฑ สะดุ้งตัวพร้อมเอียงหน้า(ซ้าย-ขวา) 2 ครั้งตามจิ้งหะหน้าทับ (ท่าผาลา) มือข้างขวาถืออาวุธตั้งวงกลางพลิกหงายท้องแขนทิ้งปลายนิ้วลงงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อย มือข้างซ้ายปฏิบัติลักษณะแบบจับปรกข้างเข้าหาลำตัว แล้วม้วนเดินมือข้างขวาเป็นตั้งวงระดับวงบน

ทิศทาง ทิศซ้าย

ทำรำพญาครุฑ เคลื่อนที่เปลี่ยนมาทิศด้านซ้าย เอียงอยู่ทางด้านหน้าของเทพพระราหู ปฏิบัติทำนั่งตั้งเข่าข้างซ้ายยกกันขึ้น สะดุ้งตัวพร้อมเอียงหน้า(ซ้าย-ขวา) 2 ครั้งตามจิ้งหะหน้าทับ (ท่าผาลา) มือข้างขวาตั้งวงกลางพลิกหงายท้องแขนทิ้งปลายนิ้วลงงอศอกเข้าหาลำตัวเล็กน้อย มือข้างซ้ายจับปรกข้างเข้าหาลำตัว แล้วม้วนเดินมือข้างขวาเป็นตั้งวงระดับวงบน

ภาพที่ 107 ทำรำที่ 40

อธิบายการปฏิบัติทำรำ

ทำนองเพลง เพลงตระเวาประสิทธิ์

ทิศทาง ทิศหน้า

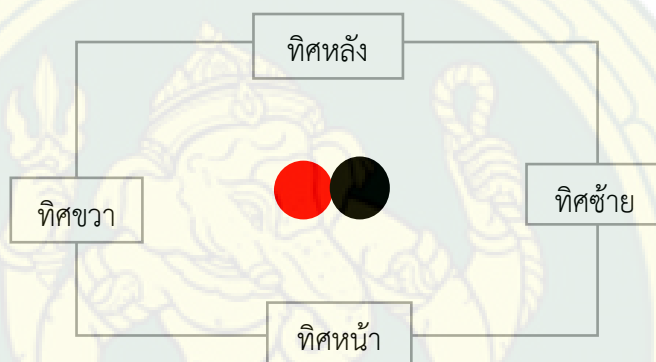
ทำรำเทพพระราหู นำหนักตัวอยู่ทางขาข้างขวาแล้วยกเท้าซ้ายขึ้นหนีบนั่งแล้ววางลง เต็ม
เหลี่ยม ใช้ตัวพร้อมถ่ายน้ำหนักกล่อมหน้าเอียง(ซ้าย-ขวา) 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่าจีบยาว) มือ
ข้างขวาถืออาวุธตั้งวงระดับวงบน มือซ้ายจับหงายพลิกหงายท้องแขน ลำแขนเหยียดตั้งระดับเสมอหัวไหล่

ทิศทาง ทิศหน้า

ทำรำพญาครุฑ เคลื่อนที่เปลี่ยนมาทิศด้านซ้าย เยื้องอยู่ทางด้านหน้าของเทพพระราหู
ปฏิบัติทำนั่งทับสันเท้าข้างขวา ขาข้างซ้ายวางเปิดปลายเท้าทอดไปด้านข้างงอเข้าข้างซ้ายเล็กน้อย
ใช้ตัวพร้อมถ่ายน้ำหนักเอียงหน้า(ซ้าย-ขวา) 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่าจีบยาว) มือข้างขวาตั้งวงระดับ
วงบนมือซ้ายจับหงายพลิกหงายท้องแขน ลำแขนเหยียดตั้งระดับเสมอหัวไหล่

ภาพที่ 108 ท่ารำที่ 41

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เพลงตระเทวาประสิทธิ์

ทิศทาง ทิศหน้า

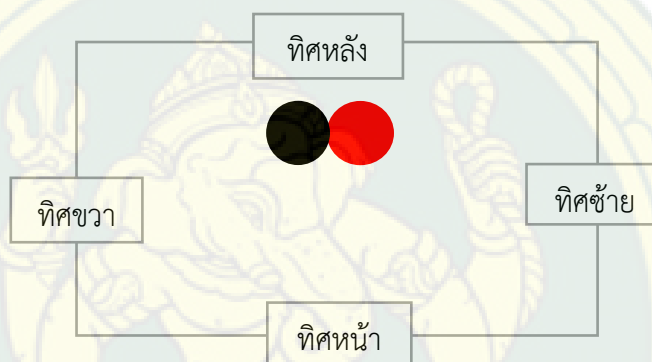
ท่ารำเทพพระราหู ยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา ก้าวขาข้างซ้ายเหยียบบนหลังขาข้างขวาของพญาครุฑ สะดุ้งตัวพร้อมกล่อมหน้าเอียง(ขวา-ซ้าย) 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่ารำกลางอัมพร) มือข้างขวาถืออาวุธตั้งวงระดับวงกลางแล้วเดินขึ้นแล้วคลายมือออกตั้งวงบัวบาน มือข้างซ้ายจับปรกข้างระดับวงบน แล้วเดินมือตั้งวงระดับวงกลางกางแขนออกเหยียดตั้งระดับเสมอหัวไหล่

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ เคลื่อนที่มาทิศด้านขวา ขาทั้งสองข้างย่อลงเต็มเหลี่ยมหลบเหลี่ยมข้างซ้ายเล็กน้อย สะดุ้งตัวพร้อมกล่อมหน้าเอียง(ขวา-ซ้าย) 2 ครั้งตามจังหวะหน้าทับ (ท่ารำกลางอัมพร) มือข้างขวาตั้งวงระดับวงกลางแล้วเดินขึ้นตั้งวงบัวบาน มือข้างซ้ายจับปรกข้างระดับวงบน แล้วเดินมือตั้งวงระดับวงกลางกางแขนออกเหยียดตั้งระดับเสมอหัวไหล่ นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก

ภาพที่ 109 ท่ารำที่ 42

อธิบายการปฏิบัติท่ารำ

ทำนองเพลง เสียงดนตรีผสมซาวด์เสียงเอฟเฟกต์

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำเทพพระราหู ยึดยุบเคลื่อนตัวมาทิศด้านซ้ายทางเบื้องหลังของเวที เก็บชอยเท้าพร้อมกลม่อมไหล่เล็กน้อย ลักษณะการเหาะทรงครุฑเป็นพาหนะ เมื่อถึงตำแหน่งที่ให้ก้าวเท้าข้างขวา ยกเท้าข้างซ้ายเหยียบที่ข้อพับเข้าข้างซ้ายด้านหลังของพญาครุฑ มือข้างซ้ายเหยียดตึงฝ่ามือแตะที่หลังพญาครุฑ มือขวาถืออาวุธระดับวงบน ศีรษะหันมองทิศด้านซ้าย

ทิศทาง ทิศหน้า

ท่ารำพญาครุฑ ยึดยุบเคลื่อนตัวมาทิศด้านซ้ายทางเบื้องหลังของเวที เก็บชอยเท้าพร้อมกลม่อมไหล่เล็กน้อย ลักษณะการบินอยู่บนท้องฟ้า เมื่อถึงตำแหน่งที่ให้ก้าวเท้าข้างขวา ยกขาข้างซ้ายขึ้นหนีบองวางลงเต็มเหลี่ยม เพื่อเตรียมให้เทพพระราหูขึ้นทรงใช้เป็นพาหนะ มือทั้งสองข้างตั้งวงระดับวงบน นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ปฏิบัติลักษณะกรงเล็บนก ศีรษะหันมองทางทิศด้านซ้าย

จากการออกแบบกระบวนท่ารำ ผู้วิจัยได้ใช้ท่าทางด้านนาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับจินตนาการ ถ่ายทอดอุปนิสัยลักษณะตัวละคร ให้เป็นไปตามอัตลักษณ์เพศพรรณ ของตัวละครผ่านผลงานการแสดง สร้างสรรค์ โดยประกอบด้วยรูปแบบลักษณะการออกแบบกระบวนท่ารำ ที่นำมาใช้เป็นรูปแบบให้ สอดคล้องกับการใช้พื้นที่บนเวที จำแนกออกเป็น 3 รูปแบบของการออกแบบท่ารำ ดังนี้

1. การออกแบบกระบวนท่าการแสดงด้วยการนำท่ารำหลักในนาฏศิลป์ไทย

1.1 ท่ารำหลักในนาฏศิลป์ไทย ภาษาท่า และนาฏยศัพท์

1.2 ลักษณะรูปพรรณชาติกำเนิด โดยจากการเลียนแบบกิริยา อาการตาม ลักษณะเพศพรรณชาติกำเนิดของเทพพระราหู ที่ลักษณะเป็นยักษ์ เทพอสูร โดยใช้กระบวนท่ารำ นาฏยศัพท์ของโขน และลักษณะเฉพาะของโขนตัวยักษ์และโขนพระแทนลักษณะความเป็นเทพบุตร และส่วนพญาครุฑที่มีรูปพรรณลักษณะแบบนก สัตว์ปีก ผู้วิจัยก็ใช้ลักษณะอาการบินของนกโดยใช้ท่อน แขนทั้งสองข้างของผู้แสดงแทนปีก กระบวนท่ารำใช้ลักษณะเดียวกันของโขนยักษ์ แต่การลงเหลี่ยมจะใช้ ลักษณะหลบเหลี่ยมเช่นเดียวกับโขนตัวลิง

2. การออกแบบกระบวนท่าขึ้นลอยต่อตัว ประกอบด้วย 3 ท่า ที่ผู้วิจัยออกแบบ สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

3. การออกแบบกระบวนท่าจากการออกกราวตรวจพลจัดทัพอย่างการแสดงโขน เช่น ลักษณะของโขนยักษ์ ท่าลงเสี้ยว กระบวนท่าออกกราวสี่ทิศ แสงอาทิตย์-วิจิตรไพรี การเก็บเท้ากระโดด หัวโรงท้ายโรง ท่าเงื้อ ท่าตะลึงตึก ท่ากระทบสันเท้า ท่ากระทืบพื้น เป็นต้น ลักษณะของโขนพระ ท่าหลบฉาก(มือจีบยาว) ท่าฉายอาวุธ(ฉายมือ) การขยับเท้า เป็นต้น

การประเมินคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้กำหนดในการดำเนินงานสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ โดยให้มีขั้นตอนนำเสนอผลงานการแสดง (Focus Group) ต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายใน และภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ สู่แนวทางการปรับปรุงผลงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน หรือด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทย/ดุริยางค์ไทย ไม่น้อยกว่า 20 ปี ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ประกอบด้วย

- 1) อาจารย์รัตติยะ วิกสิตพงษ์ ศิลปินแห่งชาติ
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
- 3) ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก (ราชบัณฑิต) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
- 4) รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
- 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ คงถาวร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์
- 6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพคุณ สุดประเสริฐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางค์ศิลป์
- 7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นัยน์ปพร ชุติภาดา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์

ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยได้กำหนดมีขั้นตอนนำเสนอผลงานการแสดง ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group) ต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายใน และภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้แสดงข้อเสนอแนะคิดเห็นตามประเด็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ เมื่อผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานการแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ เรียบร้อยแล้วนั้น ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิตามประเด็นสำคัญต่อไป พร้อมแนวทางการพัฒนาปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รูปแบบการแสดง

- 1.1 ให้ระมัดระวังการขึ้นลอยต่อตัวของนักแสดง (การเหยียบ การวางเท้าขณะขึ้นลอย)
- 1.2 การคัดเลือกนักแสดงเทพพระราหู ควรตัวเล็กกว่าพญาครุฑ เพื่อการขึ้นลอยให้งดงาม
- 1.3 กระทบขาขึ้นลอยควรนิ่ง สื่อถึงความสง่างาม น่าเคารพ
- 1.4 กระทบขารำในเพลงทำนองตุงตุง ควรปรับให้มีความภูมิของยักษ์แห่งเทพนพเคราะห์
- 1.5 ช่วงแรกเปิดตัวอาจมีเพียงเทพพระราหูองค์เดียวก็ได้ ถ้าการแสดงสถานที่จริงไม่มีม่านปิดเปิดเพื่อให้ผู้แสดงเตรียมท่าขึ้นลอยเปิดตัว

แนวทางปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะ

จากข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้มีการฝึกซ้อมนักแสดงในการขึ้นลอย ลงจากลอย หรือระหว่างการต่อตัวขณะแสดงของนักแสดงให้มากขึ้น และปรับลดการเคลื่อนไหวเพื่อให้ผู้แสดงมีจังหวะในการหยุดนิ่งสามารถมีจังหวะของทำนองดนตรีในการเคลื่อนท่าทางได้อย่างมั่นคง โดยใช้กระทบขานาฏศัพท์ของ

ตัวโขนยักษ์เข้ามาเพิ่มเติม ที่เน้นถึงความสง่า เข้มแข็ง เหมาะสมตามชาติกำเนิดของความเป็นอสูร (อสูรเทพบุตร)

2. กระบวนท่ารำ

2.1 ท่ารำการตีบทตามควรให้สัมพันธ์กันทั้ง 2 ตัวละคร โดยไม่แย่งกันโดดเด่น แต่ต้องให้ความสำคัญแก่เทพพระราหูเป็นหลัก ที่มีความเข้มแข็ง น่าเกรงขาม

2.2 ปรับกระบวนท่ารำของพญาครุฑ บางกระบวนท่าออก เพื่อความสวยงามสง่างามและไม่เป็นอุปสรรคต่อการแสดง (ไม่ขยับเท้าให้ปฏิบัติท่าเก็บเท้าแทน/ปรับเป็นท่ากระดกเท้าแทนการย่นเท้าไปด้านหลัง)

2.3 การฝึกซ้อมบ่อย ๆ เพื่อฝึกฝนกำลังของผู้แสดงให้สม่ำเสมอตลอดระยะเวลาการแสดง

แนวทางปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะ

จากข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ปรับท่ารำให้ช่วงการเปิดตัว ทำนองเสียงอ่านโคลงสี่สุภาพ โดยให้พญาครุฑโพสท่าหนึ่ง และลดท่ารำตีบทของพระราหูลง เพื่อให้ตัวละครมีความสง่างามมากยิ่งขึ้น และช่วงท่อนทำนองเพลงดั่งดั่ง ปรับให้พญาครุฑปฏิบัติท่ารำในลักษณะเก็บเท้า แทนการปฏิบัติท่ารำขยับเท้า เพื่อสร้างลักษณะความแตกต่างระหว่างครุฑกับพระราหู ทั้งนี้ผู้วิจัยยังเพิ่มระยะเวลาในการฝึกซ้อมของนักแสดงให้มากขึ้น เพื่อให้มีพลังกำลังตลอดระยะเวลาแสดงอย่างสม่ำเสมอไม่ลดทอนลงไป ถึงแม้ชุดผลงานการแสดงนี้จะใช้เวลาเพียง 5-6 นาที แต่ด้วยทิศทางการเคลื่อนที่ใช้เวทีมีหลากหลายและผู้แสดงสวมศีรษะย้อมเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ว่าด้วยพลังกำลังของนักแสดง

3. บทร้องและดนตรีประกอบการแสดง

3.1 บทโคลงสี่สุภาพบรรยายดี เหมาะสมกับการเล่าเรื่องของพระราหู

3.2 การประพันธ์เพลงมีความเหมาะสมกับอารมณ์ เพลงที่นำมาใช้สามารถสื่อความหมายได้ดีกับกระบวนท่ารำมีความหมายเหมาะสม แต่ต้องเพิ่มเสียงกลองให้จังหวะชัดกว่านี้เล็กน้อย

3.3 โครงสร้างทำนองเพลง มีความเหมาะสมกับรูปแบบของการแสดง (รูปแบบการแสดงสร้างสรรค์เชิงแนวอนุรักษ์)

3.4 อัตราร้องของดนตรี มีความเหมาะสมกับการแสดง

แนวทางปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะ

จากข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ปรับเสียงของทำนองดนตรี (กลองทัด) ให้มีเสียงเพิ่มขึ้น เพิ่มสร้างมิติของจังหวะดนตรีน่าสนใจมากขึ้น

4. เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ

4.1 เครื่องแต่งกายงดงาม เครื่องประดับงดงามถูกต้องตามแบบแผนไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ควรเพิ่มเครื่องประดับให้กับพญาครุฑ (สายสร้อยสังวาล) สีของกรองคอไม่เข้ากับกับเครื่องประดับอื่น ๆ ตลอดจนเครื่องประดับรัดอก ก็มีสีโทนเดียวกับชุด ควรปรับเปลี่ยนโดยใช้วัสดุอื่นทดแทน

4.2 เครื่องแต่งกายเหมาะสม ไม่เป็นอุปสรรคต่อการแสดง

4.3 การใช้โทนสีเครื่องแต่งกาย เหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิด และมีความโดดเด่น

แนวทางปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะ

จากข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ปรับเพิ่มเครื่องประดับให้กับพญาครุฑ (สายสร้อยสังวาล) ปรับเปลี่ยนกรองคอของพญาครุฑจากสีเงินเป็นสีทอง ปรับเครื่องประดับรัดอก (อุทรพันธะ) จากสีทองแดง เป็นใช้สายสร้อยโลหะสีทองประดับตาบทิศแทน แล้วเพิ่มให้พระราหูใส่เครื่องประดับรัดอก (อุทรพันธะ) สีทองแดง เดิมของพญาครุฑสวมใส่แทน ตามรูปภาพอธิบายประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 110 เครื่องแต่งกายพญาครุฑเดิม

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 111 เครื่องแต่งกายพญาครุฑปรับเพิ่มเติม

ที่มา: ผู้วิจัย

5. องค์กรร่วมของผลงาน

- 5.1 เป็นผลงานการแสดงที่น่าสนใจ แนวคิดเหมาะสมกับการถ่ายทอดสู่การแสดง
- 5.2 ในโอกาสต่อไปช่วงเพลงหน้าพาทย์ ตระเทวาประสิทธิ์ อาจมีการปรับบรรจุคำร้องลงไป
- 5.3 องค์กรประกอบทุกด้านกลมกลืนเป็นเอกภาพ
- 5.4 มีการใช้รูปแบบพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลายในการใช้พื้นที่
- 5.5 สามารถนำชุดผลงานการแสดง เทพพระราหูทรงครุฑ ไปใช้ในการเผยแพร่ทางศิลปวัฒนธรรมได้ในโอกาสต่อไป

แนวทางปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะ

จากข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้มีแนวทางในโอกาสต่อไปในการนำผลงานการแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ โดยจะนำช่วงเพลงหน้าพาทย์ ตระเทวาประสิทธิ์ ไปปรับบรรจุคำร้องลงไป เพื่อให้การแสดงดูสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอชื่นชม ในการคิดสร้างสรรค์ ผลงานนี้ขึ้นมาให้สังคมได้รู้ว่ามีที่มาอย่างไร และรูปแบบกระบวนการทำรำตามแบบจารีต พร้อมทั้งสร้างสรรค์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้กำหนดในการดำเนินงานสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ โดยให้มีขั้นตอนนำเสนอผลงานการแสดง (Focus Group) ต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายใน และภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ สู่แนวทางการปรับปรุงผลงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำผลงานการแสดงสร้างสรรค์ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ไปเข้าร่วมเวทีการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 The 5th BPI Presentation of Creative Performing Art โดย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ในวันที่ 16 ธันวาคม 2564 ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ภาพที่ 112 เกียรติบัตรเข้าร่วมเวทีการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 113 เกียรติบัตรเข้าร่วมเวทีการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 ผู้วิจัยการแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 114 เข้าร่วมเวทีการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 วิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 115 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 วิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ
ที่มา: ผู้วิจัย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การแสดงวิจัยสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเทพพระราหูทรงครุฑ ตามตำราโหราศาสตร์ไทย และเพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยสู่สากล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ด้วยการศึกษจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตจากการชมวีดิทัศน์ การประชุมกลุ่มย่อยจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและถูกต้องของแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสมบูรณ์งดงาม

คติความเชื่อเกี่ยวกับพระราหูในสังคมไทยปัจจุบันยังคงฝังรากลึกอย่างชัดเจน เพื่อการแสวงหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนที่กำลังประสบความทุกข์ในชีวิต จึงเกิดพิธีการบูชาอ่อนวอนให้พระราหูงดการประทານทุกข์โทษภัยให้กับมนุษย์ และประทານบันดาลสุขสมหวังแก่ชีวิตเจ้าของดวงชะตา ดังนั้นสังคมไทยจึงได้เปลี่ยนแปลงให้เทพพระราหูเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นมงคล ความอุดมสมบูรณ์ โชคลาภ การเปลี่ยนผ่านชีวิตไปสู่ความสมบูรณ์ พันร้ายเภทภัยทั้งปวง

พระราหู เป็น เทพอสูร ฝ่ายยักษ์ เมื่อได้ศึกษาข้อมูลพระราหู ที่ปรากฏภายในตำนานต่าง ๆ ที่เทพพระราหูนั้นถือเป็นเทพอสูรที่มีหน้าที่พิทักษ์พระพุทธศาสนาอีกด้วย และมีฐานะเป็นเทวดาประเภทหนึ่ง โดยทำหน้าที่สำคัญ คือ ควบคุมภูตผีปีศาจ หมู่อักษ์เหล่าอสูรมิให้สร้างความวุ่นวายเดือดร้อนแก่โลก และจักรวาล และดูแลช่วยเหลือมนุษย์ผู้ประพฤติธรรมตามเกณฑ์แห่งทิพยอำนาจของตน

เทพพระราหู จึงถือเป็นมิติเชิงสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะนำไปสู่สิ่งที่ดีมีสุขของชีวิตมนุษย์ ผู้วิจัยจึงได้นำคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ไทยนำมาเป็นกรอบแนวคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) เลือกใช้บทคำกลอนโคลงสี่สุภาพบรรยายแนะนำตัวละครประกอบการแสดง ด้วยโคลงสี่สุภาพเป็นกลอนชนิดหนึ่งที่กวีนิยมแต่งมากที่สุด ด้วยเสน่ห์ของการบังคับวรรณยุกต์เอกโทอันเป็นมรดกของภาษาไทยที่ลงตัวที่สุด

2) ดนตรีประกอบการแสดงใช้ทำนองดนตรีหลักวงปี่พาทย์ บรรเลงเป็นทำนองดนตรีผสมกับเครื่องดนตรีสากลและการใช้เสียง Synthesizer เพิ่มให้มีความร่วมสมัย และสร้างอารมณ์ความลึกกลับพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ

3) การออกแบบกระบวนการแสดงด้วยการนำท่ารำหลักในนาฏศิลป์ไทยโดยนำท่ารำจากนาฏยศัพท์ ภาษาท่า กระบวนท่าขึ้นลอยต่อตัว กระบวนท่าการออกกราวตรวจพลจัดทัพอย่างการแสดงโขน นำมาใช้เป็นรูปแบบให้สอดคล้องกับการใช้พื้นที่บนเวที

4) การออกแบบเครื่องแต่งกายยืนเครื่อง (แขนยาว) ตามสีลักษณะของตัวละคร พระราหูใช้สีโทนเข้ม (สีน้ำตาลเข้ม สีดำ สีทอง) พญาครุฑ ใช้สีโทนแดง (ส้มอมแดง สีทอง สีเหลือง) และเครื่องประดับที่แสดงความหมาย และสื่อถึงสัญลักษณ์ลักษณะของเทพพระราหูทรงครุฑตามคติโหราศาสตร์ไทย โดยออกแบบจากภาพจิตรกรรม สมุดตำราภาพ

5) กำหนดให้ผู้แสดงเพศชายที่มีทักษะประสบการณ์จากทางด้านการเรียนนาฏศิลป์ไทย โขนตัวยักษ์ จำนวน 2 คน และให้เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของตัวละครบทบาทพระราหู กับพญาครุฑ

โดยรูปแบบการแสดงกำหนดแบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ชาติกำเนิดเทพนพเคราะห์พระราหู

ช่วงที่ 2 บารมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์แห่งเทพพระราหู

ด้านการประพันธ์เพลงเสียง ทำนองดนตรีหลักใช้วงปี่พาทย์บรรเลงเป็นทำนองดนตรีผสมซาวด์เสียง Synthesizer ซึ่งเป็นเสียงสังเคราะห์มาเป็นการผสมผสานเชื่อม ต่อกันให้ลงตัวเกิดเป็นทำนองดนตรีและเกิดความร่วมมือ ซึ่งแบ่งอารมณ์ทำนองเพลงออกเป็น 3 ช่วง ทำนองเพลง เพื่อให้การแสดงสามารถถ่ายทอดอารมณ์ และสื่อความหมายได้ ดังนี้

ช่วงที่ 1 ใช้จังหวะทำนองดนตรีสื่อให้รู้สึกถึงอำนาจ และบารมีแห่งการกำเนิดจุดตั้งองค์เทพพระราหูเทพนพเคราะห์ผู้มีพลังบารมีจากพรองค์พระศิวะ

ช่วงที่ 2 เพื่อสื่อถึงพลังอำนาจการเหาะเหินอยู่บนชั้นฟ้า แสดงถึงการเดินทางเวียนไปตามจักรราศีทรงพญาครุฑเป็นพาหนะ

ช่วงที่ 3 ทำนองดนตรีเพลงหน้าพาทย์ ตระเหวประสิทธิ์ แสดงถึงการประสิทธิ์ประสาทพรดลบันดาลโชคลาภบารมีแก่ผู้ที่กราบไหว้บูชา

อภิปรายผล

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลในการสร้างสรรค์งาน ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ พบประเด็นที่สำคัญ จึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์เริ่มต้นด้วยการกำหนดแนวคิดนำสู่กระบวนการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์เป็นการแสดง ตามวัตถุประสงค์ของของการกำหนดแนวคิด กำหนดรูปแบบการแสดง รวมถึงประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ ทั้งนี้การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทย ให้เป็นเป็นนาฏศิลป์สร้างสรรค์นั้น สามารถสร้างขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิด สามารถกำหนดรูปแบบได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการรำเดี่ยว รำคู่ หรือ ระบำ รวมถึงการสร้างสรรค์องค์ประกอบต่าง ๆ ขึ้นใหม่ หรือปรับปรุงต่อยอดจากของเดิมในนาฏยจารีต ซึ่งสอดคล้องกับ พิศพงษ์ เสนโสภา (2546, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ทำการศึกษาเรื่อง นาฏยประดิษฐ์ พบว่า นาฏยประดิษฐ์เป็น สิ่งหนึ่งที่เกิดจากการออกแบบสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏศิลป์ เกิดจากจินตนาการ ผ่านกลวิธีการแสดงโดยถ่ายทอดจากผู้แสดงเพียงคนเดียวหรือหลายคน รวมถึงการนำผลงานในอดีตมาปรับปรุง ขึ้นใหม่ นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุมปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ้ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดทำนองเพลงดนตรี เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญในการแสดงให้เกิดความสมบูรณ์ตามที่มุ่งหวัง และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547, น. 225) กล่าวว่า นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ แนวคิด รูปแบบ กลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึง การปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ้ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบ อื่น ๆ ที่สำคัญในการแสดงทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ๆ สมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ของผู้ออกแบบ

ทั้งนี้ ผลงานการแสดงในแต่ละชุด จะสามารถถ่ายทอดได้อย่างสมบูรณ์ได้ นอกจากกระบวนการท่ารำ การตีความหมายของท่ารำแล้ว ตลอดจนการแปรแถวและเครื่องแต่งกายที่ใช้สื่อความหมาย แต่สิ่งที่จะช่วยสื่อผ่านถ่ายทอดอารมณ์ให้ระหว่างกับผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น คือ ทำนองเพลง จังหวะดนตรี จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามาในเบื้องต้น พบว่ามีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ กับประเด็นสำคัญของ อัศนีย์ เปลียนศรี (2558, บทคัดย่อ) กล่าวถึง การประพันธ์

เพลง ชุด ตำนานเทพนพเคราะห์ ประกอบด้วยเพลงทั้งหมด 9 เพลง เพื่อสร้างเอกภาพของผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ การแสดงนัยและอรรถรสของบทเพลงใช้บทบาทของเสียงดนตรี เช่น ลักษณะธรรมชาติของเสียง ความเข้มของเสียง การซ้ำเสียง ซ้ำทำนอง และองค์ประกอบอื่น ๆ รวมถึงการจัดกลุ่มเครื่องดนตรีเป็นวงดนตรีให้สอดคล้องกับอารมณ์เพลงแต่ละประเภท โดยใช้เครื่องดนตรีไทยเป็นหลัก และนำเครื่องดนตรีอื่นเข้ามาผสมตามความเหมาะสม รวมถึงใช้เครื่องกำกับจังหวะ เพื่อช่วยสร้างความไพเราะให้กับบทเพลง

จากการสร้างผลงานการแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ขึ้นมานั้น กระบวนการสำคัญที่ต้องศึกษาค้นคว้าร่วมด้วย คือ การศึกษาวรรณกรรมที่ว่าด้วยเรื่อง เทพพระราหู เทวดานพเคราะห์องค์ที่ 8 จาก 9 องค์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการดำเนินการงานวิจัยสร้างสรรค์ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยนำเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อมูลมาเป็นแนวทางในการวิจัยสร้างสรรค์ซึ่งจะทำให้งานวิจัยมีคุณค่าและน่าเชื่อถือสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนั้น ผลการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับ นภชาติ วัฒนถาวร (2538 ,น.1) กล่าวถึง ตามคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เรื่องราวความเป็นมาของพระราหูเป็นศาสนนิทานที่ปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนาและเป็นตำนานทางโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของดาวพระเคราะห์ในจักรวาล กล่าวคือ พระราหู จัดเป็นเทพนพเคราะห์องค์ที่ 8 ในระบบสุริยจักรวาล ตามคติความเชื่อของชาวฮินดู กำเนิดของพระราหูตามคัมภีร์ของศาสนานั้น แต่ในตำราโหราศาสตร์กล่าวแตกต่างออกไปว่า พระราหูที่เป็นเทพนพเคราะห์เกิดจาก พระอิศวร เป็นผู้สร้างขึ้นมา รวมทั้งเทพนพเคราะห์ทั้ง 9 องค์ด้วย ซึ่งพระราหูเทพองค์ที่ 8 นั้น พระอิศวรได้ทรงใช้หัวผีโขมด 12 หัว ร่ายเวทย์มนต์จนแก้วผีโขมดปนละเอียดเป็นผงธุลีแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤต จึงบังเกิดเป็นองค์พระราหูขึ้นมา และสอดคล้องกับประเด็นสำคัญของปิยนันท์ ขอบศิลประกอบ (2557,บทคัดย่อ) กล่าวว่า คติความเชื่อ ในการนับถือบูชาเทวดานพเคราะห์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏให้เห็นทั้งหลักฐานเอกสาร วรรณกรรม และหลักฐานงานศิลปกรรม ซึ่งเป็นประจักษ์พยานที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงร่องรอยคติความเชื่อของกลุ่มคนในแต่ละช่วงเวลา อย่างไรก็ตาม หลักฐานที่หลงเหลือให้เห็นส่วนใหญ่ มักเกี่ยวข้องกับชนชั้นปกครองทั้งสิ้น อันเป็นข้อจำกัดของหลักฐานในอดีตที่มักพบได้เสมอทั้งนี้ สถาบันกษัตริย์และศาสนาเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นซึ่งก่อให้เกิดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยที่มีลักษณะเฉพาะตน พิจารณาได้จากประเพณีราชสำนักส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู สิ่งที่น่าพิจารณาประการหนึ่งคือคติความเชื่อทางศาสนาเป็นสิ่งที่กลุ่มคนจำนวนมากในสังคมให้ความสำคัญและส่งผลกระทบต่อรูปแบบ การดำเนินชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

วิถีชีวิตสังคมไทยในอดีต ศาสนาจึงอาจถูกนำไปใช้เชื่อมโยงคนในสังคมระหว่างชนชั้นปกครองกับชนชั้นใต้การปกครองด้วยประการหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างสรรค์นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ตามแนวคิดหรือแรงบันดาลใจ “ความเชื่อ” ในสังคมไทย จากอดีตนั้น มีหลากหลายเรื่องราวที่สามารถนำมาเป็นแนวคิดในการสร้างงาน และสามารถสร้างงานในรูปแบบอื่น ๆ ได้ นอกเหนือจากรูปแบบระบำ ยังสามารถสร้างสรรค์เป็นรูปแบบรำเดี่ยวหรือรำคู่ได้ตามแนวคิดของเรื่อง

2. สามารถนำชุดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ ไปปรับใช้ประโยชน์เพื่อเผยแพร่ นาฏศิลป์ในบทบาทนาฏยพานิชสู่สังคม ทั้งนี้อาจเพิ่ม ลดการแต่งกาย หรือออกแบบการเข้าออกของการแสดงให้เข้ากับโอกาส สถานที่ และความเหมาะสมได้

3. การนำนาฏศิลป์ไทยเข้าสู่บทบาทของนาฏยพานิช ควรได้รับการสนับสนุน ผลักดันจากหน่วยงานโดยตรงที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้นาฏศิลป์ไทยก้าวไกลแต่เป็นที่ยอมรับ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรักในศาสตร์และศิลป์ไทยมากขึ้นอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. **สมุดไตรภูมิฉบับอักษรขอม ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2547
- _____. **สมุดไตรภูมิฉบับอักษรขอม ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2552
- _____. **ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์**. กรุงเทพฯ: ไอเดียสแควร์, 2535
- _____. **สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา-กรุงธนบุรี เล่ม 2**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2542
- _____. **ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2535
- กิตติ วัฒนะมหาตม์. **คู่มือบูชาเทพ ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์, 2553.
- ชนิษฐา มากทวี. **คติความเชื่อเรื่องพระราหูในวัฒนธรรมลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553
- คณะกรรมการ. **เอกสารทางประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกฯ, 2536
- จตุพร ศิริสัมพันธ์, **ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย**. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำ
หนังสือที่ระลึกในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวในโอกาสที่วันพระราชสมภพครบ 200 ปี, 2548
- จารุพงศ์ พลเดช. **หัวใจของอาสาสมัคร**, สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2564. จาก
www.lopburi.go.th/governor/book_january_51/heart.doc.
- เฉลิมชัย ภิรมย์รักษ์. **การสร้างสรรคการขึ้นลอยในการแสดงโขน**. วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี: ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (2019): มกราคม –
มิถุนายน, 2561
- ชิตา ทศมาลัย. **ครู ชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี หัวหน้างานเครื่องแต่งกาย**. สัมภาษณ์,
21 ธันวาคม 2563
- ซิเซโร. **แนวคิดประชาสังคมในยุโรปยุคโบราณ**. กรุงเทพฯ: วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2535
- นภาธิต วัฒนถาวร. **พระราหู : ภาพสะท้อนของสังคมเมืองยุคโลกาภิวัตน์**. สำนักงานหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยกรมศิลปากร, 2538
- นิตยา รุ่งสมัย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรี. **คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**.
สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2564
- ประเสริฐ รุณรา. **พระราหู เทพเจ้าแห่งโชคและโทษภัย**. กรุงเทพฯ: ไอเดียสแควร์, 2557
- อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. **เทวะประติมาน ในงานจิตรกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีเทพผู้พิทักษ์อุโบสถและ
วิหารสมัยรัตนโกสินทร์สำนักงานหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยกรมศิลปากร**, 2540

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปิยนันท์ ขอบศิลปะประกอบ. **เทวดานพเคราะห์-พระพุทธรูปประจำวัน : ภาพสะท้อนคติความเชื่อ พิธีกรรมในสังคมไทย**. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557
- พระยาบริรักษ์เวชการ. **วิชาโหราศาสตร์มาแล้วประมาณห้าพันปี**. กรุงเทพฯ: หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535
- พิชิต ชัยเสรี. **แนวทางการสอนทฤษฎีดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544
- พิรพงศ์ เสนไสย. **การวิจัยทางนาฏศิลป์**. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544
- พุทธทาสภิกขุ. **ธัมมิกสังคมนิยม**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2529
- ภารต ถิ่นคำ. **ปรัชญาการศึกษาวิชาโหราศาสตร์ (2555)**, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2564. จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/parot> ออนไลน์.
- มนตรี ตราโมท. **ดุริยางคศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2540
- ศิริญา นาคศัพท์. **พุทธศาสนากับโหราศาสตร์**. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 2551
- สตีบพิณ รัตนเรือง. **Music of the masters**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- สมชาย พื่อนราตี. **ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**. สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2563
- สมศักดิ์ ทัดดี. **ผู้เชี่ยวชาญ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**. สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2563
- นิยะดา ทาสุนธ์. **ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์**. กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2535.
- อัศนีย์ เปลี่ยนศรี. **พินิจดนตรีไทย ชุด "ประวัติศาสตร์ดนตรีไทย"**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. **นาฏศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. **วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547
- สุรัตน์ จงดา. **ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ผู้ช่วยอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**. สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2563

บรรณานุกรม (ต่อ)

เสาวณิต วิงวอน. วรรณคดีการแสดง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวรรณคดี และคณะกรรมการฝ่ายวิจัย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554

อัศนีย์ เปลี้นศรี. การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุด ตำนานเทพนพเคราะห์. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. คณะศิลปกรรมศาสตร์. 2558

อุดม เขยกีวงศ์. ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2545

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หลักฐานผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพผลงาน

สรุปผลความคิดเห็นการประเมินผลงานสร้างสรรค์
โครงการทุนวิจัยและงานสร้างสรรค์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ สร้างสรรค์ผลงานโดย นายอนันต์ มาลาวงษ์
วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น	
		คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
	ผลงานสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ		
1	แนวคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	4.88	ดีมาก
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	4.63	ดีมาก
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	4.60	ดีมาก
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	4.50	ดีมาก
5	ความงดงามของกระบวนท่ารำ	4.70	ดีมาก
6	มีความคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	4.88	ดีมาก
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	4.75	ดีมาก
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว	4.50	ดีมาก
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	4.75	ดีมาก
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	4.75	ดีมาก
ผลรวม		4.70	ดีมาก

เกณฑ์การให้คะแนน 5 = ดีเยี่ยม 4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = ปานกลาง 1 = พอใช้ 0 = ไม่ผ่าน

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เทพพระราหูทรงครุฑ
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		✓				
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	✓					
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนท่ารำ		✓				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว	✓					
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ..... *สม. อภิรัตน์*
 (นางอัษฎา: อภิรัตน์)

วันที่..... ๒เดือน..... ๗.๗.พ.ศ. ๒๕๖๓

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เทพพระราหูทรงครุฑ
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		✓				
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	✓					
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนการทำรำ		✓				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและทำรำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว		✓				
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ.....
 (รศ.ดร. ศุภัสร์ จันทร์สุพรรณ)

วันที่..... 2 เดือน..... มีนาคม..... พ.ศ. 2564

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เทพพระราหูทรงครุฑ
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓					
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	✓					
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนการทำรำ		✓				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและทำรำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว	✓					
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ.....

(ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก)

วันที่..... ๒ เดือน..... ๕.๑..... พ.ศ. ๒๕๖๔

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เทพพระราหูทรงครุฑ
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์		✓				
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓					
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	✓					
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนการทำรำ		✓				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและทำรำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว		✓				
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ.....
(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เทพพระราหูทรงครุฑ
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		✓				
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	✓					
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนท่ารำ	✓					
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง		✓				
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว		✓				
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ

นางสาวกัญญา กัญญา
(นางสาวกัญญา กัญญา)

วันที่ 2 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2564

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เทพพระราหูทรงครุฑ
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงผลได้อย่างสมบูรณ์	/					
2	รูปแบบผลงานการแสดงผลมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	/					
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	/					
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงผลมีความเหมาะสม	/					
5	ความงดงามของกระบวนท่ารำ	/					
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง						
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	/					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว		/				
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ		/				
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	/					

ลงชื่อ..... ศันสินพร
(ศ.ศันสินพร อ.ปัทมา)

วันที่..... 2เดือน กันยายนพ.ศ. 2564

ภาคผนวก ข

หลักฐานการเผยแพร่ผลงาน

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ขอมอบเกียรติบัตรนี้เพื่อแสดงว่า

นายอโนส มาลาวงษ์
การแสดงสร้างสรรค์ ชุด เทพพระราหูทรงครุฑ

ได้เข้าร่วมการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5
The 5th BPI Presentation of Creative Performing Arts

วันที่ 16-17 ธันวาคม 2564

ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

(นางนิภา ไสภาสัมฤทธิ์)
อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ)
นายกสภาสถาบันฯ

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ขอมอบเกียรติบัตรนี้เพื่อแสดงว่า

วิทยาลัยนาฏศิลป์บุรีรัมย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ผู้นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5

The 5th BPI Presentation of Creative Performing Arts

วันที่ 16-17 ธันวาคม 2564

ณ โรงแรมวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

(นางนิภา โสภักดิ์มฤทธี)
อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อูวรรณโณ)
นายกสภาสถาบันฯ

ภาคผนวก ค

หลักฐานเอกสารใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
โครงการวิจัยเรื่อง เทพพระราหูทรงครุฑ

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

โครงการวิจัยเรื่อง : เทพพระราหูทรงครุฑ

ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย : นายอนัส มาลาวงษ์

เอกสารที่พิจารณา :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับลงวันที่	12	เดือน	มีนาคม	พ.ศ.	2564
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับลงวันที่	12	เดือน	มีนาคม	พ.ศ.	2564
3. แบบคำชี้แจงอาสาสมัคร	ฉบับลงวันที่	12	เดือน	มีนาคม	พ.ศ.	2564
4. แบบยินยอมอาสาสมัคร	ฉบับลงวันที่	12	เดือน	มีนาคม	พ.ศ.	2564
5. แบบสอบถาม	ฉบับลงวันที่	12	เดือน	มีนาคม	พ.ศ.	2564
6. ประวัติผู้วิจัย						
7. ใบผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์						

ได้รับการพิจารณาและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยได้ โดยให้ส่งรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยทุก 6 เดือน แจ้งคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในกรณี que แก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงการวิจัยหรือหยุดโครงการก่อนกำหนด รายงานเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรงหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด รายงานข้อมูลข่าวสารที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ควรได้รับระหว่างดำเนินการวิจัย และส่งรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศร นวนานนท์)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ใบรับรอง : HE-114-2564

วันที่รับรอง : 25 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564

วันที่หมดอายุ : 25 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2565

Ethics in Human Research Certificate Nakhon Ratchasima Rajabhat University

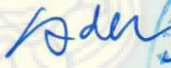
Protocol Title : Rahu to ride a Garuda

Principle Investigator : Mr. Anas Malawong

Reviewed Document :

1. Submission Form for Ethical Review	12 March 2021
2. Full Protocol	12 March 2021
3. Participant information sheet	12 March 2021
4. Informed consent form	12 March 2021
5. Questionnaire	12 March 2021
6. Principle Investigator's Curriculum Vitae	
7. Certificate of Attendance in Human subject protection Training	

Ethics in Human Research Committee, Nakhon Ratchasima Rajabhat University has reviewed and approved this research to be carried out according to this research in compliance with the declaration of Helsinki, ICH - GCP. The investigator shall provide reports to the committee concerning the progress of the research every 6 months as well as the amendment, termination, and all serious adverse and unanticipated events. The investigator shall submit the full protocol once the research is done.

(Assistant Professor Dr. Adisorn Naowanondha)
Chairman of Ethics in Human Research Committee
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Certificate Number : HE-114-2021

Approval date : 25 March 2021

Expiry date : 25 March 2022

ภาคผนวก ค

หลักฐานเอกสารใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
โครงการวิจัยเรื่อง เทพพระราหูทรงครุฑ

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

โครงการวิจัยเรื่อง : เทพพระราหูทรงครุฑ

ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย : นายอนัส มาลาวงษ์

เอกสารที่พิจารณา :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับลงวันที่	12	เดือนมีนาคม	พ.ศ. 2564
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับลงวันที่	12	เดือนมีนาคม	พ.ศ. 2564
3. แบบคำชี้แจงอาสาสมัคร	ฉบับลงวันที่	12	เดือนมีนาคม	พ.ศ. 2564
4. แบบยินยอมอาสาสมัคร	ฉบับลงวันที่	12	เดือนมีนาคม	พ.ศ. 2564
5. แบบสอบถาม	ฉบับลงวันที่	12	เดือนมีนาคม	พ.ศ. 2564
6. ประวัติผู้วิจัย				
7. ใบผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์				

ได้รับการพิจารณาและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยได้ โดยให้ส่งรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยทุก 6 เดือน แจ้งคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในกรณี que แก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงการวิจัยหรือหยุดโครงการก่อนกำหนด รายงานเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรงหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด รายงานข้อมูลข่าวสารที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ควรได้รับระหว่างดำเนินการวิจัย และส่งรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศร นวนานนท์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ใบรับรอง : HE-114-2564

วันที่รับรอง : 25 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564

วันที่หมดอายุ : 25 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2565

Ethics in Human Research Certificate Nakhon Ratchasima Rajabhat University

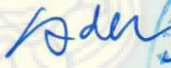
Protocol Title : Rahu to ride a Garuda

Principle Investigator : Mr. Anas Malawong

Reviewed Document :

1. Submission Form for Ethical Review	12 March 2021
2. Full Protocol	12 March 2021
3. Participant information sheet	12 March 2021
4. Informed consent form	12 March 2021
5. Questionnaire	12 March 2021
6. Principle Investigator's Curriculum Vitae	
7. Certificate of Attendance in Human subject protection Training	

Ethics in Human Research Committee, Nakhon Ratchasima Rajabhat University has reviewed and approved this research to be carried out according to this research in compliance with the declaration of Helsinki, ICH - GCP. The investigator shall provide reports to the committee concerning the progress of the research every 6 months as well as the amendment, termination, and all serious adverse and unanticipated events. The investigator shall submit the full protocol once the research is done.

(Assistant Professor Dr. Adisorn Naowanondha)
Chairman of Ethics in Human Research Committee
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Certificate Number : HE-114-2021

Approval date : 25 March 2021

Expiry date : 25 March 2022

ภาคผนวก ง
ประวัติผู้สร้างสรรค์ผลงาน

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ประวัติผู้สร้างสรรค์ผลงาน

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) (นาย, นาง, นางสาว) อนัส มาลาวงษ์.....
(ภาษาอังกฤษ) (Mr., Mrs., Miss) Anas Malawong.....
เพศ.....ชาย..... วัน เดือน ปีเกิด 27 กรกฎาคม 2526 อายุ...37...ปี
โทรศัพท์..... -..... โทรสาร -..... โทรศัพท์มือถือ 063-425-1915.....
E-mail..... anas0895031466@gmail.com.....
ตำแหน่งปัจจุบัน (ตามที่ระบุในบัตรข้าราชการ/บัตรพนักงานราชการ) อาจารย์.....
ประวัติการศึกษา
ปริญญาตรีสาขา นาฏศิลป์ไทย..... สถาบัน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....
ปีที่สำเร็จการศึกษา 2550.....
ปริญญาโทสาขา นาฏศิลป์ไทย..... สถาบัน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....
ปีที่สำเร็จการศึกษา 2560.....
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ละครเรื่องพระมหาชนก ของนายเสรี หวังในธรรม.....
..... THE DRAMA OF MAHAJANAKA BY SERI WANGNAITHAM.....
ประสบการณ์ด้านการวิจัย / การสร้างสรรค์งาน
- ผู้วิจัย งานวิจัยเรื่อง การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทวพระกาฬ.....
รางวัลที่เคยได้รับ (ด้านการวิจัย / การสร้างสรรค์งาน) -.....
(ที่อยู่ทำงาน) วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เลขที่ 129/9..... หมู่-...
ถนน รามแตงโซ่..... ตำบล/แขวง ทะเลชุบศร..... อำเภอ/เขต เมืองฯ..... จังหวัด..... ลพบุรี.....
รหัสไปรษณีย์ 10500.....
(ที่อยู่บ้านตามบัตรประชาชน) เลขที่ 27/1..... หมู่ 12..... ถนน -..... ตำบล/แขวง ห้วยขมิ้น.....
อำเภอ/เขต.....หนองแค..... จังหวัด..... สระบุรี..... รหัสไปรษณีย์ 18230.....
โทรศัพท์ 063-425-1915..... โทรสาร -.....